

Σχολή Κοινωνικών Επιστημών

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών. Εγκληματολογικές
και Ποινικές Προσεγγίσεις της διαφθοράς, του οικονομικού
και του οργανωμένου εγκλήματος

Διπλωματική Εργασία

*Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μηχανισμών διαφάνειας και
λογοδοσίας ως μέτρων πρόληψης της διαφθοράς στη διοίκηση
σχολικών μονάδων ΕΑΕ.*

Νικόλαος Ι. Νταφόπουλος

Επιβλέπων καθηγητής: Γεώργιος Κοντογεώργης

Πάτρα, Ιούνιος 2026

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του/της φοιτητή/φοιτήτριας («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μηχανισμών διαφάνειας
και λογοδοσίας ως μέτρων πρόληψης της διαφθοράς στη διοίκηση
σχολικών μονάδων ΕΑΕ.

Νικόλαος Ι. Νταφόπουλος

Επιτροπή Επίβλεψης Πτυχιακής / Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:
Γεώργιος Κοντογιώργης
«Μέλος Σ.Ε.Π. Ε.Α.Π.»

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής/Συν-
Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:
Παναγιώτα Μιχελή
«Μέλος Σ.Ε.Π. Ε.Α.Π.»

Πάτρα, Ιούνιος 2026

«Η ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας σηματοδοτεί το τέλος μιας ιδιαίτερα απαιτητικής αλλά και δημιουργικής ακαδημαϊκής διαδρομής. Με την ευκαιρία αυτή, αισθάνομαι την ανάγκη να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες σε όλους όσους συνέβαλαν, με οποιονδήποτε τρόπο, στην ολοκλήρωση της προσπάθειας αυτής.

Πρωτίστως, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Γεώργιο Κοντογεώργη, για την επιστημονική καθοδήγηση, τις εύστοχες παρατηρήσεις, την πολύτιμη υποστήριξη και τη συνεχή ενθάρρυνση που μου παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας εργασίας. Η συμβολή του υπήρξε καθοριστική για την επιτυχή ολοκλήρωσή της. Θα ήθελα επίσης να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς τους διδάσκοντες του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εγκληματολογικές και Ποινικές Προσεγγίσεις της Διαφθοράς, του Οικονομικού και του Οργανωμένου Εγκλήματος» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, οι οποίοι, μέσα από το διδακτικό και επιστημονικό τους έργο, συνέβαλαν ουσιαστικά στην απόκτηση πολύτιμων γνώσεων και στην ανάπτυξη του επιστημονικού μου προβληματισμού. Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στους εκπαιδευτικούς και στα διοικητικά στελέχη των σχολικών μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης που συμμετείχαν στην έρευνα, διαθέτοντας τον χρόνο τους για τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων και συμβάλλοντας ουσιαστικά στη συλλογή των απαραίτητων ερευνητικών δεδομένων. Από καρδιάς ευχαριστώ τους αγαπημένους μου φίλους, Ιωάννα Σταθοπούλου και Αθανάσιο Παπαγεωργίου, για την αδιάλειπτη στήριξη, την ενθάρρυνση και την πίστη που μου έδειξαν καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου. Η φιλία τους, η κατανόηση και η ηθική τους συμπαράσταση αποτέλεσαν πολύτιμο στήριγμα στις απαιτητικές στιγμές αυτής της ακαδημαϊκής πορείας.

Τέλος, εκφράζω τη βαθύτερη ευγνωμοσύνη μου προς την οικογένειά μου για την αμέριστη αγάπη, την υπομονή, την κατανόηση και τη συνεχή υποστήριξή της σε κάθε βήμα της ζωής και των σπουδών μου. Η εμπιστοσύνη τους στις δυνατότητές μου και η αδιάκοπη συμπαράστασή τους υπήρξαν η κινητήρια δύναμη για την επίτευξη των στόχων μου. Αφιερώνω την παρούσα εργασία στην οικογένειά μου, με αγάπη και ευγνωμοσύνη, για όλα όσα μου έχει προσφέρει.»

Περίληψη

Η διαφθορά αποτελεί ένα σύνθετο κοινωνικό και διοικητικό φαινόμενο που υπονομεύει τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την αποτελεσματικότητα των δημόσιων οργανισμών. Στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διοίκησης, η διαφάνεια και η λογοδοσία θεωρούνται βασικοί μηχανισμοί πρόληψης της διοικητικής διαφθοράς και ενίσχυσης της οργανωσιακής ακεραιότητας.

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μηχανισμών διαφάνειας και λογοδοσίας ως μέτρων πρόληψης της διοικητικής διαφθοράς στις σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΕΑΕ). Ειδικότερα, διερευνάται η σχέση μεταξύ της ορατότητας των οργανωσιακών πληροφοριών, της επαγγελματικής λογοδοσίας των εκπαιδευτικών και της αντιληπτής πιθανότητας εμφάνισης φαινομένων διοικητικής διαφθοράς, καθώς και οι διαφορές μεταξύ εκπαιδευτικών και διοικητικών στελεχών ως προς τις παραπάνω μεταβλητές.

Η έρευνα υιοθέτησε ποσοτική προσέγγιση και πραγματοποιήθηκε μέσω ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου. Στο δείγμα συμμετείχαν 123 εκπαιδευτικοί και διοικητικά στελέχη που υπηρετούσαν σε σχολικές μονάδες ΕΑΕ της Περιφέρειας Αττικής. Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του στατιστικού προγράμματος SPSS και μεθόδων περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής.

Τα αποτελέσματα ανέδειξαν ισχυρή αρνητική συσχέτιση μεταξύ της ορατότητας των οργανωσιακών πληροφοριών και της αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς, καθώς και μεταξύ της επαγγελματικής λογοδοσίας και της αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς. Επιπλέον, τα διοικητικά στελέχη αξιολόγησαν υψηλότερα επίπεδα διαφάνειας και λογοδοσίας σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς, ενώ οι εκπαιδευτικοί εμφάνισαν υψηλότερα επίπεδα αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς. Τα ευρήματα αναδεικνύουν τη σημασία της διαφάνειας και της λογοδοσίας ως βασικών μηχανισμών πρόληψης της διοικητικής διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ.

Λέξεις – Κλειδιά: διαφθορά, διοικητική διαφθορά, διαφάνεια, λογοδοσία, σχολικές μονάδες ΕΑΕ, οργανωσιακή ακεραιότητα..

Evaluating the Effectiveness of Transparency and Accountability Mechanisms in Preventing Corruption in the Administration of Special Education Schools.

Nikolaos I. Ntafopoulos

Abstract

Corruption constitutes a complex social and administrative phenomenon that undermines transparency, accountability, and the effectiveness of public organizations. Within the context of educational administration, transparency and accountability are regarded as key mechanisms for preventing administrative corruption and strengthening organizational integrity.

The aim of the present study is to evaluate the effectiveness of transparency and accountability mechanisms as measures for preventing administrative corruption in Special Education schools. More specifically, the study investigates the relationship between organizational information visibility, teachers' professional accountability, and the perceived likelihood of administrative corruption, as well as differences between teachers and administrative staff regarding these variables.

The research adopted a quantitative approach and was conducted through an online questionnaire. The sample consisted of 123 teachers and administrative staff serving in Special Education schools in the Region of Attica. Data were analyzed using the Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) and methods of descriptive and inferential statistics.

The findings revealed a strong negative correlation between organizational information visibility and perceived administrative corruption, as well as between professional accountability and perceived administrative corruption. Furthermore, administrative staff reported higher levels of transparency and accountability compared to teachers, whereas teachers reported higher levels of perceived administrative corruption. The findings highlight the importance of transparency and accountability as key mechanisms for preventing administrative corruption in Special Education schools.

Keywords: corruption, administrative corruption, transparency, accountability, Special Education schools, organizational integrity

Περιεχόμενα

Περίληψη	v
Abstract	vi
Περιεχόμενα	vii
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια	ix
1. Εισαγωγή	1
2. Διαφάνεια, Λογοδοσία και Διοίκηση Σχολικών Μονάδων ΕΑΕ: Θεωρητικό Πλαίσιο	3
2.1 Διαφθορά στη δημόσια διοίκηση και στην εκπαίδευση	4
2.2 Διαφάνεια ως μηχανισμός πρόληψης της διαφθοράς	7
2.3 Η λογοδοσία στην εκπαιδευτική διοίκηση	10
2.4 Διαφάνεια, λογοδοσία και οργανωσιακή ακεραιότητα σχολικών μονάδων	12
2.5 Η διοικητική ιδιαιτερότητα των σχολικών μονάδων ΕΑΕ	15
3. Εγκληματολογική Θεμελίωση της Διοικητικής Διαφθοράς στο Σχολικό Περιβάλλον	19
3.1 Εγκληματολογικές προσεγγίσεις της διαφθοράς και της διοικητικής κακοδιοίκησης ...	19
3.1.1 Η διαφθορά ως μορφή εγκληματικότητας των ισχυρών	20
3.1.2 Κριτική εγκληματολογία και σχέσεις εξουσίας στη δημόσια διοίκηση	21
3.1.3 Η διοικητική κακοδιοίκηση ως θεσμική ευαλωτότητα	23
3.1.4 Περιστασιακές και οργανωσιακές προσεγγίσεις της διαφθοράς	25
3.1.5 Εφαρμογή στο σχολικό περιβάλλον και στις μονάδες ΕΑΕ	27
3.2 Εννοιολόγηση της αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς στη σχολική μονάδα	29
3.2.1 Η δυσκολία άμεσης μέτρησης της διοικητικής διαφθοράς	30
3.2.2 Οι αντιλήψεις ως ερευνητικός δείκτης	31
3.2.3 Η αντιληπτή διοικητική διαφθορά στο σχολικό περιβάλλον	32
3.2.4 Λειτουργικός ορισμός για την παρούσα έρευνα	34
3.3 Σύνδεση θεωρητικού πλαισίου με την παρούσα έρευνα	35
4. Μεθοδολογία Έρευνας	38
4.1 Ερευνητικός σχεδιασμός	38
4.2 Δείγμα της έρευνας	40
4.3 Ερευνητικά εργαλεία	41
4.3.1 Ερωτηματολόγιο δημογραφικών στοιχείων	42
4.3.2 Information Visibility Scale (IVS)	42
4.3.3 Teachers' Professional Accountability Questionnaire (TPAQ)	43
4.3.4 Κλίμακα Αντιληπτής Διοικητικής Διαφθοράς	43
4.4 Διαδικασία συλλογής δεδομένων	44

4.5	Μέθοδοι στατιστικής ανάλυσης	46
4.5.1	Περιγραφική στατιστική	46
4.5.2	Έλεγχος αξιοπιστίας εργαλείων	47
4.5.3	Έλεγχοι συσχέτισης μεταβλητών	47
4.5.4	Έλεγχοι διαφορών μεταξύ ομάδων	47
4.5.5	Επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας.....	48
4.6	Ηθικά ζητήματα και δεοντολογία.....	48
4.7	Μεθοδολογικοί περιορισμοί	49
5.	Στατιστική Ανάλυση και Αποτελέσματα της Έρευνας	50
5.1	Περιγραφικό Μέρος.....	50
5.2	Επαγωγικό μέρος	55
6.	Συζήτηση των αποτελεσμάτων.....	62
6.1	Ορατότητα οργανωσιακών πληροφοριών και αντιληπτή διοικητική διαφθορά.....	62
6.2	Επαγγελματική λογοδοσία των εκπαιδευτικών και αντιληπτή διοικητική διαφθορά	63
6.3	Διαφορές μεταξύ εκπαιδευτικών και διοικητικών στελεχών ως προς την ορατότητα πληροφοριών, τη λογοδοσία και την αντιληπτή διοικητική διαφθορά.....	65
6.4	Διαφάνεια, λογοδοσία και πρόληψη της διοικητικής διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ: σύνθεση των ευρημάτων.....	66
7.	Περιορισμοί της έρευνας	68
8.	Προτάσεις για μελλοντική έρευνα και πρακτικές εφαρμογές	70
8.1	Προτάσεις για μελλοντική έρευνα.....	70
8.2	Πρακτικές εφαρμογές και προτάσεις για τη διοίκηση των σχολικών μονάδων ΕΑΕ	71
9.	Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	73
10.	Παράρτημα Α: Στατιστικοί Πίνακες και Αποτελέσματα Αναλύσεων SPSS	82

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

Ακολουθούν κάποια παραδείγματα:

ΕΑΕ	Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση
ΕΕΠ	Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό
ΕΒΠ	Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό
Ε.Ε.Ε.ΕΚ	Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης
ΕΝΕΕΓΥΛ	Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο-Λύκειο
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
ΙΙΕΡ	International Institute for Educational Planning
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
IVS	Information Visibility Scale
TPAQ	Teachers' Professional Accountability Questionnaire

1. Εισαγωγή

Η διαφάνεια και η λογοδοσία αποτελούν θεμελιώδεις αρχές της σύγχρονης δημόσιας διοίκησης και κρίσιμους μηχανισμούς για την ενίσχυση της θεσμικής αξιοπιστίας και της κοινωνικής εμπιστοσύνης. Ιδιαίτερα στον χώρο της εκπαίδευσης, όπου η διοικητική λειτουργία συνδέεται άμεσα με την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και την ισότητα των ευκαιριών, η αποτελεσματική εφαρμογή μηχανισμών διαφάνειας και λογοδοσίας αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Η διεθνής βιβλιογραφία υπογραμμίζει ότι η περιορισμένη πρόσβαση στην πληροφορία, η αδιαφάνεια στις διοικητικές διαδικασίες και η ανεπαρκής λογοδοσία ενδέχεται να δημιουργήσουν συνθήκες ευνοϊκές για την ανάπτυξη φαινομένων διαφθοράς στους εκπαιδευτικούς οργανισμούς (Hallak & Poisson, 2006, pp. 21-22; Transparency International, 2013, pp. xiii-xv).

Στο πλαίσιο αυτό, η οργανωσιακή διαφάνεια προσεγγίζεται ως λειτουργική ιδιότητα που συνδέεται με την ορατότητα των πληροφοριών, δηλαδή τη διαθεσιμότητα, την εγκυρότητα και την προσβασιμότητά τους στα μέλη του οργανισμού. Η πρόσβαση σε αξιόπιστη και έγκαιρη πληροφορία θεωρείται καθοριστικός παράγοντας για τον περιορισμό της αυθαίρετης λήψης αποφάσεων και την ενίσχυση της λογοδοσίας (ter Hoeven et al., 2021, pp. 900-903). Παράλληλα, η επαγγελματική λογοδοσία των εκπαιδευτικών δεν περιορίζεται σε τυπικούς μηχανισμούς ελέγχου, αλλά συνδέεται με την ανάληψη ευθύνης, τη συνέπεια και τη δέσμευση απέναντι στους μαθητές/-τριες, στους γονείς, στο σχολείο και στην κοινωνία (Rahmatollahi & Mohamadi Zenouzagh, 2021, pp. 14-16).

Η διαφθορά στην εκπαίδευση αποτελεί πολυδιάστατο φαινόμενο που εκδηλώνεται μέσω πρακτικών όπως η ευνοιοκρατία, η άνιση εφαρμογή κανόνων, η αδιαφανής διαχείριση πόρων και η απουσία αποτελεσματικών μηχανισμών ελέγχου (Hallak & Poisson, 2007, pp. 29-31). Η μελέτη των φαινομένων αυτών καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική στο πλαίσιο των σχολικών μονάδων ΕΑΕ, οι οποίες χαρακτηρίζονται από αυξημένη οργανωσιακή πολυπλοκότητα, συνεργασία πολλών επαγγελματικών ειδικοτήτων και ανάγκη διαχείρισης σύνθετων παιδαγωγικών και διοικητικών ζητημάτων.

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της διαφάνειας και της επαγγελματικής λογοδοσίας ως παραγόντων πρόληψης της διοικητικής διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ. Ειδικότερα, διερευνά τον βαθμό στον οποίο η ορατότητα των οργανωσιακών πληροφοριών και η επαγγελματική λογοδοσία των εκπαιδευτικών σχετίζονται

με τη μείωση της αντιληπτής πιθανότητας διοικητικής διαφθοράς, καθώς και πιθανές διαφοροποιήσεις μεταξύ εκπαιδευτικών και διοικητικών στελεχών.

Με βάση τον παραπάνω σκοπό, διατυπώνονται τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

Σε ποιο βαθμό η ορατότητα οργανωσιακών πληροφοριών (availability, approval, accessibility) συμβάλλει στην πρόληψη ή στη μείωση της αντιληπτής πιθανότητας φαινομένων διοικητικής διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ;

Σε ποιο βαθμό η επαγγελματική λογοδοσία των εκπαιδευτικών συμβάλλει στη μείωση της αντιληπτής πιθανότητας φαινομένων διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ;

Υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές στην ορατότητα πληροφοριών και στη λογοδοσία μεταξύ εκπαιδευτικών και διοικητικών στελεχών, και πώς αυτές οι διαφορές επηρεάζουν την ευαλωτότητα της σχολικής μονάδας σε φαινόμενα διαφθοράς;

Η πρωτοτυπία της έρευνας έγκειται στη σύνδεση των εννοιών της οργανωσιακής διαφάνειας και της επαγγελματικής λογοδοσίας με την αντιληπτή διοικητική διαφθορά σε σχολικές μονάδες ΕΑΕ, πεδίο το οποίο παραμένει ελάχιστα διερευνημένο στην ελληνική βιβλιογραφία.

Τα ευρήματα της μελέτης αναμένεται να εμπλουτίσουν τη βιβλιογραφία για τη διακυβέρνηση της εκπαίδευσης, παρέχοντας εμπειρικά δεδομένα για τη σχέση διαφάνειας, λογοδοσίας και διοικητικής διαφθοράς στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο και αναδεικνύοντας τη σημασία της οργανωσιακής διαφάνειας και της επαγγελματικής υπευθυνότητας για τη βελτίωση της λειτουργίας των σχολικών μονάδων ΕΑΕ.

2. Διαφάνεια, Λογοδοσία και Διοίκηση Σχολικών Μονάδων ΕΑΕ: Θεωρητικό Πλαίσιο

Η διερεύνηση της αποτελεσματικότητας των μηχανισμών διαφάνειας και λογοδοσίας στη διοίκηση σχολικών μονάδων ΕΑΕ προϋποθέτει την αποσαφήνιση βασικών θεωρητικών εννοιών που συνδέονται με τη δημόσια διοίκηση, τη χρηστή διακυβέρνηση και τη λειτουργία των εκπαιδευτικών οργανισμών. Η διεθνής και ελληνική βιβλιογραφία αναγνωρίζει ότι η διαφθορά αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για την αποτελεσματικότητα των δημόσιων θεσμών, ενώ η διαφάνεια και η λογοδοσία συνιστούν κρίσιμους μηχανισμούς πρόληψης διοικητικών στρεβλώσεων και ενίσχυσης της θεσμικής εμπιστοσύνης (Transparency International, 2013, pp. xiii-xv; Hallak & Poisson, 2006, pp. 21-22).

Στον χώρο της εκπαίδευσης, οι αρχές αυτές αποκτούν ιδιαίτερη βαρύτητα, καθώς οι σχολικές μονάδες διαχειρίζονται δημόσιους πόρους, ανθρώπινο δυναμικό και το κοινωνικό αγαθό της ποιοτικής και ισότιμης εκπαίδευσης. Ως εκ τούτου, η διαφάνεια και η λογοδοσία συνδέονται άμεσα με την ποιότητα της σχολικής διακυβέρνησης και τη δημόσια εμπιστοσύνη προς τους εκπαιδευτικούς θεσμούς (Atukunda, 2025, pp. 8-12). Παράλληλα, η ορθή διοικητική λειτουργία του σχολείου επηρεάζει το οργανωσιακό κλίμα, τη θεσμική αξιοπιστία και τη σχέση του με τους/τις εκπαιδευτικούς, τους/τις μαθητές/-τριες, τους γονείς και την τοπική κοινότητα (Atukunda, 2025, p. 11).

Η προβληματική αυτή καθίσταται ακόμη πιο σύνθετη στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ, οι οποίες λειτουργούν σε απαιτητικό διοικητικό και παιδαγωγικό περιβάλλον, με αυξημένες ανάγκες συντονισμού, εξειδικευμένης υποστήριξης και θεσμικής ευθύνης απέναντι στους/στις μαθητές/-τριες με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (Hallak & Poisson, 2006, p. 6).

Στο πλαίσιο αυτό, το παρόν κεφάλαιο εξετάζει διαδοχικά: τη διαφθορά στη δημόσια διοίκηση και στην εκπαίδευση, τη διαφάνεια ως μηχανισμό πρόληψης, τη λογοδοσία στην εκπαιδευτική διοίκηση, τη σύνδεσή τους με την οργανωσιακή ακεραιότητα και, τέλος, τη διοικητική ιδιαιτερότητα των σχολικών μονάδων ΕΑΕ.

2.1 Διαφθορά στη δημόσια διοίκηση και στην εκπαίδευση

Η διαφθορά αποτελεί πολυδιάστατο κοινωνικό, πολιτικό και διοικητικό φαινόμενο, το οποίο συνδέεται με την κατάχρηση δημόσιας ή θεσμικής εξουσίας προς ίδιον όφελος. Στη σχετική βιβλιογραφία περιλαμβάνει πρακτικές όπως η δωροδοκία, ο νεποτισμός, η ευνοιοκρατία, η κατάχρηση πόρων, η σύγκρουση συμφερόντων και η αδιαφανής λήψη αποφάσεων (Transparency International, 2013, pp. 5-6).

Στο πεδίο της δημόσιας διοίκησης, η διαφθορά εμφανίζεται κυρίως όταν η άσκηση διοικητικής εξουσίας δεν πλαισιώνεται από επαρκείς μηχανισμούς ελέγχου, διαφάνειας και λογοδοσίας. Η διοικητική πολυπλοκότητα, η πολυσύνθετη δομή των δημόσιων οργανισμών, η πληθώρα νομοθετικών διατάξεων και η ευρεία διακριτική ευχέρεια των διοικητικών οργάνων ενδέχεται να ενισχύσουν τους κινδύνους κατάχρησης κρατικής ισχύος, αθέμιτων συναλλαγών και ευνοϊκής μεταχείρισης συγκεκριμένων προσώπων ή ομάδων (Ράικος, 2006, σσ. 74-75). Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, έχει επισημανθεί ότι η διαφθορά υπονομεύει την καλή διακυβέρνηση, αποδυναμώνει τη διοικητική αποτελεσματικότητα και επιβαρύνει τη σχέση πολίτη-κράτους (Bakowski & Voronova, 2017, p. 3).

Οι συνέπειες της διαφθοράς είναι οικονομικές, θεσμικές και κοινωνικές. Όταν οι πολίτες αντιλαμβάνονται ότι οι δημόσιες υπηρεσίες ή οι διοικητικές αποφάσεις επηρεάζονται από προσωπικές σχέσεις, αδιαφανείς πρακτικές ή άτυπα ανταλλάγματα, αποδυναμώνεται η εμπιστοσύνη στους θεσμούς και ενισχύεται η αίσθηση αδικίας. Για τον λόγο αυτό, η διαφθορά αντιμετωπίζεται πλέον ως κρίσιμο πρόβλημα για το κράτος δικαίου και τη δημοκρατική νομιμοποίηση των δημόσιων θεσμών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021, σ. 12).

Παρά τις αξίες της ισότητας, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της δημοκρατικής αγωγής, η εκπαίδευση δεν παραμένει ανεπηρέαστη από φαινόμενα διαφθοράς. Η διεθνής βιβλιογραφία δείχνει ότι στο εκπαιδευτικό σύστημα μπορούν να εμφανιστούν πρακτικές όπως αδιαφανείς διορισμοί, πελατειακές μετακινήσεις προσωπικού, καταχρηστική διαχείριση οικονομικών πόρων, προβληματικές προμήθειες, ευνοϊκή μεταχείριση συγκεκριμένων ομάδων και στρεβλώσεις στις διαδικασίες αξιολόγησης και εποπτείας (Kyomugisha, 2025, p. 135). Αντίστοιχα, η UNESCO έχει επισημάνει ότι η διαφθορά στην εκπαίδευση πλήττει τον πυρήνα της εκπαιδευτικής αποστολής, καθώς υπονομεύει την ποιότητα, την ισότητα πρόσβασης και τη δίκαιη κατανομή των πόρων (Hallak & Poisson, 2007, pp. 29-31).

Οι επιπτώσεις αυτών των πρακτικών είναι ιδιαίτερα σοβαρές, καθώς επηρεάζουν όχι μόνο τη διοικητική λειτουργία αλλά και τη μορφωτική και κοινωνική αποστολή του σχολείου. Όταν οι αποφάσεις δεν λαμβάνονται με αντικειμενικά και διαφανή κριτήρια, μειώνεται η εμπιστοσύνη γονέων, μαθητών/-τριών και εκπαιδευτικών προς το εκπαιδευτικό σύστημα, ενώ ενισχύεται η αίσθηση άνισης μεταχείρισης και θεσμικής αναξιοπιστίας (Kyomugisha, 2025, p. 135). Επιπλέον, η διαφθορά στην εκπαίδευση επηρεάζει δυσανάλογα τις πιο ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, καθώς περιορίζει την ισότιμη πρόσβαση σε πόρους, ευκαιρίες και υποστηρικτικές δομές (Transparency International, 2013, p. xii; Hallak & Poisson, 2007, pp. 21-22). Αντίστοιχα, ο ΟΟΣΑ επισημαίνει ότι η διαφθορά στην εκπαίδευση πλήττει την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης, μειώνει την ισότητα πρόσβασης, οδηγεί σε εσφαλμένη κατανομή πόρων και επηρεάζει αρνητικά τις εκπαιδευτικές υποδομές και τα υλικά (OECD, 2017, p. 12).

Η διαφθορά στο εκπαιδευτικό πεδίο μπορεί να εκδηλωθεί σε διαφορετικά επίπεδα διοίκησης. Σε κεντρικό επίπεδο αφορά τη χάραξη πολιτικής, τη χρηματοδότηση, τις διαδικασίες προσλήψεων και την κατανομή πόρων. Σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο συνδέεται με την εποπτεία, τη διοικητική διαχείριση, την κατανομή πιστώσεων και τους μηχανισμούς ελέγχου. Σε επίπεδο σχολικής μονάδας, μπορεί να αφορά τη διαχείριση κονδυλίων, τις σχολικές προμήθειες, την εσωτερική λήψη αποφάσεων και τη ροή της πληροφορίας. Υπό αυτή την έννοια, το σχολείο δεν αποτελεί μόνο παιδαγωγικό θεσμό, αλλά και διοικητικό οργανισμό που χρειάζεται σαφείς κανόνες χρηστής διακυβέρνησης (Hallak & Poisson, 2006, pp. 21-26).

Η προβληματική αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ, όπου η διοίκηση καλείται να διαχειριστεί εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, σύνθετες υπηρεσίες υποστήριξης, ειδικό εξοπλισμό και αυξημένες υποχρεώσεις απέναντι σε μαθητές/-τριες με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Σε τέτοια περιβάλλοντα, η απουσία διαφάνειας ή η αδύναμη λογοδοσία δεν επηρεάζει μόνο τη διοικητική αποτελεσματικότητα, αλλά μπορεί να έχει άμεσες συνέπειες στην ποιότητα της υποστήριξης που παρέχεται και στην ουσιαστική άσκηση του δικαιώματος στην εκπαίδευση (Hallak & Poisson, 2006, p. 6).

Η διαφθορά στη δημόσια διοίκηση και στην εκπαίδευση έχει ερμηνευθεί από διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις που αναδεικνύουν επιμέρους διαστάσεις του φαινομένου. Μία από τις πλέον διαδεδομένες προσεγγίσεις είναι η Θεωρία Εντολέα-Εντολοδόχου (Principal-Agent Theory), σύμφωνα με την οποία η διαφθορά προκύπτει όταν τα πρόσωπα που ασκούν διοικητική εξουσία (agents) διαθέτουν μεγαλύτερη πληροφόρηση και διακριτική ευχέρεια από εκείνους στους οποίους λογοδοτούν (principals), με αποτέλεσμα να επιδιώκουν το προσωπικό

τους συμφέρον εις βάρος του δημόσιου συμφέροντος. Στο πλαίσιο αυτό, η πρόληψη της διαφθοράς συνδέεται με την ενίσχυση της διαφάνειας, των μηχανισμών ελέγχου, της παρακολούθησης και των κυρώσεων, ώστε να περιορίζονται οι ευκαιρίες κατάχρησης εξουσίας (Persson, Rothstein & Teorell, 2013, pp. 452-453).

Ωστόσο, η προσέγγιση αυτή έχει δεχθεί κριτική ως ανεπαρκής για την ερμηνεία περιβαλλόντων όπου η διαφθορά είναι εκτεταμένη και κοινωνικά εδραιωμένη. Η Θεωρία της Συλλογικής Δράσης (Collective Action Theory) υποστηρίζει ότι σε συνθήκες συστημικής διαφθοράς το πρόβλημα δεν αφορά μόνο την ατομική συμπεριφορά ορισμένων στελεχών, αλλά τις γενικευμένες προσδοκίες ότι «όλοι συμμετέχουν» σε παρόμοιες πρακτικές. Όταν η διαφθορά θεωρείται ο κανόνας και όχι η εξαίρεση, τα άτομα έχουν περιορισμένα κίνητρα να ενεργήσουν έντιμα ή να καταγγείλουν παραβατικές συμπεριφορές, ακόμη και όταν αναγνωρίζουν τις αρνητικές τους συνέπειες. Υπό αυτές τις συνθήκες, οι παραδοσιακοί μηχανισμοί ελέγχου και λογοδοσίας συχνά αποδεικνύονται ανεπαρκείς, καθώς απουσιάζουν οι «αδιάφθοροι εντολείς» που θα επιβάλουν ουσιαστικά τους κανόνες (Persson et al., 2013, pp. 449-452). Αντίστοιχα, οι Marquette και Peiffer (2015) επισημαίνουν ότι η αντίληψη της διαφθοράς ως κοινωνικά αποδεκτής πρακτικής δυσχεραίνει την αποτελεσματικότητα των μεταρρυθμίσεων, καθώς οι ατομικές αποφάσεις επηρεάζονται από τη συμπεριφορά και τις προσδοκίες των υπολοίπων μελών της κοινωνίας (Marquette & Peiffer, 2015, pp. 5-6).

Μια τρίτη προσέγγιση, η Θεσμική Θεωρία (Institutional Theory), μετατοπίζει το ενδιαφέρον από τα άτομα στους θεσμούς και στην οργανωσιακή λειτουργία. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, η συμπεριφορά των μελών ενός οργανισμού επηρεάζεται από το θεσμικό περιβάλλον, τους κανονιστικούς κανόνες, τις αξίες και τις κυρίαρχες αντιλήψεις που διαμορφώνουν την οργανωσιακή κουλτούρα. Ο Jakobsen (2014, pp. 137-138), παρουσιάζοντας το έργο του Scott, επισημαίνει ότι οι οργανισμοί λειτουργούν μέσα από τρεις αλληλένδετους πυλώνες - τον ρυθμιστικό (regulative), τον κανονιστικό (normative) και τον πολιτισμικο-γνωστικό (cultural-cognitive) - οι οποίοι καθορίζουν τη νομιμότητα των πρακτικών και επηρεάζουν τη συμπεριφορά των μελών τους.

Για την εκπαιδευτική διοίκηση και ιδιαίτερα τις σχολικές μονάδες ΕΑΕ, η Θεσμική Θεωρία προσφέρει την καταλληλότερη ερμηνευτική βάση. Η αποτελεσματική πρόληψη της διαφθοράς δεν εξαρτάται αποκλειστικά από την επιβολή ελέγχων ή κυρώσεων, αλλά και από την ανάπτυξη θεσμών διαφάνειας, λογοδοσίας, επαγγελματικής ακεραιότητας και συμμετοχικής διοίκησης. Υπό αυτή την έννοια, η οργανωσιακή κουλτούρα και οι θεσμικές διαδικασίες

αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για τη διαμόρφωση περιβάλλοντος που αποθαρρύνει τη διαφθορά και ενισχύει τη χρηστή διακυβέρνηση στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ.

Υπό αυτό το πρίσμα, η διαφθορά στη δημόσια διοίκηση και ειδικότερα στην εκπαίδευση δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται μόνο ως ατομική ηθική παρέκκλιση, αλλά ως πρόβλημα διακυβέρνησης. Η πρόληψή της προϋποθέτει θεσμούς διαφάνειας, σαφείς διαδικασίες ελέγχου, αξιόπιστους μηχανισμούς λογοδοσίας και οργανωσιακή κουλτούρα ακεραιότητας. Για τον λόγο αυτό, η διερεύνηση των παραγόντων που ενισχύουν ή περιορίζουν την ευαλωτότητα των σχολικών μονάδων σε φαινόμενα διαφθοράς αποκτά κομβική σημασία για την παρούσα έρευνα (Βιδάλη, 2024, σ. 1; Hallak & Poisson, 2007, p. 25).

2.2 Διαφάνεια ως μηχανισμός πρόληψης της διαφθοράς

Στο πλαίσιο αντιμετώπισης της διαφθοράς, η διαφάνεια αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους μηχανισμούς πρόληψής της στη σύγχρονη δημόσια διοίκηση, καθώς περιορίζει την αυθαίρετη άσκηση εξουσίας και ενισχύει τον δημόσιο έλεγχο. Ως έννοια, αναφέρεται στη διαθεσιμότητα, την προσβασιμότητα και την κατανοητότητα των πληροφοριών που αφορούν τις αποφάσεις, τις διαδικασίες και τη λειτουργία ενός οργανισμού. Όταν οι πληροφορίες είναι ανοιχτές και προσβάσιμες, μειώνεται η αβεβαιότητα, ενισχύεται ο έλεγχος και περιορίζονται οι ευκαιρίες αθέμιτων πρακτικών (Meijer, 2013, pp. 431-433).

Η βιβλιογραφία διακρίνει τη διαφάνεια σε εσωτερική και εξωτερική. Η εσωτερική διαφάνεια αφορά τη σαφή ενημέρωση των μελών ενός οργανισμού για τις διαδικασίες, τα κριτήρια λήψης αποφάσεων, τους διαθέσιμους πόρους και τις αρμοδιότητες, ενώ η εξωτερική διαφάνεια συνδέεται με τη δημοσιοποίηση πληροφοριών προς πολίτες, ενδιαφερόμενους φορείς και κοινωνικούς εταίρους. Και οι δύο μορφές είναι αναγκαίες, καθώς η πρώτη ενισχύει την οργανωσιακή λειτουργικότητα και η δεύτερη τον κοινωνικό έλεγχο και τη νομιμοποίηση (Elghandour et al., 2021, 36-37).

Η σύνδεση της διαφάνειας με τον περιορισμό της διαφθοράς έχει επιβεβαιωθεί εμπειρικά. Σύγχρονες μελέτες δείχνουν ότι η δημοσιοποίηση αξιόπιστων πληροφοριών επηρεάζει τις αντιλήψεις πολιτών και στελεχών για τη συχνότητα και την κοινωνική αποδοχή της διαφθοράς, μειώνοντας την ανοχή σε πρακτικές δωροδοκίας και αθέμιτης συναλλαγής, ενώ παράλληλα

ενισχύει την αντίληψη περί διαφάνειας των διοικητικών θεσμών (Alessandro et al., 2021, p. 3). Η διαφάνεια δεν λειτουργεί μόνο πληροφοριακά αλλά και κανονιστικά, καθώς συμβάλλει στη διαμόρφωση κοινωνικών νόρμων και κουλτούρας ακεραιότητας, επηρεάζοντας τις αντιλήψεις για τη συχνότητα και την κοινωνική αποδοχή της διαφθοράς (Corrado et al., 2025, pp. 1-2). Η διαφάνεια στην εκπαιδευτική διοίκηση αποτυπώνεται εμπειρικά μέσω της συμμετοχής των ενδιαφερομένων μερών, της ενεργού εμπλοκής μαθητών/-τριών και προσωπικού, της συμμόρφωσης με κανονισμούς και της συστηματικής δημοσιοποίησης πληροφοριών, στοιχεία που συνδέονται με αυξημένα επίπεδα θεσμικής εμπιστοσύνης (Rodelas, 2025, p. 407).

Κεντρικό στοιχείο της διαφάνειας αποτελεί η πρόσβαση στην πληροφορία. Όταν οι αποφάσεις, τα οικονομικά δεδομένα, τα κριτήρια επιλογής ή οι διαδικασίες αξιολόγησης παραμένουν ασαφή ή μη διαθέσιμα, δημιουργούνται συνθήκες που ευνοούν την ευνοιοκρατία και την κατάχρηση εξουσίας. Αντίθετα, η οργανωσιακή ορατότητα πληροφοριών (information visibility) επιτρέπει στα μέλη ενός οργανισμού να γνωρίζουν τι αποφασίζεται, πώς και από ποιον, περιορίζοντας τις δυνατότητες αυθαίρετης διοίκησης (ter Hoeven et al., 2021, pp. 900-903).

Στο επίπεδο της δημόσιας διοίκησης, η διαφάνεια ενισχύεται μέσω θεσμικών εργαλείων, όπως τα ανοιχτά δεδομένα, η υποχρεωτική δημοσιοποίηση διοικητικών πράξεων, οι ηλεκτρονικές προμήθειες, οι διαδικασίες διαβούλευσης και η ψηφιακή ιχνηλασιμότητα των αποφάσεων. Στην ελληνική πραγματικότητα, κομβικό σημείο αποτέλεσε το πρόγραμμα «Διαύγεια», το οποίο καθιέρωσε την υποχρεωτική ανάρτηση διοικητικών και κυβερνητικών αποφάσεων στο διαδίκτυο, ενισχύοντας τη λογοδοσία και τη δυνατότητα δημόσιου ελέγχου της κρατικής δράσης (Ν. 3861/2010, άρθρα 3-6). Η σημασία της «Διαύγειας» ενισχύεται επειδή η ηλεκτρονική δημοσίευση διοικητικών πράξεων συνδέθηκε με την εκτελεστότητά τους, καθώς δεν μπορούν να εφαρμοστούν χωρίς προηγούμενη ανάρτηση στην πλατφόρμα (Spanou & Lampropoulou, 2022, p. 20). Παρά την ενίσχυση της δημοσιότητας μέσω της «Διαύγειας», η απλή διαθεσιμότητα πληροφοριών δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη αποτελεσματικό κοινωνικό έλεγχο, καθώς η πολυπλοκότητα των διοικητικών εγγράφων μπορεί να περιορίζει την αξιοποίησή τους από τους πολίτες. Ωστόσο, η διεθνής αξιολόγηση δείχνει ότι ακόμη και σε περιπτώσεις ύπαρξης θεσμικών πλαισίων, ενδέχεται να απουσιάζει συστηματική ανάλυση κινδύνων ακεραιότητας και σαφής χαρτογράφηση πιθανών παραβιάσεων, γεγονός που περιορίζει την αποτελεσματικότητα των πολιτικών πρόληψης (OECD, 2026, p. 3).

Η διαφάνεια συνδέεται άμεσα και με την οικονομική διαχείριση. Η συστηματική παρακολούθηση των χρηματοροών («follow the money») επιτρέπει την ιχνηλασιμότητα των πόρων και τον εντοπισμό σημείων υψηλού κινδύνου για αδιαφάνεια ή καταχρήσεις (Hughes-McLure, 2022, pp. 1299-1300). Η ανάγκη αυτή επιβεβαιώνεται και από μελέτες της UNESCO/IEP, σύμφωνα με τις οποίες η διαφάνεια στην εκπαιδευτική χρηματοδότηση προϋποθέτει σαφή, αντικειμενικά και γνωστά κριτήρια κατανομής πόρων στην εκπαιδευτική κοινότητα (Plikšnys et al., 2009, p. 14). Εμπειρικές μελέτες δείχνουν, επιπλέον, ότι η διαφάνεια έχει στατιστικά σημαντική και θετική επίδραση στην αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των σχολικών πόρων (Putra & Suryanawa, 2022, p. 112).

Στον χώρο της εκπαίδευσης, η αρχή αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς οι σχολικές μονάδες διαχειρίζονται δημόσιους πόρους και κοινωνικά αγαθά υψηλής αξίας. Έρευνες δείχνουν ότι η δημοσιοποίηση σαφών πληροφοριών για οικονομικούς πόρους, διοικητικές διαδικασίες και εκπαιδευτικά αποτελέσματα ενισχύει την εμπιστοσύνη της σχολικής κοινότητας. Επιπλέον, εργαλεία όπως τα school report cards λειτουργούν ως μορφή κοινωνικής λογοδοσίας, ενισχύοντας τη συμμετοχή των πολιτών και τον έλεγχο των διοικητικών πρακτικών (Gaspar et al., 2022, pp. 104-105; Cheng & Moses, 2016, pp. 18-20).

Στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ, η διαφάνεια αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα λόγω της διαχείρισης εξειδικευμένων πόρων, εξοπλισμού και σύνθετων υποστηρικτικών υπηρεσιών. Η σαφής πληροφόρηση σχετικά με τη στελέχωση, τη διάθεση πόρων και τις διοικητικές αποφάσεις είναι κρίσιμη για την εύρυθμη λειτουργία τους και για τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών στους μαθητές/-τριες (Hallak & Poisson, 2006, pp. 42-44).

Ωστόσο, η διαφάνεια δεν αρκεί όταν η πληροφορία είναι αποσπασματική ή δυσνόητη· για να είναι αποτελεσματική πρέπει να συνδυάζεται με λογοδοσία, μηχανισμούς ελέγχου, συμμετοχικές διαδικασίες και οργανωσιακή κουλτούρα ακεραιότητας (McCusker, 2006, pp. 14-18).

Υπό αυτή την έννοια, η διαφάνεια δεν αποτελεί απλώς διοικητική τεχνική, αλλά βασικό πυλώνα χρηστής διακυβέρνησης. Μέσω της ορατότητας πληροφοριών και της δημοσιότητας των αποφάσεων, περιορίζονται οι ευκαιρίες διαφθοράς και ενισχύεται ο έλεγχος της διοικητικής δράσης. Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, η διερεύνηση της ορατότητας οργανωσιακών πληροφοριών στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς

αναδεικνύει τον βαθμό στον οποίο η διαφάνεια λειτουργεί ως ουσιαστικός μηχανισμός πρόληψης διοικητικών στρεβλώσεων.

2.3 Η λογοδοσία στην εκπαιδευτική διοίκηση

Σε άμεση συνάφεια με τη διαφάνεια, η λογοδοσία λειτουργεί ως συμπληρωματικός μηχανισμός ελέγχου της διοικητικής δράσης, καθώς η δημοσιοποίηση πληροφοριών αποκτά ουσία μόνο όταν συνοδεύεται από έλεγχο και ανάληψη ευθύνης.

Η λογοδοσία αποτελεί θεμελιώδη αρχή της σύγχρονης δημόσιας διοίκησης και αφορά την υποχρέωση των φορέων εξουσίας να αιτιολογούν πράξεις και αποφάσεις, να υπόκεινται σε έλεγχο και να αναλαμβάνουν ευθύνη για τα αποτελέσματά τους. Στο σύγχρονο εκπαιδευτικό πλαίσιο, η λογοδοσία συνδέεται στενά με μηχανισμούς αξιολόγησης επιδόσεων και τυποποιημένων δοκιμασιών, οι οποίοι επιχειρούν να βελτιώσουν την ποιότητα της εκπαίδευσης μέσω της μέτρησης των μαθησιακών αποτελεσμάτων (Parcerisa & Pagès, 2025, pp. 2-3). Στην εκπαίδευση αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς συνδέεται με την αποτελεσματική διαχείριση πόρων, προσωπικού και εκπαιδευτικών διαδικασιών (UNESCO, 2017, pp. 56-57).

Η λογοδοσία στην εκπαιδευτική διοίκηση είναι πολυδιάστατη και περιλαμβάνει διοικητικές, επαγγελματικές και κοινωνικές διαστάσεις. Η διοικητική διάσταση αφορά τη συμμόρφωση προς το θεσμικό πλαίσιο και τις διαδικασίες, η επαγγελματική συνδέεται με την ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου και τη συνεχή βελτίωση, ενώ η κοινωνική αφορά την ευθύνη των σχολικών μονάδων απέναντι στους μαθητές/-τριες, στους γονείς και στην τοπική κοινωνία (Geletu & Mihiretie, 2023, pp. 2-3). Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα της λογοδοσίας εξαρτάται σημαντικά από την ενεργό συμμετοχή της σχολικής κοινότητας, καθώς έχει διαπιστωθεί ότι γονείς και σχολικές επιτροπές συχνά δεν γνωρίζουν τον εποπτικό τους ρόλο ούτε συμμετέχουν ουσιαστικά στη διοίκηση των σχολικών μονάδων (Pandey et al., 2008, p. 14). Η πολυδιάστατη φύση της λογοδοσίας επιβεβαιώνεται εμπειρικά, καθώς περιλαμβάνει τη χρηστή οικονομική διαχείριση, τη λειτουργική αποτελεσματικότητα, την ανταπόκριση στην ανατροφοδότηση και τη συμμόρφωση με θεσμικά πρότυπα (Rodelas, 2025, p. 407). Η ευθύνη αυτή αποτυπώνεται ιδίως στην οικονομική διαχείριση, όπου οι σχολικές μονάδες οφείλουν να οργανώνουν έσοδα και δαπάνες με βάση τις αρχές της χρηστής διοίκησης (Gusnardi et al., 2021, p. 539).

Η διεθνής βιβλιογραφία διακρίνει εξωτερική και εσωτερική λογοδοσία. Η εξωτερική ασκείται από εποπτικούς φορείς μέσω αξιολογήσεων, επιθεωρήσεων και θεσμικών ελέγχων, ενώ η εσωτερική αναπτύσσεται εντός του οργανισμού και βασίζεται στη συνεργασία, στην επαγγελματική ευθύνη και στην αυτοαξιολόγηση. Τα αποτελεσματικά εκπαιδευτικά συστήματα συνδυάζουν τις δύο μορφές, επιδιώκοντας ισορροπία μεταξύ ελέγχου και επαγγελματικής αυτονομίας (Ehren & Hwa, 2025, pp. 2-4).

Η λογοδοσία των εκπαιδευτικών συνδέεται άμεσα με την ποιότητα της διδασκαλίας και τη μαθησιακή πρόοδο, ενώ στο επίπεδο της οικονομικής διοίκησης η ορθολογική διαχείριση πόρων, η αξιολόγηση προγραμμάτων και η σαφής κατανομή κονδυλίων αποτελούν βασικές προϋποθέσεις βελτίωσης της ποιότητας της εκπαίδευσης (Alif & Ahmad, 2023, pp. 135-136). Έρευνες δείχνουν ότι περιβάλλοντα με σαφείς προσδοκίες, ανατροφοδότηση και επαγγελματική υποστήριξη ενισχύουν την αποτελεσματικότητα και τη δέσμευση των εκπαιδευτικών, ενώ η απουσία αξιολόγησης και σαφών ρόλων περιορίζει τη συνοχή και τη βελτιωτική δυναμική (Öztuzcu Küçükbere & Balkar, 2021, pp. 168-169).

Παράλληλα, η σύγχρονη θεωρία υπογραμμίζει ότι η λογοδοσία δεν πρέπει να ταυτίζεται με ποσοτικούς δείκτες ή τιμωρητικές πρακτικές, καθώς η υπερβολική έμφαση σε μετρήσιμα αποτελέσματα και γραφειοκρατική συμμόρφωση μπορεί να περιορίσει τη δημιουργικότητα και την παιδαγωγική αυτονομία. Επιπλέον, η διεθνής βιβλιογραφία δείχνει ότι οι μηχανισμοί λογοδοσίας δεν οδηγούν πάντοτε σε βελτίωση των σχολικών πρακτικών, αλλά συχνά συνοδεύονται από φαινόμενα «τυπικής συμμόρφωσης», αποσύνδεσης πολιτικής και πρακτικής ή ακόμη και ανεπιθύμητες στρατηγικές προσαρμογής των σχολείων (Parcerisa & Pagès, 2025, p. 3). Η κριτική αυτή ενισχύεται από συστηματική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, σύμφωνα με την οποία η λογοδοσία που βασίζεται κυρίως σε αποτελέσματα και αξιολόγηση επιδόσεων μπορεί να δημιουργήσει εντάσεις ανάμεσα στον έλεγχο και τη βελτίωση, ιδίως όταν μετατοπίζει το βάρος αποκλειστικά στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών (Ordofa & Asgedom, 2022, p. 6). Για τον λόγο αυτό προτείνεται η μετάβαση από τη «performative accountability» προς την «professional accountability», δηλαδή σε μοντέλα που βασίζονται περισσότερο στην εμπιστοσύνη, στην επαγγελματική κρίση και στη συλλογική ευθύνη (Gore et al., 2023, pp. 465-466).

Η αξιολόγηση αποτελεί βασικό εργαλείο εφαρμογής της λογοδοσίας, καθώς επιτρέπει την αποτίμηση του εκπαιδευτικού έργου, την αναγνώριση αναγκών επιμόρφωσης και τη βελτίωση της ποιότητας. Η ανάπτυξη αξιόπιστων εργαλείων μέτρησης της επαγγελματικής λογοδοσίας

καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική, καθώς διευκολύνει τη συστηματική διερεύνηση στάσεων και πρακτικών των εκπαιδευτικών (Rahmatollahi & Mohamadi Zenouzagh, 2021, pp. 14-16).

Η προσέγγιση αυτή αποτυπώνεται και στο ελληνικό θεσμικό πλαίσιο, όπου ο Νόμος 4823/2021 εισήγαγε εκτεταμένο σύστημα αξιολόγησης σχολικών μονάδων και εκπαιδευτικών, συνδέοντας τη λογοδοσία με τη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου, τον προγραμματισμό δράσεων και τη διασφάλιση της ποιότητας στην εκπαίδευση (Ν. 4823/2021, άρθρο 2; Υπ. Απόφαση 9950/ΓΔ5/2023, άρθρα 2-3).

Παράλληλα, οι μηχανισμοί διοικητικού ελέγχου της δημόσιας διοίκησης, όπως τα επιθεωρητικά και ελεγκτικά σώματα, συγκροτούν το ευρύτερο πλαίσιο θεσμικής λογοδοσίας, ενισχύοντας τη νομιμότητα και περιορίζοντας φαινόμενα κακοδιοίκησης (Φυτράκης, 2010, σσ. 64-67).

Στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ, η λογοδοσία αποκτά ιδιαίτερη σημασία λόγω της πολυπλοκότητας της αποστολής τους. Η οργανωσιακή τους πολυπλοκότητα καθιστά αναγκαία όχι μόνο τη διοικητική συμμόρφωση, αλλά και την αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων και τη διασφάλιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών (Hallak & Poisson, 2006, p. 38).

Η ανάλυση δείχνει ότι η λογοδοσία στην εκπαιδευτική διοίκηση δεν αποτελεί μόνο μηχανισμό ελέγχου, αλλά διαδικασία βελτίωσης και θεσμικής ευθύνης. Όταν εφαρμόζεται με σαφή κριτήρια και ισορροπία μεταξύ ελέγχου και αυτονομίας, συμβάλλει ουσιαστικά στην αποτελεσματικότητα των σχολικών μονάδων και στον περιορισμό φαινομένων κακοδιοίκησης (UNESCO, 2017, pp. 293-296; Geletu & Mihiretie, 2023, p. 2).

2.4 Διαφάνεια, λογοδοσία και οργανωσιακή ακεραιότητα σχολικών μονάδων

Η αποτελεσματική λειτουργία των σχολικών μονάδων δεν εξαρτάται μόνο από παιδαγωγικούς παράγοντες, αλλά και από την ποιότητα της διοίκησης, τη θεσμική αξιοπιστία και την οργανωσιακή κουλτούρα τους. Στο πλαίσιο αυτό, η διαφάνεια, η λογοδοσία και η οργανωσιακή ακεραιότητα συνιστούν αλληλένδετους πυλώνες χρηστής σχολικής διακυβέρνησης, οι οποίοι ενισχύουν τη νομιμοποίηση της διοίκησης, περιορίζουν αυθαίρετες πρακτικές και βελτιώνουν τη συνολική λειτουργικότητα του οργανισμού (Hallak & Poisson,

2006, pp. 28-31). Η διακυβέρνηση λειτουργεί επίσης ως αναλυτικό εργαλείο για την κατανόηση της κατανομής αρμοδιοτήτων, της λήψης αποφάσεων και των μηχανισμών λογοδοσίας σε πολυεπίπεδα εκπαιδευτικά συστήματα (Rodrigues et al., 2025, p. 2). Αντίστοιχα, η επένδυση σε μηχανισμούς οργανωσιακής ανάπτυξης και επιμόρφωσης ενισχύει τη διακυβέρνηση, τη λήψη αποφάσεων και την οργανωσιακή ακεραιότητα των σχολικών μονάδων (Rodelas, 2025, p. 407).

Στις σχολικές μονάδες, η διαφάνεια αποκτά οργανωσιακή διάσταση, καθώς συνδέεται με τη σαφή πληροφόρηση για τις διοικητικές αποφάσεις, τη διαχείριση πόρων, τους στόχους και τις διαδικασίες λειτουργίας. Ωστόσο, ακόμη και όταν εφαρμόζονται πρακτικές οργανωσιακής υπευθυνότητας, η διαφάνεια δεν είναι δεδομένη, καθώς συχνά οι διαδικασίες παραμένουν άτυπες και λιγότερο ελέγξιμες, γεγονός που δυσχεραίνει τη λογοδοσία (Towers et al., 2013, p. 970). Όταν οι πληροφορίες αυτές είναι διαθέσιμες στους/στις εκπαιδευτικούς, στους γονείς και στα λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη, ενισχύεται η αίσθηση δικαιοσύνης και περιορίζεται η καχυποψία απέναντι στη διοίκηση. Η οργανωσιακή ορατότητα πληροφοριών λειτουργεί, παράλληλα, αποτρεπτικά απέναντι σε φαινόμενα αυθαιρεσίας (ter Hoeven et al., 2021, pp. 899-900). Η πρακτική σημασία της διαφάνειας αναδεικνύεται και από την υποχρέωση δημοσιοποίησης προς τη σχολική κοινότητα και τους γονείς πληροφοριών για τη λειτουργία, τους στόχους, τα αποτελέσματα, το προσωπικό, τον σχεδιασμό και την αξιοποίηση του προϋπολογισμού της σχολικής μονάδας (Plikšnys et al., 2009, p. 18).

Η εμπειρική βιβλιογραφία αναδεικνύει ισχυρή σχέση διαφάνειας και οργανωσιακής εμπιστοσύνης. Σχολικές μονάδες όπου η διοίκηση επικοινωνεί ανοιχτά, αιτιολογεί τις αποφάσεις της και διασφαλίζει πρόσβαση σε κρίσιμες πληροφορίες εμφανίζουν υψηλότερη εμπιστοσύνη, αυξημένη συνεργασία και θετικότερο οργανωσιακό κλίμα (Meriç & Öz, 2025, p. 4).

Στο επίπεδο της οργανωσιακής ακεραιότητας, η λογοδοσία σταθεροποιεί τις διοικητικές πρακτικές, καθώς συνδέει τη λήψη αποφάσεων με την αιτιολόγηση, τον έλεγχο και την ευθύνη για τα αποτελέσματα. Στις σχολικές μονάδες εκφράζεται μέσω προγραμματισμού, αποτίμησης έργου, αξιολόγησης και αιτιολόγησης διοικητικών ενεργειών. Όταν εφαρμόζεται με σαφή κριτήρια και συνέπεια, ενισχύει τη θεσμική αξιοπιστία και τη σταθερότητα του οργανισμού (Atukunda, 2025, pp. 10-11). Η εμπειρική σύνδεση διαφάνειας και διακυβέρνησης επιβεβαιώνεται και σε αυτοδιαχειριζόμενες σχολικές μονάδες, όπου η διαφάνεια στη

δημοσιονομική διαχείριση, στις προμήθειες και στη διαχείριση περιουσιακών στοιχείων συνδέεται με ισχυρότερες πρακτικές σχολικής διακυβέρνησης (Fernandez, 2025, p. 330).

Η οργανωσιακή ακεραιότητα αποτελεί την τρίτη κρίσιμη διάσταση και αφορά τη συνέπεια μεταξύ δηλωμένων αξιών, θεσπισμένων κανόνων και πραγματικών πρακτικών. Σε ένα περιβάλλον υψηλής ακεραιότητας, οι αποφάσεις λαμβάνονται με αντικειμενικότητα, εφαρμόζονται ενιαίοι κανόνες και διασφαλίζεται η ισότιμη μεταχείριση, περιορίζοντας φαινόμενα μεροληψίας ή κατάχρησης θέσης (OECD, 2018, pp. 22-24).

Η συνδυαστική λειτουργία διαφάνειας και λογοδοσίας δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες οργανωσιακής μάθησης και συλλογικής ευθύνης. Όταν τα μέλη του σχολείου γνωρίζουν τους στόχους, συμμετέχουν στις διαδικασίες και ανατροφοδοτούνται, ενισχύεται η συνεργασία και η διαχείριση προβλημάτων και συγκρούσεων (Ehren & Baxter, 2021, pp. 15-16).

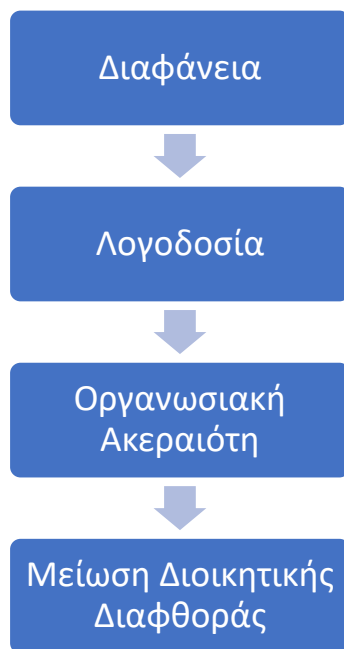
Η θεωρία της οργανωσιακής νομιμοποίησης υποστηρίζει ότι οι οργανισμοί διατηρούν την κοινωνική αποδοχή τους όταν οι πρακτικές τους θεωρούνται δίκαιες και διαφανείς. Για τις σχολικές μονάδες, η νομιμοποίηση αυτή είναι κρίσιμη, καθώς το σχολείο αλληλεπιδρά διαρκώς με γονείς, τοπικές κοινωνίες και κρατικούς θεσμούς. Η έλλειψη διαφάνειας ή λογοδοσίας μπορεί να οδηγήσει σε αποδυνάμωση της εμπιστοσύνης και σε εντάσεις με τους εμπλεκόμενους φορείς (Fu & Wang, 2024, p. 3).

Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη σημασία έχει και η κοινωνική λογοδοσία, δηλαδή η ενεργός συμμετοχή γονέων, συλλόγων διδασκόντων και τοπικών φορέων σε διαδικασίες ενημέρωσης και διαβούλευσης. Η συμμετοχή αυτή ενισχύει τον δημοκρατικό χαρακτήρα της σχολικής διοίκησης και λειτουργεί ως πρόσθετος μηχανισμός ελέγχου (Cassano, 2017, p. 23).

Παράλληλα, η διοικητική απόδοση των σχολικών μονάδων συνδέεται με συστήματα λογοδοσίας και διαχείρισης απόδοσης, που περιλαμβάνουν στόχους, δείκτες προόδου και διαδικασίες αξιολόγησης. Η εφαρμογή τους μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της λειτουργίας, υπό την προϋπόθεση ότι διατηρείται ισορροπία ώστε να μην περιορίζεται η παιδαγωγική αυτονομία (Salvioni & Cassano, 2017, pp. 177-179).

Στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ, η ανάγκη οργανωσιακής ακεραιότητας είναι ιδιαίτερα έντονη λόγω της αυξημένης ευθύνης παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών. Στο πλαίσιο αυτό, η διαφάνεια στη διάθεση πόρων, η λογοδοσία στη λήψη αποφάσεων και η δίκαιη διοικητική πρακτική αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την αποτελεσματική λειτουργία των μονάδων (Hallak & Poisson, 2006, pp. 21-22).

Από τη σύνθεση των παραπάνω προκύπτει ότι η διαφάνεια, η λογοδοσία και η οργανωσιακή ακεραιότητα δεν αποτελούν αποσπασματικές διοικητικές τεχνικές, αλλά συγκροτούν ενιαίο πλαίσιο χρηστής διακυβέρνησης που ενισχύει τη νομιμοποίηση, την αποτελεσματικότητα και τη συνεργασία. Για τον λόγο αυτό, η διερεύνηση των παραγόντων αυτών στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ αποκτά ιδιαίτερη σημασία για την παρούσα έρευνα (Wallenius et al., 2018, pp. 140-141).

Σχήμα 1. Θεωρητικό μοντέλο σχέσης διαφάνειας, λογοδοσίας, οργανωσιακής ακεραιότητας και μείωσης της διοικητικής διαφθοράς.

2.5 Η διοικητική ιδιαιτερότητα των σχολικών μονάδων ΕΑΕ

Η διοίκηση των σχολικών μονάδων ΕΑΕ αποτελεί ιδιαίτερα απαιτητικό πεδίο της εκπαιδευτικής διοίκησης, καθώς συνδυάζει τις γενικές αρχές οργάνωσης του σχολείου με εξειδικευμένες παιδαγωγικές, κοινωνικές και υποστηρικτικές ανάγκες. Οι μονάδες αυτές καλούνται να διασφαλίσουν την εύρυθμη διοικητική λειτουργία τους και την παροχή εξατομικευμένων εκπαιδευτικών υπηρεσιών σε μαθητές/-τριες με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Ως εκ τούτου, η αποτελεσματική διοίκησή τους προϋποθέτει υψηλό επίπεδο οργάνωσης, συνεργασίας και θεσμικής ευθύνης (Hallak & Poisson, 2006, p. 395).

Σύμφωνα με τον Κατσαρό (2008), η διοίκηση των εκπαιδευτικών οργανισμών περιλαμβάνει ένα σύνολο βασικών λειτουργιών, όπως ο προγραμματισμός, η οργάνωση, ο συντονισμός, η στελέχωση, η διεύθυνση, η επικοινωνία και ο έλεγχος, οι οποίες συμβάλλουν στην αποτελεσματική λειτουργία των εκπαιδευτικών οργανισμών (Κατσαρός, 2008, σσ. 23-24). Στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ οι λειτουργίες αυτές αποκτούν αυξημένο βαθμό πολυπλοκότητας λόγω της ανάγκης συντονισμού πολλών επαγγελματικών ειδικοτήτων, της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών υποστήριξης και της διαχείρισης διαφοροποιημένων εκπαιδευτικών αναγκών.

Σε αντίθεση με τις γενικές σχολικές μονάδες, οι δομές ΕΑΕ λειτουργούν σε περισσότερο σύνθετο οργανωσιακό περιβάλλον. Η διοίκηση οφείλει να συντονίζει εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής και γενικής παιδείας, ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, λογοθεραπευτές/-τριες, εργοθεραπευτές/-τριες, ειδικό βοηθητικό προσωπικό και διοικητικό προσωπικό. Η πολυεπιστημονική αυτή σύνθεση απαιτεί σαφή κατανομή ρόλων και αποτελεσματική επικοινωνία, ώστε να περιορίζονται συγκρούσεις αρμοδιοτήτων και οργανωτικές δυσλειτουργίες (OECD, 2013, p. 551).

Η ανάγκη αποτελεσματικού συντονισμού στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ καθιστά ιδιαίτερα σημαντικές τις βασικές λειτουργίες της εκπαιδευτικής διοίκησης. Σύμφωνα με τους Παπαχρήστο και Ζαρκαδούλα (2021), ο σχεδιασμός και ο προγραμματισμός του εκπαιδευτικού έργου συνδέονται με τον καθορισμό στόχων, την οργάνωση δράσεων και τον συντονισμό των μελών της σχολικής μονάδας για την επίτευξή τους. Μέσω των διαδικασιών αυτών ενισχύεται η συνεργασία των εμπλεκόμενων, διευκολύνεται η υλοποίηση κοινών στόχων και βελτιώνεται η αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του οργανισμού (Παπαχρήστος & Ζαρκαδούλας, 2021, σ. 118).

Κεντρικό ρόλο στη διοίκηση των σχολικών μονάδων ΕΑΕ έχει ο/η διευθυντής/-τρια, ο/η οποίος/-α ασκεί παιδαγωγικές και διοικητικές αρμοδιότητες. Η διεθνής βιβλιογραφία αναγνωρίζει ότι η σχολική ηγεσία επηρεάζει την ποιότητα των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων, το οργανωσιακό κλίμα και την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των επαγγελματιών του σχολείου. Ιδιαίτερα στις δομές ειδικής αγωγής, ο/η διευθυντής/-τρια καλείται να διαχειριστεί αποφάσεις που σχετίζονται με εξατομικευμένα προγράμματα, υποστηρικτικές υπηρεσίες και ανάγκες οικογενειών (Amani, 2025, pp. 73-74).

Η διοίκηση των μονάδων ΕΑΕ συνδέεται άμεσα με τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών και εκπαιδευτικής ένταξης. Οι αποφάσεις που αφορούν τη στελέχωση, την κατανομή πόρων, την πρόσβαση σε εξοπλισμό και τη λειτουργία υποστηρικτικών δομών επηρεάζουν την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους μαθητές/-τριες. Επομένως, η διοίκηση των μονάδων ΕΑΕ δεν έχει μόνο οργανωτικό χαρακτήρα, αλλά και κοινωνική και δικαιωματική διάσταση (Hallak & Poisson, 2006, pp. 27-30).

Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη σημασία αποκτούν η λογοδοσία και η διαφάνεια της διοίκησης ως πρακτικές προϋποθέσεις εύρυθμης λειτουργίας. Εφόσον οι μονάδες ΕΑΕ διαχειρίζονται δημόσιους πόρους, εξειδικευμένο προσωπικό και υπηρεσίες υψηλής κοινωνικής ευθύνης, απαιτούνται τεκμηρίωση αποφάσεων, προγραμματισμός δράσεων, αξιολόγηση αποτελεσμάτων και τήρηση διαδικασιών νομιμότητας. Αντίστοιχα, η σαφής ενημέρωση για τις διαθέσιμες υπηρεσίες, τα κριτήρια τοποθέτησης προσωπικού, τη χρήση πόρων και τις διοικητικές διαδικασίες μειώνει την αβεβαιότητα και ενισχύει τη σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ σχολείου, οικογένειας και κοινότητας (Salvioni & Cassano, 2017, pp. 178-180; Atukunda, 2025, pp. 12-13).

Το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο, ιδίως μέσω των ρυθμίσεων για τον προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου, την εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση και την αποτίμηση του έργου των εκπαιδευτικών και του ειδικού προσωπικού, επηρεάζει άμεσα τη διοίκηση των μονάδων ΕΑΕ. Η σημασία του καθίσταται ιδιαίτερα εμφανής στις δομές αυτές, όπου η συνεργασία πολλών ειδικοτήτων και η σύνθετη φύση των παρεχόμενων υπηρεσιών καθιστούν την εφαρμογή των σχετικών διαδικασιών πιο απαιτητική και οργανωτικά κρίσιμη (Ν. 4823/2021, άρθρα 104-105; Υπ. Απόφαση 9950/ΓΔ5/2023, άρθρο 4).

Παράλληλα, η σύγχρονη βιβλιογραφία υπογραμμίζει ότι οι αποτελεσματικές σχολικές μονάδες στηρίζονται σε συμμετοχικά μοντέλα διοίκησης. Η εμπλοκή του συλλόγου διδασκόντων, η συνεργασία με τους γονείς, η επικοινωνία με τοπικές υπηρεσίες και η συλλογική επίλυση προβλημάτων ενισχύουν την ανθεκτικότητα και την προσαρμοστικότητα του σχολείου. Στις μονάδες ΕΑΕ, λόγω των πολυπαραγοντικών αναγκών των μαθητών/-τριών, τα συμμετοχικά μοντέλα ηγεσίας είναι ακόμη πιο αναγκαία (Mifsud & Wilkins, 2025, p. 1).

Επιπλέον, η διοίκηση των μονάδων ΕΑΕ πρέπει να χαρακτηρίζεται από ευελιξία και ικανότητα διαχείρισης αλλαγών. Η ανάγκη προσαρμογής εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, οι διαφοροποιημένες μαθησιακές ανάγκες και η συνεργασία με εξωτερικούς

φορείς καθιστούν ανεπαρκή τα αυστηρά γραφειοκρατικά μοντέλα διοίκησης. Αντίθετα, απαιτούνται διοικητικές πρακτικές που στηρίζονται στον συντονισμό, στην καινοτομία και στη συνεχή ανατροφοδότηση (Geletu & Mihiretie, 2023, p. 2).

Η ιδιαίτερη οργανωσιακή πολυπλοκότητα των σχολικών μονάδων ΕΑΕ συνδέεται με αυξημένες προκλήσεις διαφάνειας, λογοδοσίας και διοικητικής ακεραιότητας. Σε σύγκριση με τις γενικές σχολικές μονάδες, οι δομές ΕΑΕ διαχειρίζονται ευρύτερο φάσμα εξειδικευμένων ανθρώπινων και υλικών πόρων, όπως μέλη ΕΕΠ και ΕΒΠ, υποστηρικτικές υπηρεσίες, εξοπλισμό και εξατομικευμένες παρεμβάσεις. Παράλληλα, η κατανομή προσωπικού, η οργάνωση υποστηρικτικών υπηρεσιών, η αξιοποίηση πόρων και ο συντονισμός πολλών ειδικοτήτων δημιουργούν περισσότερα σημεία διοικητικής κρίσης και αυξημένες απαιτήσεις τεκμηρίωσης. Υπό αυτές τις συνθήκες, η απουσία σαφών διαδικασιών, η περιορισμένη ορατότητα πληροφοριών ή η ανεπαρκής λογοδοσία μπορούν να ενισχύσουν αντιλήψεις αδιαφάνειας, ευνοιοκρατίας, άνισης μεταχείρισης ή διοικητικής διαφθοράς. Για τον λόγο αυτό, οι σχολικές μονάδες ΕΑΕ αποτελούν πρόσφορο πεδίο μελέτης των σχέσεων διαφάνειας, λογοδοσίας και αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς, καθώς η αποτελεσματική διοίκηση συνδέεται τόσο με την οργανωσιακή λειτουργία της μονάδας όσο και με τη διασφάλιση των εκπαιδευτικών δικαιωμάτων των μαθητών/-τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Με βάση τα παραπάνω, η διοίκηση των σχολικών μονάδων ΕΑΕ υπερβαίνει τη συμβατική διοικητική διαχείριση ενός σχολείου γενικής εκπαίδευσης. Απαιτεί παιδαγωγική ευαισθησία, θεσμική επάρκεια, ικανότητα συντονισμού πολυεπιστημονικών ομάδων και σταθερό προσανατολισμό στη διαφάνεια, τη λογοδοσία και τη δίκαιη διοικητική πρακτική. Η ποιότητα της διοίκησης στις μονάδες αυτές επηρεάζει τόσο την οργανωσιακή αποτελεσματικότητα όσο και την ουσιαστική άσκηση του δικαιώματος των μαθητών/-τριών σε ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση (Hallak & Poisson, 2006, p. 6).

Η παραπάνω ανάλυση παρέχει το διοικητικό και θεσμικό πλαίσιο, το οποίο στο επόμενο κεφάλαιο θα επανεξεταστεί υπό το πρίσμα των εγκληματολογικών προσεγγίσεων.

3. Εγκληματολογική Θεμελίωση της Διοικητικής Διαφθοράς στο Σχολικό Περιβάλλον

Το προηγούμενο κεφάλαιο ανέδειξε τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την οργανωσιακή ακεραιότητα ως βασικές αρχές χρηστής διοίκησης των σχολικών μονάδων, με ιδιαίτερη έμφαση στις μονάδες. Ωστόσο, η κατανόηση της αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς στο σχολικό περιβάλλον απαιτεί και εγκληματολογική θεμελίωση, καθώς το φαινόμενο δεν εξαντλείται σε ατομικές παραβατικές συμπεριφορές ή σε τυπικές διοικητικές παραβάσεις. Αντίθετα, συνδέεται με σχέσεις εξουσίας, οργανωσιακές ανισότητες, θεσμικές ευαλωτότητες και ευκαιρίες κατάχρησης αρμοδιοτήτων.

Στο πλαίσιο αυτό, το παρόν κεφάλαιο εξετάζει τη διαφθορά και την κακοδιοίκηση ως φαινόμενα που μπορούν να παραχθούν, να διευκολυνθούν ή να συγκαλυφθούν μέσα από τη λειτουργία των ίδιων των οργανισμών. Η ανάλυση ξεκινά από την εγκληματικότητα των ισχυρών και την κριτική εγκληματολογία, συνεχίζει με τη διοικητική κακοδιοίκηση ως μορφή θεσμικής ευαλωτότητας και τις περιστασιακές και οργανωσιακές προσεγγίσεις της διαφθοράς, και στη συνέχεια εφαρμόζει τις έννοιες αυτές στο σχολικό περιβάλλον και στις μονάδες ΕΑΕ. Τέλος, αποσαφηνίζεται η έννοια της αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς και συνδέεται με το ερευνητικό πλαίσιο της παρούσας μελέτης.

3.1 Εγκληματολογικές προσεγγίσεις της διαφθοράς και της διοικητικής κακοδιοίκησης

Η ανάλυση της διαφθοράς και της διοικητικής κακοδιοίκησης δεν μπορεί να περιοριστεί αποκλειστικά στη νομική τους διάσταση ή στην εξέταση μεμονωμένων παράνομων πράξεων. Αντίθετα, απαιτείται η αξιοποίηση εγκληματολογικών προσεγγίσεων που επιτρέπουν τη μελέτη του φαινομένου σε συνάρτηση με τις δομές εξουσίας, τις οργανωσιακές συνθήκες, τις θεσμικές αδυναμίες και τους μηχανισμούς ελέγχου που χαρακτηρίζουν τη λειτουργία των δημόσιων οργανισμών. Στο πλαίσιο αυτό, η διαφθορά δεν αντιμετωπίζεται μόνο ως ατομική παρέκκλιση, αλλά και ως φαινόμενο που μπορεί να παραχθεί, να διευκολυνθεί ή να συγκαλυφθεί μέσα από αδιαφανείς διαδικασίες, άνιση κατανομή ισχύος και ανεπαρκείς μορφές λογοδοσίας.

Η παρούσα ενότητα παρουσιάζει βασικές εγκληματολογικές προσεγγίσεις που συμβάλλουν στην κατανόηση της διαφθοράς και της διοικητικής κακοδιοίκησης ως οργανωσιακών και θεσμικών φαινομένων.

3.1.1 Η διαφθορά ως μορφή εγκληματικότητας των ισχυρών

Η σύγχρονη εγκληματολογική σκέψη έχει απομακρυνθεί από την παραδοσιακή αντίληψη που ταύτιζε το έγκλημα κυρίως με τις κοινωνικά περιθωριοποιημένες ομάδες και τις εμφανείς μορφές παραβατικότητας του δρόμου. Η διεθνής βιβλιογραφία αναγνωρίζει πλέον ότι σοβαρές μορφές κοινωνικής βλάβης και παρανομίας παράγονται και στο πεδίο της πολιτικής, οικονομικής και διοικητικής εξουσίας, από πρόσωπα ή οργανισμούς που διαθέτουν κύρος, ισχύ και πρόσβαση στους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων. Στο πλαίσιο αυτό, η διαφθορά μπορεί να ερμηνευθεί ως μορφή εγκληματικότητας των ισχυρών, καθώς συνδέεται με την κατάχρηση θεσμικής εξουσίας προς ιδιωτικό ή ομαδικό όφελος (Αλόσκοφης, 2019, σσ. 89-91; Transparency International, 2013, pp. 4-5).

Θεμελιώδη αφετηρία της προσέγγισης αυτής αποτέλεσε το έργο του Edwin Sutherland, ο οποίος εισήγαγε την έννοια του εγκλήματος λευκού κολάρου (white-collar crime). Ο Sutherland υποστήριξε ότι πρόσωπα κοινωνικά αξιосέβαστα και επαγγελματικά καταξιωμένα διαπράττουν σοβαρές παραβιάσεις στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους δραστηριότητας, αμφισβητώντας την άποψη ότι το έγκλημα αποτελεί χαρακτηριστικό αποκλειστικά των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων. Η συμβολή αυτή υπήρξε καθοριστική, καθώς μετέφερε το εγκληματολογικό ενδιαφέρον στις παραβατικές πρακτικές που αναπτύσσονται εντός δομών εξουσίας και οργανισμών (Sutherland, 1944, pp. 132-133; Αλόσκοφης, 2019, σσ. 92-93).

Η μεταγενέστερη εγκληματολογική βιβλιογραφία ανέδειξε ότι οι οικονομικές και πολιτικές ελίτ μπορούν να προκαλούν εκτεταμένη κοινωνική ζημία μέσω πρακτικών όπως η δωροδοκία, η κατάχρηση δημόσιων πόρων, η χειραγώγηση θεσμών και η ευνοιοκρατία. Οι μορφές αυτές παραβατικότητας εντάσσονται στο πεδίο της εγκληματικότητας των ισχυρών και συχνά παρουσιάζουν περιορισμένη ορατότητα, καθώς εκδηλώνονται σε περιβάλλοντα με αυξημένο βαθμό ελέγχου της πληροφορίας και της διαδικασίας λήψης αποφάσεων (Transparency International, 2013, pp. 5-6; Αλόσκοφης, 2019, σ. 89).

Η διαφθορά, ως ειδικότερη έκφανση της εγκληματικότητας αυτής, περιλαμβάνει πρακτικές όπως η δωροδοκία, ο νεποτισμός, η σύγκρουση συμφερόντων και η πελατειακή μεταχείριση.

Κοινό χαρακτηριστικό των πρακτικών αυτών είναι η αξιοποίηση θέσης αρμοδιότητας ή ελέγχου για την αποκόμιση ιδιωτικού οφέλους ή την εξυπηρέτηση τρίτων (Transparency International, 2013, pp. 4-5).

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της εγκληματικότητας των ισχυρών είναι ότι δεν εκδηλώνεται πάντοτε μέσω σαφώς ποινικοποιημένων πράξεων. Συχνά αναπτύσσεται σε ενδιάμεσες ζώνες μεταξύ νομιμότητας και καταχρηστικής άσκησης διακριτικής ευχέρειας, αξιοποιώντας θεσμικές ασάφειες ή διαδικαστικά κενά. Με τον τρόπο αυτό, πρακτικές που υπονομεύουν την ισότητα και τη διαφάνεια μπορεί να εμφανίζονται τυπικά σύννομες, αλλά ουσιαστικά να εξυπηρετούν ιδιοτελή συμφέροντα (Βιδάλη, 2024, σ. 3).

Επιπλέον, τα πρόσωπα που κατέχουν θέσεις ισχύος διαθέτουν συχνά αυξημένη δυνατότητα αποφυγής ελέγχου, λόγω της γνώσης των διαδικασιών, της πρόσβασης σε κρίσιμες πληροφορίες και της κοινωνικής ή θεσμικής επιρροής που ασκούν. Τα χαρακτηριστικά αυτά καθιστούν δυσχερέστερη την ανίχνευση και αντιμετώπιση τέτοιων πρακτικών (Σταμούλη, 2018, σσ. 283-284; Αλόσκοφης, 2019, σσ. 89-91).

Παρά τη σημασία της προσέγγισης αυτής, έχει επισημανθεί ότι η έννοια της εγκληματικότητας των ισχυρών παραμένει ιδιαίτερα ευρεία, καθώς περιλαμβάνει συμπεριφορές που κυμαίνονται από σαφώς ποινικοποιημένες πράξεις έως μορφές θεσμικής παρέκκλισης που δεν παραβιάζουν άμεσα το ποινικό δίκαιο. Ωστόσο, η διεύρυνση αυτή θεωρείται χρήσιμη, καθώς επιτρέπει την ανάλυση πρακτικών που παράγουν σημαντική κοινωνική βλάβη χωρίς να είναι πάντοτε ποινικά κολάσιμες.

Η προσέγγιση της διαφθοράς ως εγκληματικότητας των ισχυρών αναδεικνύει ότι το φαινόμενο συνδέεται με τη λειτουργία των δομών εξουσίας και όχι μόνο με ατομικές παρεκκλίσεις.

3.1.2 Κριτική εγκληματολογία και σχέσεις εξουσίας στη δημόσια διοίκηση

Η κριτική εγκληματολογία ανέπτυξε μια διαφορετική οπτική για το έγκλημα και την κοινωνική αντίδραση απέναντί του, αμφισβητώντας την ουδετερότητα της επιστημονικής γνώσης και των θεσμών. Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, το έγκλημα και η κοινωνική αντίδραση συνδέονται με ευρύτερες κοινωνικές, πολιτικές και ιδεολογικές σχέσεις, ενώ οι εγκληματολογικές ερμηνείες επηρεάζονται από αξίες, κοινωνικές ιεραρχίες και σχέσεις εξουσίας (Βιδάλη, 2018, σσ. 14-15).

Κεντρική συμβολή της κριτικής εγκληματολογίας υπήρξε η ανάδειξη της επιλεκτικότητας του ποινικού συστήματος. Η προσέγγιση αυτή υποστηρίζει ότι ορισμένες μορφές παραβατικότητας τυγχάνουν αυξημένης δίωξης και κοινωνικής προβολής, ενώ άλλες, ιδίως όταν συνδέονται με οικονομική ή πολιτική ισχύ, παραμένουν λιγότερο ορατές ή αντιμετωπίζονται ηπιότερα. Με τον τρόπο αυτό, η κοινωνική εικόνα του εγκλήματος τείνει να επικεντρώνεται στους αδύναμους δράστες, υποβαθμίζοντας τις παραβιάσεις που προέρχονται από θεσμικά ισχυρούς φορείς (Αλόσκοφης, 2019, σ. 88).

Η οπτική αυτή είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για την κατανόηση της λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης, η οποία δεν αποτελεί ουδέτερο πεδίο, αλλά χώρο όπου διασταυρώνονται τυπικές αρμοδιότητες, ιεραρχικές σχέσεις, πολιτικές επιρροές και οργανωσιακά συμφέροντα. Η άσκηση διοικητικής εξουσίας μπορεί να επηρεάζεται από άτυπα δίκτυα σχέσεων, άνιση πρόσβαση στην πληροφορία και διαφοροποιημένες δυνατότητες επιρροής, στοιχεία που η κριτική εγκληματολογία θεωρεί κρίσιμα για την ανάλυση της θεσμικής παρέκκλισης (Raikos, 2006, σσ. 82-83).

Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στον ρόλο της πληροφορίας ως μορφής εξουσίας. Σε οργανισμούς όπου η πρόσβαση σε κρίσιμες πληροφορίες είναι άνιση ή συγκεντρωμένη σε περιορισμένο αριθμό προσώπων, ενισχύεται η εξάρτηση των υπολοίπων μελών και περιορίζεται η δυνατότητα ελέγχου των αποφάσεων. Η διαχείριση της πληροφορίας, επομένως, δεν αποτελεί μόνο τεχνικό ζήτημα, αλλά συνδέεται άμεσα με την κατανομή της εξουσίας στο εσωτερικό των οργανισμών (ter Hoeven et al., 2021, pp. 900-902).

Παράλληλα, η κριτική εγκληματολογία επισημαίνει ότι οι οργανισμοί τείνουν να αναπαράγουν εσωτερικές ιεραρχίες αξιοπιστίας. Οι θέσεις ανώτερης διοικητικής βαθμίδας συχνά θεωρούνται εκ προοιμίου περισσότερο έγκυρες, ακόμη και χωρίς επαρκή αιτιολόγηση των αποφάσεων, ενώ οι απόψεις των κατώτερων μελών ενδέχεται να υποτιμώνται. Η ασυμμετρία αυτή επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύονται συγκρούσεις, καταγγελίες και διοικητικές δυσλειτουργίες (Βιδάλη, 2018, σ. 12).

Στο πλαίσιο αυτό, οι σχέσεις εξουσίας στη δημόσια διοίκηση συνδέονται με φαινόμενα θεσμικής παρέκκλισης που δεν λαμβάνουν απαραίτητα ποινικό χαρακτήρα, αλλά υπονομεύουν τη χρηστή διακυβέρνηση. Πρακτικές όπως η επιλεκτική εφαρμογή κανόνων, η άνιση μεταχείριση και η αυθαίρετη άσκηση εξουσίας διαβρώνουν τη θεσμική εμπιστοσύνη και ενισχύουν την αίσθηση αδικίας. Η λειτουργία του κράτους δικαίου, αντίθετα, προϋποθέτει

διαφάνεια, λογοδοσία και υπαγωγή όλων των δημόσιων αρχών σε καθιερωμένους κανόνες (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021, σσ. 2-3).

Σημαντική διάσταση της προσέγγισης αποτελεί και η έννοια της οργανωσιακής κουλτούρας, δηλαδή του συνόλου των παγιωμένων πρακτικών και αντιλήψεων που καθορίζουν τη λειτουργία ενός οργανισμού. Σε περιβάλλοντα όπου απουσιάζει η εμπιστοσύνη και η δυνατότητα ελεύθερης έκφρασης, περιορίζεται η ανάδειξη προβλημάτων και η ουσιαστική λογοδοσία. Αντίθετα, οργανισμοί που ενθαρρύνουν τη συνεργασία και την ανοιχτή επικοινωνία εμφανίζουν μεγαλύτερη ικανότητα προσαρμογής και βελτίωσης (Ehren & Baxter, 2021, pp. 15-16).

Στο σχολικό περιβάλλον, η προσέγγιση αυτή επιτρέπει την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η πρόσβαση στην πληροφορία, η συμμετοχή στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και οι άτυπες σχέσεις επιρροής μπορούν να διαμορφώσουν διαφορετικές εμπειρίες δικαιοσύνης και ισότητας μεταξύ των μελών της σχολικής κοινότητας. Υπό την έννοια αυτή, η διαφάνεια και η λογοδοσία δεν αποτελούν μόνο διοικητικές αρχές, αλλά και μηχανισμούς ενίσχυσης της συμμετοχικότητας και της θεσμικής εμπιστοσύνης εντός της σχολικής μονάδας.

Η κριτική εγκληματολογία μετατοπίζει το ενδιαφέρον από την ατομική παραβατικότητα στις δομές ισχύος και στις οργανωσιακές ανισότητες, προσφέροντας χρήσιμο πλαίσιο για τη μελέτη της διαφάνειας και της λογοδοσίας.

3.1.3 Η διοικητική κακοδιοίκηση ως θεσμική ευαλωτότητα

Η διοικητική κακοδιοίκηση αποτελεί κρίσιμη έννοια στη μελέτη της δημόσιας διοίκησης, καθώς αναφέρεται σε πρακτικές, παραλείψεις ή οργανωσιακές δυσλειτουργίες που αποκλίνουν από τις αρχές της νομιμότητας, της αποτελεσματικότητας, της αμεροληψίας και της χρηστής διοίκησης (Ράικος, 2006, σ. 73). Δεν ταυτίζεται κατ' ανάγκην με ποινικά κολάσιμη διαφθορά, ωστόσο μπορεί να δημιουργεί τις συνθήκες μέσα στις οποίες η διαφθορά καθίσταται πιθανότερη ή δυσκολότερα ανιχνεύσιμη (Ράικος, 2006, σ. 83).

Η έννοια της κακοδιοίκησης περιλαμβάνει ευρύ φάσμα συμπεριφορών και οργανωσιακών ελλειμμάτων, όπως αδικαιολόγητες καθυστερήσεις, έλλειψη αιτιολόγησης αποφάσεων, πλημμελή τήρηση διαδικασιών, άνιση μεταχείριση, σύγχυση αρμοδιοτήτων και αδυναμία αποτελεσματικού ελέγχου. Αν και οι πρακτικές αυτές δεν συνιστούν αυτοτελώς διαφθορά,

υπονομεύουν την ποιότητα της διοίκησης και διαβρώνουν την εμπιστοσύνη προς τους θεσμούς (Ράικος, 2006, σ. 83).

Η σύνδεση κακοδιοίκησης και διαφθοράς εδράζεται στην παραδοχή ότι η αδυναμία θεσμικών μηχανισμών αυξάνει τις δυνατότητες αυθαίρετης άσκησης εξουσίας. Όταν οι διαδικασίες είναι ασαφείς και οι έλεγχοι ανεπαρκείς, διευρύνεται το πεδίο της διακριτικής ευχέρειας χωρίς ουσιαστικά αντίβαρα. Υπό αυτές τις συνθήκες, η κακοδιοίκηση μπορεί να λειτουργεί ως υπόστρωμα για την ανάπτυξη πελατειακών πρακτικών, ευνοιοκρατίας ή άλλων μορφών θεσμικής εκτροπής (UNODC, n.d.b, p. 18).

Ιδιαίτερη σημασία έχει η διοικητική αδιαφάνεια, η οποία περιορίζει τη δυνατότητα ελέγχου των διοικητικών ενεργειών. Όταν οι διαδικασίες και τα κριτήρια λήψης αποφάσεων δεν είναι σαφή ή προσβάσιμα, καθίσταται δυσχερής η αξιολόγηση της ορθότητας και της νομιμότητάς τους, γεγονός που ενισχύει τη θεσμική ευαλωτότητα (Ράικος, 2006, σ. 83; Βιδάλη, 2018, σ. 12).

Συναφής είναι και η διάσταση της λογοδοσίας. Η απουσία σαφών μηχανισμών ανάληψης ευθύνης για διοικητικές πράξεις ή παραλείψεις μειώνει τα αντικίνητρα αυθαίρετης συμπεριφοράς, ενώ, αντίθετα, η ύπαρξη συστηματικών διαδικασιών ελέγχου και αξιολόγησης ενισχύει τη θεσμική ανθεκτικότητα των οργανισμών (Elghandour et al., 2021, pp. 10-11).

Η ευρωπαϊκή εμπειρία επιβεβαιώνει ότι ελλείμματα στη λειτουργία των θεσμών, όπως καθυστερήσεις στη δικαιοσύνη, κατακερματισμός αρμοδιοτήτων και ανεπαρκής εποπτεία, μπορούν να περιορίσουν την αποτελεσματικότητα των πολιτικών κατά της διαφθοράς. Συνεπώς, η ποιότητα της διοικητικής λειτουργίας αποτελεί κρίσιμο παράγοντα πρόληψης της διαφθοράς (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021, σ. 12).

Από την οπτική της κριτικής εγκληματολογίας, η κακοδιοίκηση δεν κατανέμεται ουδέτερα εντός των οργανισμών. Οι δυσλειτουργίες τείνουν να επηρεάζουν περισσότερο τα μέλη με χαμηλότερη θεσμική ισχύ, ενώ όσοι διαθέτουν πρόσβαση σε δίκτυα επιρροής μπορούν να αποφεύγουν περιορισμούς ή να απολαμβάνουν ευνοϊκή μεταχείριση. Έτσι, η κακοδιοίκηση συνδέεται και με ζητήματα διοικητικής δικαιοσύνης και ισότητας (Βιδάλη, 2018, σ. 19).

Από εγκληματολογική σκοπιά, η θεσμική ευαλωτότητα αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς περιγράφει τις οργανωσιακές συνθήκες που ευνοούν την εμφάνιση αποκλινουσών ή καταχρηστικών πρακτικών χωρίς να απαιτείται η ύπαρξη εγκληματικής πρόθεσης. Κατά συνέπεια, η διοικητική κακοδιοίκηση μπορεί να νοηθεί ως μορφή θεσμικής ευαλωτότητας, η

οποία δεν ταυτίζεται με τη διαφθορά, αλλά αυξάνει την πιθανότητα εμφάνισής της. Η αντιμετώπισή της προϋποθέτει σαφείς διαδικασίες, διαφάνεια, ουσιαστική λογοδοσία και επαρκείς μηχανισμούς ελέγχου, στοιχεία που συμβάλλουν στη διασφάλιση της χρηστής διοίκησης και της θεσμικής αξιοπιστίας.

3.1.4 Περιστασιακές και οργανωσιακές προσεγγίσεις της διαφθοράς

Η μελέτη της διαφθοράς δεν περιορίζεται μόνο στις ατομικές προθέσεις ή στα ηθικά χαρακτηριστικά των δραστών, αλλά επεκτείνεται και στις συνθήκες μέσα στις οποίες καθίσταται δυνατή η παραβατική συμπεριφορά. Οι περιστασιακές και οργανωσιακές προσεγγίσεις υποστηρίζουν ότι η διαφθορά ενισχύεται όταν το θεσμικό και διοικητικό περιβάλλον δημιουργεί ευκαιρίες κατάχρησης εξουσίας, περιορισμένη πιθανότητα εντοπισμού και χαμηλό κόστος κύρωσης. Υπό αυτή την έννοια, το ενδιαφέρον μετατοπίζεται από το «ποιος είναι ο δράστης» στο «πώς λειτουργεί ο οργανισμός» και στις συνθήκες που καθιστούν πιθανή την παραβατική πράξη (McCusker, 2006, p. 9).

Οι περιστασιακές θεωρήσεις της παραβατικότητας βασίζονται στη λογική ότι οι ευκαιρίες αποτελούν κρίσιμο παράγοντα εκδήλωσης αθέμιτων πρακτικών. Όταν ένα άτομο διαθέτει πρόσβαση σε πόρους, διακριτική ευχέρεια στη λήψη αποφάσεων και περιορισμένο έλεγχο των ενεργειών του, αυξάνεται ο κίνδυνος κατάχρησης της θέσης του. Η προσέγγιση αυτή συνδέεται με τη θεωρία principal-agent, σύμφωνα με την οποία οι δημόσιοι λειτουργοί, αν και τυπικά οφείλουν να υπηρετούν το συμφέρον του εντολέα, δηλαδή της δημόσιας αρχής ή των πολιτών, μπορούν στην πράξη να εκμεταλλευτούν την πληροφοριακή ασυμμετρία και τη διακριτική τους ευχέρεια προς ίδιον όφελος (UNODC, n.d.c, p. 14). Στη δημόσια διοίκηση, τέτοιες συνθήκες εμφανίζονται κυρίως σε πεδία όπου υπάρχει ασαφής κατανομή αρμοδιοτήτων, πολυπλοκότητα διαδικασιών ή χαμηλή διαφάνεια στη ροή πληροφοριών (Transparency International, 2013, p. 5).

Η διεθνής βιβλιογραφία για την πρόληψη της διαφθοράς επισημαίνει ότι τα φαινόμενα αυτά αναπτύσσονται συχνότερα όταν συνυπάρχουν ευκαιρία, κίνητρο και αδυναμία ελέγχου. Εάν ένας οργανισμός δεν διαθέτει σαφείς διαδικασίες, επαρκή εποπτεία και αξιόπιστους μηχανισμούς λογοδοσίας, ακόμη και πρόσωπα χωρίς αρχική παραβατική πρόθεση μπορεί να οδηγηθούν σε αθέμιτες πρακτικές, ιδίως όταν αντιλαμβάνονται ότι ο κίνδυνος αποκάλυψης είναι χαμηλός (McCusker, 2006, p. 4).

Ιδιαίτερη σημασία έχει η οργανωσιακή διάσταση του προβλήματος. Οι οργανισμοί αναπτύσσουν εσωτερικούς κανόνες, άτυπες πρακτικές και πρότυπα συμπεριφοράς που επηρεάζουν τη στάση των μελών τους απέναντι στη νομιμότητα. Σε περιβάλλοντα όπου κυριαρχεί η ανοχή σε μικρές παρατυπίες, η απουσία συνέπειας ή η σιωπηρή αποδοχή ευνοιοκρατικών πρακτικών, δημιουργείται κουλτούρα κανονικοποίησης της απόκλισης. Αντίθετα, οργανισμοί που προωθούν σαφείς κανόνες, διαφάνεια και ίση μεταχείριση εμφανίζουν μεγαλύτερη ανθεκτικότητα απέναντι στη διαφθορά (OECD, 2018, pp. 13-14).

Η ερμηνεία αυτή ενισχύεται από τη θεωρία της περιστασιακής δράσης, σύμφωνα με την οποία η διαφθορά δεν αποδίδεται αποκλειστικά ούτε σε «διεφθαρμένα άτομα» ούτε σε «διεφθαρμένα περιβάλλοντα», αλλά στην αλληλεπίδραση προσωπικών προδιαθέσεων και οργανωσιακών συνθηκών (Uhl et al., 2025, p. 174). Στο ίδιο πλαίσιο, οι Graycar και Sidebottom διακρίνουν τις ευκαιρίες διαφθοράς σε συστημικές και τοπικές. Οι συστημικές ευκαιρίες αφορούν το ευρύτερο θεσμικό και οργανωσιακό περιβάλλον, όπως η απουσία κουλτούρας ακεραιότητας, οι ασθενείς μηχανισμοί διακυβέρνησης και οι αδύναμοι οικονομικοί έλεγχοι, ενώ οι τοπικές ευκαιρίες συνδέονται με ειδικές θέσεις, ρόλους και διαδικασίες, όπως η υψηλή διακριτική ευχέρεια, η χαμηλή εποπτεία, η περιορισμένη παρακολούθηση αποφάσεων και η απουσία ικανού ελέγχου (Graycar & Sidebottom, 2012, p. 7).

Η πρόσβαση στην πληροφορία αποτελεί κεντρικό στοιχείο αυτών των προσεγγίσεων. Όταν οι διοικητικές αποφάσεις, τα οικονομικά δεδομένα, τα κριτήρια επιλογής ή οι υπηρεσιακές διαδικασίες δεν είναι ορατά στα μέλη του οργανισμού, ενισχύονται οι δυνατότητες αυθαίρετης χρήσης εξουσίας. Αντίθετα, η οργανωσιακή ορατότητα πληροφοριών μειώνει την αβεβαιότητα, αυξάνει τη δυνατότητα ελέγχου και αμφισβήτησης αδικαιολόγητων αποφάσεων και λειτουργεί αποτρεπτικά απέναντι σε αδιαφανείς πρακτικές (ter Hoeven et al., 2021, pp. 901-902).

Παράλληλα, οι μηχανισμοί ελέγχου διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο. Οι εσωτερικοί έλεγχοι, η καταγραφή διαδικασιών, οι διασταυρώσεις αρμοδιοτήτων, η περιοδική αξιολόγηση και η εξωτερική εποπτεία περιορίζουν τη δυνατότητα μονοπρόσωπης ή ανεξέλεγκτης άσκησης ισχύος. Η απουσία τέτοιων μηχανισμών δεν οδηγεί αυτομάτως σε διαφθορά, αυξάνει όμως σημαντικά τη θεσμική ευαλωτότητα του οργανισμού (Φυτράκης, 2010, σσ. 74-75). Η σημασία αυτή επιβεβαιώνεται και από τον ΟΟΣΑ, ο οποίος τονίζει ότι η διοίκηση έχει πρωταρχική ευθύνη για τη δημιουργία και διατήρηση ενός περιβάλλοντος ελέγχου που δίνει έμφαση στην ακεραιότητα και ενισχύει την εφαρμογή των σχετικών ελεγκτικών δραστηριοτήτων (OECD,

2020, p. 155). Αντίστοιχα, στην πρόσφατη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το κράτος δικαίου στην Ελλάδα επισημαίνεται ότι οι δημόσιες συμβάσεις αποτελούν τομέα υψηλού κινδύνου, γεγονός που καθιστά αναγκαία την ανάπτυξη ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης κινδύνων για την ενίσχυση της διαφάνειας και της ακεραιότητας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2024, σ. 24).

Σημαντική είναι και η έννοια του «περιβάλλοντος διαφθοράς», δηλαδή του πλαισίου μέσα στο οποίο οι αθέμιτες πρακτικές γίνονται ανεκτές ή θεωρούνται αναμενόμενες. Όταν τα μέλη ενός οργανισμού πιστεύουν ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται με μεροληπτικά κριτήρια, ότι οι παραβάσεις μένουν ατιμώρητες ή ότι η πρόσβαση σε ευκαιρίες εξαρτάται από προσωπικές σχέσεις, ενισχύονται οι πιθανότητες αναπαραγωγής ανάλογων συμπεριφορών. Αντίθετα, όταν επικρατεί αντίληψη δικαιοσύνης, συνέπειας και θεσμικής αξιοπιστίας, ενισχύεται η συμμόρφωση προς τους κανόνες (OECD, 2024, pp. 74-75).

Η οργανωσιακή διάσταση της διαφθοράς ενισχύεται και από τη μελέτη των Fazekas et al (2022, p. 1142), οι οποίοι δείχνουν ότι σε σύνθετα πεδία δημόσιας διοίκησης, όπως οι δημόσιες προμήθειες, η διαφθορά μπορεί να οργανώνεται μέσω άτυπων μηχανισμών διακυβέρνησης που μειώνουν την αβεβαιότητα, ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ των εμπλεκομένων και καθιστούν τις παράνομες συναλλαγές περισσότερο σταθερές και λειτουργικές.

Η παραπάνω ανάλυση δείχνει ότι οι περιστασιακές και οργανωσιακές προσεγγίσεις αναδεικνύουν ότι η διαφθορά δεν είναι μόνο πρόβλημα προσώπων, αλλά και πρόβλημα συστημάτων. Η πρόληψή της προϋποθέτει οργανωσιακές δομές που περιορίζουν τις ευκαιρίες κατάχρησης, ενισχύουν τον έλεγχο, καθιστούν ορατές τις αποφάσεις και καλλιεργούν κουλτούρα θεσμικής ακεραιότητας. Η οπτική αυτή προετοιμάζει τη μετάβαση στην επόμενη υποενότητα, όπου οι παραπάνω θεωρήσεις εφαρμόζονται ειδικότερα στο σχολικό περιβάλλον και στις μονάδες ΕΑΕ.

3.1.5 Εφαρμογή στο σχολικό περιβάλλον και στις μονάδες ΕΑΕ

Η παρούσα υποενότητα εξετάζει το σχολικό περιβάλλον και τις μονάδες ΕΑΕ από εγκληματολογική σκοπιά, εστιάζοντας στις συνθήκες που μπορούν να ενισχύσουν αντιλήψεις αδιαφάνειας ή διοικητικής στρέβλωσης.

Οι εγκληματολογικές και διοικητικές προσεγγίσεις που προηγήθηκαν δεν περιορίζονται σε κεντρικούς κρατικούς θεσμούς ή σε πεδία υψηλής οικονομικής ισχύος, αλλά μπορούν να

εφαρμοστούν και στο μικρο-οργανωσιακό επίπεδο της σχολικής μονάδας. Το σχολείο, πέρα από παιδαγωγικός θεσμός, αποτελεί δημόσιο οργανισμό στον οποίο ασκείται διοικητική εξουσία, κατανέμονται πόροι, λαμβάνονται αποφάσεις, εφαρμόζονται κανόνες και αναπτύσσονται σχέσεις ιεραρχίας και συνεργασίας. Υπό αυτή την έννοια, έννοιες όπως η διαφάνεια, η λογοδοσία και η θεσμική ευαλωτότητα αποκτούν άμεση εφαρμογή στο σχολικό περιβάλλον (Hallak & Poisson, 2006, pp. 74-75).

Από εγκληματολογική σκοπιά, η σχολική μονάδα μπορεί να ιδωθεί ως οργανωσιακό πεδίο στο οποίο η άνιση πρόσβαση στην πληροφορία, η ασαφής κατανομή αρμοδιοτήτων, η περιορισμένη λογοδοσία ή η απουσία επαρκών ελέγχων μπορούν να δημιουργήσουν συνθήκες διοικητικής ευαλωτότητας. Σε τέτοια περιβάλλοντα, η διοικητική δυσλειτουργία δεν εκδηλώνεται απαραίτητα ως ποινικά κολάσιμη πράξη, αλλά μπορεί να λάβει τη μορφή αδιαφάνειας, επιλεκτικής ενημέρωσης, μεροληπτικής μεταχείρισης ή ανεπαρκώς αιτιολογημένων αποφάσεων. Οι πρακτικές αυτές επηρεάζουν το οργανωσιακό κλίμα και την εμπιστοσύνη προς τη διοίκηση (Hoy & Tarter, 2004, pp. 250-252).

Η διεθνής βιβλιογραφία αναδεικνύει ότι η διαφάνεια και η λογοδοσία συνδέονται στενά με την οργανωσιακή εμπιστοσύνη. Όταν η διοίκηση επικοινωνεί με σαφήνεια, αιτιολογεί τις αποφάσεις της και διασφαλίζει πρόσβαση σε κρίσιμες πληροφορίες, ενισχύονται η συνεργασία και η επαγγελματική δέσμευση. Αντίθετα, η περιορισμένη ορατότητα πληροφοριών μπορεί να οδηγήσει σε δυσπιστία, φήμες και συγκρουσιακές στάσεις μεταξύ των μελών του προσωπικού (Meriç & Öz, 2025, pp. 2-4; UNESCO, 2017, pp. 3-4). Συναφώς, ο ΟΟΣΑ επισημαίνει ότι η ανοικτή οργανωσιακή κουλτούρα επιτρέπει στα μέλη ενός οργανισμού να θέτουν ερωτήματα, ανησυχίες ή ιδέες και να προλαμβάνουν φαινόμενα κακής συμπεριφοράς, απάτης ή διαφθοράς πριν αυτά παγιωθούν (OECD, 2020, pp. 136-137).

Οι διαστάσεις αυτές καθίστανται ακόμη πιο κρίσιμες στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ, οι οποίες λειτουργούν σε ιδιαίτερα σύνθετο οργανωσιακό περιβάλλον. Η ανάγκη συντονισμού διαφορετικών ειδικοτήτων, η διαχείριση εξειδικευμένων πόρων και η παροχή εξατομικευμένης υποστήριξης στους/στις μαθητές/-τριες αυξάνουν τη σημασία ύπαρξης σαφών διαδικασιών, ορθής κατανομής ρόλων και αποτελεσματικής επικοινωνίας (OECD, 2013, pp. 66-67).

Από ερευνητική άποψη, το σχολικό περιβάλλον προσφέρεται για τη μελέτη της αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς μέσω έμμεσων δεικτών. Η μέτρηση της ορατότητας οργανωσιακών πληροφοριών και της επαγγελματικής λογοδοσίας επιτρέπει την αποτύπωση του βαθμού

θεσμικής ωριμότητας της σχολικής μονάδας και του επιπέδου εμπιστοσύνης που βιώνουν τα μέλη της. Για τον λόγο αυτό, η χρήση εργαλείων όπως η Information Visibility Scale και το Teachers' Professional Accountability Questionnaire κρίνεται κατάλληλη για το αντικείμενο της παρούσας έρευνας (Mudey & Arshad, 2026, pp. 6-7).

Σε αυτό το πλαίσιο ανάλυσης, οι εγκληματολογικές προσεγγίσεις της διαφθοράς αποκτούν ουσιαστική αξία όταν μεταφέρονται στο σχολικό οργανωσιακό επίπεδο. Στις μονάδες ΕΑΕ ειδικότερα, η διαφάνεια και η λογοδοσία αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για δίκαιη διοίκηση, αποτελεσματικό συντονισμό και ποιοτική εκπαιδευτική υποστήριξη των μαθητών/-τριών. Η διερεύνηση της αντιλαμβανόμενης διαφάνειας και λογοδοσίας στις μονάδες ΕΑΕ αποτελεί, επομένως, κρίσιμο βήμα για την κατανόηση των παραγόντων που ενισχύουν ή περιορίζουν την αντιληπτή διοικητική διαφθορά. Παράλληλα, η παραπάνω ανάλυση καθιστά σαφές ότι η διαφθορά στο σχολικό περιβάλλον δεν είναι εύκολα ανιχνεύσιμη μέσω άμεσων δεικτών. Για τον λόγο αυτό, η ερευνητική προσέγγιση που ακολουθεί εστιάζει στις αντιλήψεις των μελών της σχολικής μονάδας, ως έμμεσο αλλά αξιόπιστο τρόπο αποτύπωσης του φαινομένου.

3.2 Εννοιολόγηση της αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς στη σχολική μονάδα

Η μελέτη της διοικητικής διαφθοράς στο σχολικό περιβάλλον προϋποθέτει την προηγούμενη εννοιολογική αποσαφήνιση του υπό εξέταση φαινομένου. Στη σχολική μονάδα, ζητήματα που σχετίζονται με την αδιαφάνεια, τη μεροληψία, την άνιση μεταχείριση ή την ανεπαρκή λογοδοσία δεν εκδηλώνονται πάντοτε με τη μορφή ευθέως παράνομων ενεργειών, αλλά συχνά ενσωματώνονται στις καθημερινές διοικητικές πρακτικές και στον τρόπο άσκησης της διοίκησης. Για τον λόγο αυτό, η διερεύνηση του φαινομένου δεν εξαντλείται στην καταγραφή τυπικών παραβάσεων ή επισήμων κυρώσεων, αλλά επεκτείνεται και στον τρόπο με τον οποίο τα μέλη της σχολικής κοινότητας αντιλαμβάνονται και αξιολογούν τη διοικητική λειτουργία της μονάδας.

Η έννοια της αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς αναφέρεται ακριβώς σε αυτή τη διάσταση, δηλαδή στον βαθμό κατά τον οποίο η διοίκηση της σχολικής μονάδας εκλαμβάνεται ως συμβατή ή αποκλίνουσα από βασικές αρχές χρηστής διοίκησης, όπως η διαφάνεια, η

αντικειμενικότητα, η ίση μεταχείριση, η θεσμική συνέπεια και η λογοδοσία. Η προσέγγιση αυτή είναι ιδιαίτερα χρήσιμη στο εκπαιδευτικό πλαίσιο, όπου πολλές διοικητικές πρακτικές επηρεάζουν ουσιαστικά το εργασιακό κλίμα, την εμπιστοσύνη προς τη διοίκηση και τη συνολική αποτελεσματικότητα της σχολικής μονάδας, χωρίς κατ' ανάγκην να παραβιάζουν ρητά κάποιον κανόνα δικαίου.

3.2.1 Η δυσκολία άμεσης μέτρησης της διοικητικής διαφθοράς

Η διοικητική διαφθορά συνιστά φαινόμενο υψηλής θεσμικής αφάνειας, γεγονός που καθιστά ιδιαίτερα δυσχερή την άμεση εμπειρική αποτύπωσή της. Σε αντίθεση με άλλα οργανωσιακά μεγέθη, όπως οι οικονομικοί δείκτες, η στελέχωση ή η τυπική διοικητική απόδοση, οι σχετικές πρακτικές συχνά δεν καταγράφονται επισήμως, ενώ μπορούν να εκδηλώνονται μέσω διοικητικών διαδικασιών που εμφανίζονται τυπικά νόμιμες. Στη διεθνή βιβλιογραφία για τη διακυβέρνηση στην εκπαίδευση επισημαίνεται ότι η αδιαφάνεια στις διαδικασίες, η έλλειψη επαρκών πληροφοριακών συστημάτων και οι αδύναμοι μηχανισμοί ελέγχου δυσχεραίνουν τον εντοπισμό και την αποτύπωση φαινομένων διαφθοράς στον εκπαιδευτικό τομέα (Hallak & Poisson, 2006, p. 395).

Η δυσκολία αυτή καθίσταται εντονότερη στον χώρο της εκπαίδευσης, όπου πολλές μορφές κακοδιοίκησης ή αθέμιτης εύνοιας ενδέχεται να ενσωματώνονται στην καθημερινή διοικητική πρακτική χωρίς να λαμβάνουν πάντοτε τη μορφή ευθέως παράνομης πράξης. Η σχετική βιβλιογραφία καταγράφει ως χαρακτηριστικά παραδείγματα τις αδιαφανείς υπηρεσιακές τοποθετήσεις, τις πελατειακές μεταθέσεις, την κατάχρηση πόρων, τις μη θεσμοθετημένες χρεώσεις και τη διαφοροποιημένη μεταχείριση πολιτών ή εργαζομένων. Παρότι τέτοιες πρακτικές δεν αποτυπώνονται αναγκαστικά σε επίσημους ελέγχους, επηρεάζουν ουσιαστικά τη λειτουργία και την αξιοπιστία των εκπαιδευτικών οργανισμών (Transparency International, 2009, p. 5).

Παράλληλα, η περιορισμένη συχνότητα καταγγελιών δεν μπορεί να θεωρηθεί ασφαλής ένδειξη απουσίας διαφθοράς. Σε οργανωσιακά περιβάλλοντα όπου επικρατεί χαμηλή εμπιστοσύνη προς τους θεσμούς, αμφιβολία για την αμεροληψία των διαδικασιών ή πεποίθηση ότι οι αναφορές δεν οδηγούν σε ουσιαστικά αποτελέσματα, τα περιστατικά συχνά παραμένουν αδήλωτα. Η διεθνής έρευνα δείχνει ότι η εμπιστοσύνη στους δημόσιους θεσμούς συνδέεται

άμεσα με την αντίληψη περί δικαιοσύνης, ακεραιότητας και ανταπόκρισης των διοικητικών μηχανισμών (OECD, 2024, p. 16).

Συνεπώς, η μελέτη της διοικητικής διαφθοράς δεν είναι δυνατόν να στηρίζεται αποκλειστικά σε πειθαρχικές αποφάσεις, δικαστικές υποθέσεις ή διοικητικά στατιστικά στοιχεία, καθώς τα δεδομένα αυτά αποτυπώνουν μόνο το εμφανές και καταγεγραμμένο μέρος του φαινομένου. Για τον λόγο αυτό, η σύγχρονη έρευνα στρέφεται στη χρήση έμμεσων δεικτών, όπως οι αντιλήψεις περί διαφάνειας, λογοδοσίας και διοικητικής ακεραιότητας, οι οποίοι επιτρέπουν πληρέστερη κατανόηση των υποκείμενων θεσμικών κινδύνων και οργανωσιακών στρεβλώσεων (Mudey & Arshad, 2026, pp. 4, 6-7).

3.2.2 Οι αντιλήψεις ως ερευνητικός δείκτης

Η αξιοποίηση των αντιλήψεων ως ερευνητικού δείκτη αποτελεί καθιερωμένη πρακτική στις κοινωνικές επιστήμες, ιδίως όταν οι πραγματικές συμπεριφορές δεν είναι άμεσα παρατηρήσιμες ή δεν καταγράφονται με επαρκή αξιοπιστία. Στις περιπτώσεις αυτές, οι αξιολογήσεις των μελών ενός οργανισμού παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για τον τρόπο με τον οποίο βιώνεται η λειτουργία των θεσμών. Για τον λόγο αυτό, διεθνείς οργανισμοί και ερευνητικά κέντρα χρησιμοποιούν συστηματικά δείκτες που βασίζονται στις αντιλήψεις για την αποτίμηση της εμπιστοσύνης, της ακεραιότητας, της διαφάνειας και της ποιότητας διακυβέρνησης (OECD, 2024, p. 15).

Οι αντιλήψεις δεν ταυτίζονται με αποδεδειγμένα περιστατικά παρατυπίας ή παρανομίας, διαθέτουν όμως ιδιαίτερη ερευνητική αξία, καθώς αποτυπώνουν το οργανωσιακό κλίμα μέσα στο οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις. Όταν τα μέλη ενός οργανισμού θεωρούν ότι οι διαδικασίες χαρακτηρίζονται από ασάφεια, άνιση μεταχείριση ή έλλειψη συνέπειας, οι εκτιμήσεις αυτές επηρεάζουν άμεσα την εμπιστοσύνη προς τη διοίκηση, τη διάθεση συνεργασίας και τη συνολική λειτουργικότητα του οργανισμού. Υπό αυτή την έννοια, οι αντιλήψεις δεν αποτελούν απλές προσωπικές γνώμες, αλλά κοινωνικές αξιολογήσεις με ουσιαστικές οργανωσιακές συνέπειες (Meriç & Öz, 2025, pp. 2-3).

Η σχετική βιβλιογραφία αναδεικνύει ότι η αντίληψη περί δικαιοσύνης και αμεροληψίας συνδέεται στενά με την οργανωσιακή δέσμευση, την εργασιακή ικανοποίηση και την προθυμία συμμόρφωσης προς τους θεσμικούς κανόνες. Αντίθετα, όταν κυριαρχεί η πεποίθηση ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται χωρίς σαφή κριτήρια ή με μεροληπτικό τρόπο, ενισχύονται η

δυσπιστία, η αποστασιοποίηση και οι συγκρουσιακές στάσεις μεταξύ των μελών του οργανισμού. Οι αντιλήψεις, επομένως, μπορούν να λειτουργήσουν ως πρώιμος δείκτης οργανωσιακών δυσλειτουργιών πριν αυτές εκδηλωθούν σε εμφανέστερο επίπεδο (Hoy & Tarter, 2004, p. 251).

Ιδιαίτερα στο πεδίο της διαφθοράς, οι μετρήσεις που βασίζονται στις αντιλήψεις θεωρούνται αναγκαίες, διότι οι επίσημες κυρώσεις, οι καταδίκες ή οι πειθαρχικές αποφάσεις αποτυπώνουν μόνο περιορισμένο τμήμα του πραγματικού φαινομένου. Πολλές μορφές κατάχρησης διακριτικής ευχέρειας, ευνοιοκρατίας ή αδιαφανούς διοικητικής πρακτικής δεν φθάνουν ποτέ σε ελεγκτικούς μηχανισμούς. Συνεπώς, η συστηματική διερεύνηση των αντιλήψεων των εργαζομένων μπορεί να συμβάλει στον έγκαιρο εντοπισμό θεσμικών κινδύνων και στον σχεδιασμό προληπτικών παρεμβάσεων χρηστής διοίκησης (Ardigó & Chêne, 2017, p. 9; Meric & Öz, 2025, pp. 2-4).

Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών και των λοιπών μελών του προσωπικού των σχολικών μονάδων ΕΑΕ αποκτούν ιδιαίτερη σημασία, καθώς τα πρόσωπα αυτά αποτελούν άμεσους αποδέκτες και συμμετέχοντες στις διοικητικές διαδικασίες της σχολικής μονάδας. Η καταγραφή των εκτιμήσεών τους δεν αποσκοπεί στην απόδοση ατομικής ευθύνης, αλλά στην αποτύπωση του βαθμού θεσμικής αξιοπιστίας, διοικητικής συνέπειας και οργανωσιακής ακεραιότητας του σχολικού περιβάλλοντος. Για τον λόγο αυτό, οι αντιλήψεις συνιστούν έγκυρο και λειτουργικά χρήσιμο ερευνητικό δείκτη για τη μελέτη της αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς.

3.2.3 Η αντιληπτή διοικητική διαφθορά στο σχολικό περιβάλλον

Στο σχολικό περιβάλλον, η αντιληπτή διοικητική διαφθορά εκδηλώνεται κυρίως μέσα από τον τρόπο με τον οποίο ασκείται η διοικητική εξουσία και λαμβάνονται οι εσωτερικές αποφάσεις της σχολικής μονάδας. Το σχολείο, πέρα από παιδαγωγικός θεσμός, λειτουργεί και ως οργανωμένη διοικητική δομή, στην οποία καθημερινά ρυθμίζονται ζητήματα κατανομής αρμοδιοτήτων, αξιοποίησης πόρων, υπηρεσιακής οργάνωσης και συντονισμού προσωπικού. Όταν οι διαδικασίες αυτές δεν βασίζονται σε σαφή και κοινά αποδεκτά κριτήρια, είναι πιθανό να δημιουργούνται εντυπώσεις διοικητικής μεροληψίας ή αθέμιτης εύνοιας (Atukunda, 2025, p. 9; Hoy & Tarter, 2004, pp. 250-251).

Η χρήση του όρου «αντιληπτή διοικητική διαφθορά» στην παρούσα έρευνα δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκην την ύπαρξη παράνομων ή ποινικά κολάσιμων συμπεριφορών, αλλά αναφέρεται κυρίως στην αντίληψη αποκλίσεων από τις αρχές της χρηστής διοίκησης, όπως η αμεροληψία, η διαφάνεια, η ίση μεταχείριση και η αντικειμενικότητα κατά την άσκηση διοικητικών καθηκόντων.

Συνηθισμένα πεδία εμφάνισης τέτοιων αντιλήψεων αποτελούν η σύνταξη του ωρολογίου προγράμματος, η ανάθεση πρόσθετων καθηκόντων, η επιλογή συμμετοχής σε επιμορφωτικές δράσεις, η εσωτερική διαχείριση πληροφοριών, η χρήση υλικοτεχνικών πόρων και η διαφοροποιημένη αντιμετώπιση μελών του προσωπικού σε όμοιες περιπτώσεις. Η διεθνής βιβλιογραφία για τη σχολική διοίκηση επιβεβαιώνει ότι αντίστοιχα πεδία κινδύνου εντοπίζονται στις προμήθειες, στη διαχείριση έργων και εξοπλισμού, στη μισθοδοσία και στις υπηρεσιακές τοποθετήσεις προσωπικού, όπου πρακτικές όπως ευνοιοκρατικές αναθέσεις, υπερκοστολογήσεις, εικονικοί εργαζόμενοι ή δωροδοκία για μετακινήσεις μπορούν να υπονομεύσουν τη διοικητική ακεραιότητα της σχολικής μονάδας (Obizue et al., 2025, p. 255). Σε αυτές τις περιπτώσεις, ακόμη και όταν δεν υφίσταται τυπική παραβίαση κανόνων, η έλλειψη αντικειμενικών κριτηρίων και σαφών διαδικασιών μπορεί να ενισχύσει αντιλήψεις αδικίας και άνισης μεταχείρισης στο προσωπικό (Transparency International, 2009, pp. 5-6).

Η ύπαρξη τέτοιων αντιλήψεων επηρεάζει άμεσα τη λειτουργία της σχολικής μονάδας. Ενδέχεται να μειώσει τη διάθεση συνεργασίας μεταξύ των μελών του συλλόγου διδασκόντων, να ενισχύσει εσωτερικές συγκρούσεις, να περιορίσει την εμπιστοσύνη προς τη διοίκηση και να δυσχεράνει την εφαρμογή συλλογικών αποφάσεων. Η σύνδεση αυτή επιβεβαιώνεται και από τη βιβλιογραφία του UNODC, σύμφωνα με την οποία η συσσώρευση επιμέρους διεφθαρμένων πρακτικών οδηγεί σε οργανωσιακή δυσλειτουργία, μειώνει την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, καθιστά τις διαδικασίες πιο άδικες και αποθαρρύνει τα μέλη του οργανισμού (UNODC, n.d.a, p. 14). Ως αποτέλεσμα, ζημιώνεται όχι μόνο η διοικητική αποτελεσματικότητα αλλά και η συνοχή της σχολικής κοινότητας (Meriç & Öz, 2025, pp. 2-4).

Ιδιαίτερη βαρύτητα αποκτά το ζήτημα στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ, όπου η διοίκηση καλείται να συντονίσει πολυεπιστημονικές ομάδες, εξειδικευμένο προσωπικό, υποστηρικτικές υπηρεσίες και αυξημένες παιδαγωγικές απαιτήσεις. Σε αυτό το πλαίσιο, αδιαφανείς πρακτικές ως προς την κατανομή ρόλων, τη διαχείριση εξοπλισμού ή τη ροή πληροφορήσης μπορούν να

επηρεάσουν όχι μόνο το εργασιακό περιβάλλον, αλλά και την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαιδευτικής υποστήριξης προς τους μαθητές/-τριες (Hallak & Poisson, 2006, p. 21).

Επομένως, στο σχολικό περιβάλλον η αντιληπτή διοικητική διαφθορά συνδέεται με δυσλειτουργίες της καθημερινής διοικητικής πρακτικής και αποκλίσεις από τις αρχές της ίσης μεταχείρισης, της αντικειμενικότητας και της θεσμικής συνέπειας.

3.2.4 Λειτουργικός ορισμός για την παρούσα έρευνα

Για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας, η αντιληπτή διοικητική διαφθορά ορίζεται λειτουργικά ως ο βαθμός στον οποίο οι εκπαιδευτικοί και τα λοιπά μέλη του προσωπικού εκτιμούν ότι η διοίκηση της σχολικής μονάδας αποκλίνει από βασικές αρχές χρηστής διοίκησης, όπως η διαφάνεια, η λογοδοσία, η ίση μεταχείριση, η αντικειμενικότητα και η θεσμική συνέπεια. Ο ορισμός αυτός δεν αναφέρεται στη διερεύνηση ποινικά κολάσιμων πράξεων, αλλά στην αποτύπωση του τρόπου με τον οποίο αξιολογείται η καθημερινή διοικητική λειτουργία από τα μέλη του οργανισμού. Η προσέγγιση αυτή συνάδει με τη διεθνή βιβλιογραφία, σύμφωνα με την οποία η αξιολόγηση της θεσμικής λειτουργίας βασίζεται συχνά σε έμμεσους δείκτες, επίπεδα εμπιστοσύνης και αντιληπτικές αξιολογήσεις της θεσμικής λειτουργίας (OECD, 2024, p. 15). Παράλληλα, ο ορισμός αυτός επιτρέπει τη μετάβαση από την αφηρημένη θεωρητική έννοια της διαφθοράς σε ένα μετρήσιμο ερευνητικό κατασκεύασμα (research construct), προσαρμοσμένο στο σχολικό οργανωσιακό πλαίσιο.

Η επιχειρησιακή αποτύπωση της έννοιας οργανώνεται σε τέσσερις βασικές διαστάσεις: α) διαφάνεια στη λήψη και κοινοποίηση αποφάσεων, β) λογοδοσία της διοίκησης για πράξεις και επιλογές, γ) δικαιοσύνη στην εφαρμογή κανόνων και στην κατανομή ευθυνών ή ευκαιριών και δ) εμπιστοσύνη ως προς την ακεραιότητα της διοικητικής λειτουργίας. Οι διαστάσεις αυτές διευκολύνουν τη συστηματική μέτρηση του φαινομένου, καθώς η εμπειρική έρευνα δείχνει ότι η σχολική διαφάνεια αποτελεί σημαντικό προβλεπτικό παράγοντα της οργανωσιακής εμπιστοσύνης (Meriç & Öz, 2025, pp. 10-11).

Για τη μέτρηση των παραπάνω διαστάσεων αξιοποιούνται δύο ερευνητικά εργαλεία. Η Information Visibility Scale χρησιμοποιείται για την αποτίμηση του βαθμού ορατότητας, προσβασιμότητας και σαφήνειας των οργανωσιακών πληροφοριών, ως δείκτη θεσμικής διαφάνειας. Το Teachers' Professional Accountability Questionnaire χρησιμοποιείται για τη διερεύνηση αντιλήψεων που σχετίζονται με την επαγγελματική ευθύνη, τη λογοδοσία και τη

διοικητική συνέπεια. Ο συνδυασμός των δύο εργαλείων επιτρέπει τη σύνθετη αξιολόγηση παραγόντων που ενδέχεται να ενισχύουν ή να περιορίζουν αντιλήψεις διοικητικής στρέβλωσης στο σχολικό περιβάλλον, καθώς εμπειρικά ευρήματα δείχνουν ότι η αντιλαμβανόμενη λογοδοσία και η αντιλαμβανόμενη διαφάνεια αποτελούν σημαντικούς προβλεπτικούς παράγοντες περιορισμού της διαφθοράς (Mudey & Arshad, 2026, pp. 16-17).

Η εφαρμογή του λειτουργικού αυτού ορισμού στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ παρουσιάζει ιδιαίτερη σημασία, καθώς πρόκειται για οργανωσιακά περιβάλλοντα με αυξημένες απαιτήσεις συντονισμού, συνεργασίας και ορθολογικής διαχείρισης ανθρώπινων και υλικών πόρων. Η διερεύνηση των σχετικών αντιλήψεων μπορεί να συμβάλει στον εντοπισμό διοικητικών αδυναμιών και στη διαμόρφωση στοχευμένων παρεμβάσεων, καθώς η διεθνής εμπειρία αναδεικνύει τη σημασία συστημάτων παρακολούθησης, αξιολόγησης και θεσμικής ανατροφοδότησης για τη βελτίωση της διοίκησης και της λογοδοσίας (Hallak & Poisson, 2006, p. 35).

3.3 Σύνδεση θεωρητικού πλαισίου με την παρούσα έρευνα

Η θεωρητική ανάλυση που προηγήθηκε ανέδειξε ότι η διαφάνεια και η λογοδοσία αποτελούν θεμελιώδεις αρχές της χρηστής διακυβέρνησης και βασικούς μηχανισμούς πρόληψης της διαφθοράς στη δημόσια διοίκηση και στην εκπαίδευση. Η διαφάνεια συνδέεται με τη διαθεσιμότητα, την προσβασιμότητα και την κατανόηση των πληροφοριών που αφορούν τη λειτουργία ενός οργανισμού, ενώ η λογοδοσία αφορά την υποχρέωση αιτιολόγησης των αποφάσεων και την υπαγωγή τους σε διαδικασίες ελέγχου και αξιολόγησης (Atukunda, 2025, pp. 8-9). Οι δύο αυτές έννοιες λειτουργούν συμπληρωματικά, καθώς η παροχή πληροφόρησης καθίσταται ουσιαστική μόνο όταν συνοδεύεται από δυνατότητα ελέγχου και ανάληψης ευθύνης.

Ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο αυτό αποκτά η έννοια της οργανωσιακής ορατότητας της πληροφορίας (information visibility), η οποία εξειδικεύει τη διαφάνεια σε λειτουργικό επίπεδο. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, η οργανωσιακή ορατότητα της πληροφορίας προϋποθέτει ότι οι πληροφορίες είναι προσβάσιμες και αξιοποιήσιμες από τα μέλη του οργανισμού. Η αυξημένη ορατότητα των πληροφοριών επιτρέπει την κατανόηση των διαδικασιών, ενισχύει τον έλεγχο των αποφάσεων και περιορίζει τις δυνατότητες αυθαίρετης άσκησης εξουσίας (ter Hoeven et

al., 2021, pp. 896-898). Η διάκριση αυτή είναι κρίσιμη για τον σχεδιασμό της παρούσας έρευνας, καθώς επιτρέπει τη λειτουργική αποτύπωση της διαφάνειας μέσω της ορατότητας της πληροφορίας και της λογοδοσίας μέσω αντιληπτικών δεικτών διοικητικής ευθύνης.

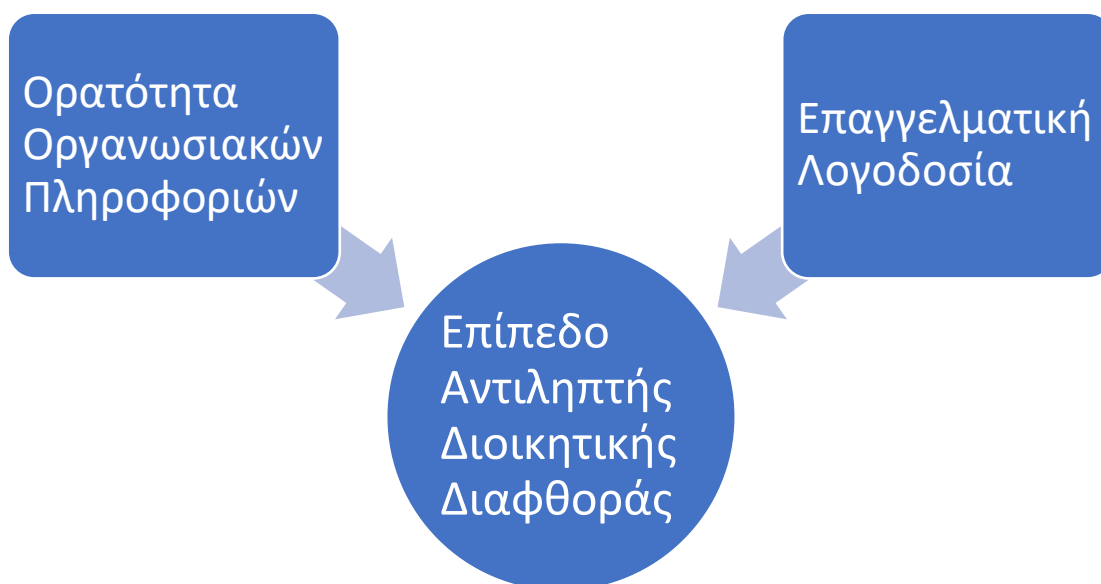
Παράλληλα, η διεθνής βιβλιογραφία αναδεικνύει ότι η ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας συμβάλλει ουσιαστικά στον περιορισμό της διαφθοράς. Ειδικότερα, η πρόσβαση σε αξιόπιστες πληροφορίες και η δημοσιότητα των διοικητικών διαδικασιών επηρεάζουν τις αντιλήψεις και τις συμπεριφορές των μελών ενός οργανισμού, μειώνοντας την ανοχή απέναντι σε πρακτικές ευνοιοκρατίας και κατάχρησης εξουσίας (Corrado et al., 2025, pp. 6-7). Αντίστοιχα, η ύπαρξη σαφών μηχανισμών λογοδοσίας ενισχύει τη θεσμική εμπιστοσύνη και λειτουργεί αποτρεπτικά απέναντι σε φαινόμενα κακοδιοίκησης (Elghandour et al., 2021, pp. 19-21).

Στο πεδίο της εκπαίδευσης, η σύνδεση αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς οι σχολικές μονάδες αποτελούν οργανισμούς που διαχειρίζονται δημόσιους πόρους και λαμβάνουν αποφάσεις με άμεσο κοινωνικό αντίκτυπο. Η βιβλιογραφία επισημαίνει ότι η έλλειψη διαφάνειας και λογοδοσίας στη σχολική διοίκηση μπορεί να εκδηλωθεί ως δυσκολία πρόσβασης στην πληροφορία, αδιαφανής διαδικασία πρόσληψης, διακριτική άσκηση εξουσίας, ασαφής αλυσίδα ευθύνης και διαφοροποιημένη πρόσβαση σε εκπαιδευτικούς πόρους (Hallak & Poisson, 2006, pp. 256-257). Αντίθετα, η ενίσχυση των μηχανισμών αυτών συνδέεται με βελτιωμένη διοικητική λειτουργία και υψηλότερα επίπεδα οργανωσιακής εμπιστοσύνης (Meriç & Öz, 2025, pp. 12-13).

Η παρούσα έρευνα εδράζεται σε αυτό το θεωρητικό υπόβαθρο και επιχειρεί να διερευνήσει εμπειρικά τη σχέση μεταξύ διαφάνειας, λογοδοσίας και αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς στο πλαίσιο των σχολικών μονάδων ΕΑΕ. Συγκεκριμένα, η διαφάνεια επιχειρησιακοποιείται μέσω της ορατότητας των οργανωσιακών πληροφοριών, ενώ η λογοδοσία αποτυπώνεται μέσω των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με την ευθύνη, τη συνέπεια και την αιτιολόγηση των διοικητικών αποφάσεων (ter Hoeven et al., 2021, pp. 896-899). Η λογοδοσία αποτυπώνεται μέσω των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με την ευθύνη, τη συνέπεια και την αιτιολόγηση των διοικητικών αποφάσεων, ενώ η αντιληπτή διοικητική διαφθορά προσεγγίζεται ως το αποτέλεσμα της αξιολόγησης της διοικητικής λειτουργίας με βάση τις αρχές της χρηστής διοίκησης.

Η επιλογή των συγκεκριμένων μεταβλητών βασίζεται σε εμπειρικά τεκμηριωμένες προσεγγίσεις, σύμφωνα με τις οποίες η αντιλαμβανόμενη διαφάνεια και η αντιλαμβανόμενη λογοδοσία αποτελούν σημαντικούς παράγοντες περιορισμού της διαφθοράς. Έρευνες έχουν δείξει ότι όταν οι διοικητικές διαδικασίες χαρακτηρίζονται από σαφήνεια, συνέπεια και δυνατότητα ελέγχου, μειώνονται οι αντιλήψεις περί αυθαιρεσίας και ενισχύεται η θεσμική αξιοπιστία (Mudey & Arshad, 2026, p. 3).

Με βάση τα παραπάνω, η παρούσα έρευνα υιοθετεί το θεωρητικό σχήμα σύμφωνα με το οποίο η αυξημένη ορατότητα των οργανωσιακών πληροφοριών και τα υψηλότερα επίπεδα επαγγελματικής λογοδοσίας συνδέονται με χαμηλότερα επίπεδα αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ. Το σχήμα αυτό αποτελεί τη θεωρητική βάση της εμπειρικής διερεύνησης που ακολουθεί.

Σχήμα 2. Εννοιολογικό μοντέλο της έρευνας

4. Μεθοδολογία Έρευνας

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται ο ερευνητικός σχεδιασμός και η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθήθηκε για τη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ διαφάνειας, λογοδοσίας και αντιληπτής πιθανότητας εμφάνισης διοικητικής διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ της Περιφέρειας Αττικής. Παρουσιάζονται ο ερευνητικός σχεδιασμός, το δείγμα, τα ερευνητικά εργαλεία, η διαδικασία συλλογής δεδομένων και οι μέθοδοι στατιστικής ανάλυσης.

4.1 Ερευνητικός σχεδιασμός

Η παρούσα έρευνα υιοθέτησε ποσοτικό ερευνητικό σχεδιασμό, με στόχο τη συστηματική διερεύνηση των σχέσεων μεταξύ της οργανωσιακής διαφάνειας, της επαγγελματικής λογοδοσίας και της αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ. Η ποσοτική προσέγγιση κρίνεται κατάλληλη για τη μέτρηση στάσεων, αντιλήψεων και οργανωσιακών χαρακτηριστικών με τυποποιημένο και συγκρίσιμο τρόπο, ιδίως σε περιβάλλοντα δημόσιας διοίκησης και εκπαίδευσης όπου απαιτείται συστηματική αποτύπωση εμπειρικών δεδομένων (Salvioni & Cassano, 2017, pp. 177-179).

Η επιλογή της συγκεκριμένης μεθοδολογικής προσέγγισης συνδέεται άμεσα με το θεωρητικό πλαίσιο της μελέτης, σύμφωνα με το οποίο η διαφάνεια και η λογοδοσία αποτελούν βασικούς μηχανισμούς περιορισμού της διαφθοράς και ενίσχυσης της χρηστής διακυβέρνησης (Transparency International, 2013, pp. xiii-xv; Hallak & Poisson, 2006, pp. 21-22). Επιπλέον, η διεθνής βιβλιογραφία επισημαίνει ότι η ορατότητα οργανωσιακών πληροφοριών και η λογοδοσία μπορούν να επιχειρησιακοποιηθούν μέσω μετρήσιμων δεικτών και να αναλυθούν με ποσοτικές μεθόδους (ter Hoeven et al., 2021, pp. 900-903; Rahmatollahi & Mohamadi Zenouzagh, 2021, pp. 14-16).

Ειδικότερα, η έρευνα υιοθέτησε μη πειραματικό και συσχετιστικό σχεδιασμό. Πρόκειται για μη πειραματική μελέτη, καθώς δεν πραγματοποιήθηκε καμία παρέμβαση ή χειρισμός μεταβλητών από τον ερευνητή, αλλά καταγράφηκαν οι αντιλήψεις των συμμετεχόντων στο φυσικό εργασιακό τους περιβάλλον. Παράλληλα, ο σχεδιασμός είναι συσχετιστικός, καθώς βασικός στόχος είναι η διερεύνηση της στατιστικής σχέσης μεταξύ διαφάνειας, λογοδοσίας και αντιληπτής διαφθοράς, χωρίς την απόδοση αιτιώδους σχέσης. Η προσέγγιση αυτή είναι σύμφωνη με τη βιβλιογραφία που αντιμετωπίζει τη διαφθορά ως φαινόμενο που συνδέεται με

οργανωσιακές συνθήκες, θεσμικές ευαλωτότητες και σχέσεις εξουσίας (Βιδάλη, 2018, σσ. 14-15; McCusker, 2006, p. 9).

Η μελέτη έχει διατομεακό χαρακτήρα (cross-sectional design), καθώς τα δεδομένα συλλέχθηκαν σε μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο και αποτυπώνουν τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων κατά τον χρόνο διεξαγωγής της έρευνας. Ο σχεδιασμός αυτός χρησιμοποιείται ευρέως στις κοινωνικές και εκπαιδευτικές έρευνες, καθώς επιτρέπει την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης και τη συγκριτική ανάλυση μεταξύ διαφορετικών ομάδων, όπως εκπαιδευτικών και διοικητικών στελεχών (Atukunda, 2025, pp. 10-11).

Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω δομημένου ερωτηματολογίου αυτοαναφοράς, το οποίο διανεμήθηκε ηλεκτρονικά. Η χρήση του ερωτηματολογίου επέτρεψε την τυποποίηση των ερωτήσεων και τη διασφάλιση κοινών συνθηκών απάντησης, ενώ παράλληλα διευκόλυνε τη μετατροπή των απαντήσεων σε ποσοτικά δεδομένα κατάλληλα για στατιστική ανάλυση. Η επιλογή αυτή είναι συμβατή με τη βιβλιογραφία που υπογραμμίζει τη σημασία αξιόπιστων εργαλείων μέτρησης για τη διερεύνηση της λογοδοσίας και των οργανωσιακών πρακτικών (Rahmatollahi & Mohamadi Zenouzagh, 2021, pp. 14-16).

Οι βασικές μεταβλητές της έρευνας διακρίθηκαν σε ανεξάρτητες και εξαρτημένες. Ως ανεξάρτητες μεταβλητές ορίστηκαν: (α) η οργανωσιακή διαφάνεια, όπως αποτυπώνεται μέσω της ορατότητας πληροφοριών (διαθεσιμότητα, έγκριση διάχυσης και προσβασιμότητα), και (β) η επαγγελματική λογοδοσία των εκπαιδευτικών. Ως εξαρτημένη μεταβλητή ορίστηκε η αντιληπτή πιθανότητα εμφάνισης διοικητικής διαφθοράς στη σχολική μονάδα. Η επιλογή των μεταβλητών βασίζεται στη θεωρητική προσέγγιση σύμφωνα με την οποία η αδιαφάνεια, η άνιση πρόσβαση στην πληροφορία και η ανεπαρκής λογοδοσία συνιστούν βασικούς παράγοντες θεσμικής ευαλωτότητας και ενίσχυσης της διαφθοράς (Hallak & Poisson, 2007, pp. 29-31; Βιδάλη, 2024, σ. 1).

Επιπλέον, η έρευνα περιλάμβανε συγκριτική διάσταση, καθώς εξετάστηκαν πιθανές διαφορές μεταξύ εκπαιδευτικών και διοικητικών στελεχών των σχολικών μονάδων ΕΑΕ. Η διάκριση αυτή είναι κρίσιμη, καθώς οι δύο ομάδες κατέχουν διαφορετικούς ρόλους στη διοικητική ιεραρχία και συμμετέχουν με διαφορετικό τρόπο στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και εφαρμογής πολιτικών, γεγονός που επηρεάζει την πρόσβαση στην πληροφορία και τη δυνατότητα ελέγχου (ter Hoeven et al., 2021, pp. 900-902; Βιδάλη, 2018, σ. 12).

Ωστόσο, λόγω του μη πειραματικού, συσχετιστικού και διατομεακού χαρακτήρα της έρευνας, τα ευρήματα δεν επιτρέπουν την εξαγωγή αιτιωδών συμπερασμάτων, αλλά ερμηνεύονται ως ενδείξεις στατιστικών σχέσεων μεταξύ των εξεταζόμενων μεταβλητών.

4.2 Δείγμα της έρευνας

Πληθυσμό αναφοράς της έρευνας αποτέλεσαν οι εκπαιδευτικοί και τα διοικητικά στελέχη που υπηρετούν σε σχολικές μονάδες ΕΑΕ της Περιφέρειας Αττικής.

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτέλεσαν 123 εκπαιδευτικοί και διοικητικά στελέχη που υπηρετούσαν σε σχολικές μονάδες ΕΑΕ της Περιφέρειας Αττικής. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα από 23 Μαρτίου 2026 έως 5 Απριλίου. Η επιλογή του δείγματος πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της δειγματοληψίας ευκολίας (convenience sampling), καθώς η συμμετοχή βασίστηκε στην εθελοντική ανταπόκριση των ενδιαφερομένων μέσω ηλεκτρονικής πρόσκλησης και συμπλήρωσης διαδικτυακού ερωτηματολογίου.

Η χρήση δειγματοληψίας ευκολίας κρίθηκε πρακτικά αναγκαία, δεδομένων των περιορισμών πρόσβασης στον πληθυσμό-στόχο, ο οποίος αποτελείται από επαγγελματίες με αυξημένες υποχρεώσεις και γεωγραφική διασπορά. Αν και η συγκεκριμένη μέθοδος περιορίζει τη δυνατότητα γενίκευσης των ευρημάτων, θεωρείται επαρκής για διερευνητικές και συσχετιστικές μελέτες, όπως η παρούσα, όπου βασικός στόχος είναι η ανίχνευση σχέσεων μεταξύ μεταβλητών και όχι η αιτιώδης εξήγηση φαινομένων.

Η εστίαση σε σχολικές μονάδες ΕΑΕ κρίθηκε σημαντική λόγω της αυξημένης οργανωσιακής πολυπλοκότητας και των σύνθετων διοικητικών απαιτήσεων που τις χαρακτηρίζουν (Hallak & Poisson, 2006, pp. 21-22).

Ως προς τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, η πλειονότητα των συμμετεχόντων ήταν γυναίκες (65,0%), ενώ οι άνδρες ανήλθαν σε ποσοστό 35,0%. Το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος ανήκε στις ηλικιακές ομάδες 41-50 ετών (36,6%) και 31-40 ετών (30,9%).

Το υψηλό μορφωτικό επίπεδο του δείγματος, με το 65,9% να κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών και το 4,9% διδακτορικό, αποτελεί επίσης σημαντικό στοιχείο, καθώς υποδηλώνει αυξημένο επίπεδο επαγγελματικής κατάρτισης και πιθανώς μεγαλύτερη εξοικείωση με έννοιες

όπως η λογοδοσία, η διαφάνεια και η αξιολόγηση. Το στοιχείο αυτό μπορεί να επηρεάζει τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων, οδηγώντας σε πιο απαιτητική ή κριτική στάση απέναντι σε ζητήματα διοικητικής λειτουργίας.

Αναφορικά με τη θέση στη σχολική μονάδα, η κυριαρχία των εκπαιδευτικών (86,2%) σε σχέση με τα διοικητικά στελέχη (13,9% συνολικά) αντανακλά τη δομή του εκπαιδευτικού συστήματος. Ωστόσο, η συμμετοχή διοικητικών στελεχών, έστω και σε μικρότερο ποσοστό, είναι ιδιαίτερα κρίσιμη για την παρούσα έρευνα, καθώς επιτρέπει τη συγκριτική ανάλυση μεταξύ δύο ομάδων με διαφορετική θέση στην ιεραρχία και διαφορετικό βαθμό εμπλοκής στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Η διαφοροποίηση αυτή συνδέεται άμεσα με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα της μελέτης.

Η προέλευση των συμμετεχόντων από διαφορετικούς τύπους σχολικών μονάδων ΕΑΕ ενισχύει την ετερογένεια του δείγματος και επιτρέπει την αποτύπωση ενός ευρύτερου φάσματος οργανωσιακών εμπειριών. Δεδομένου ότι κάθε τύπος σχολικής μονάδας ενδέχεται να παρουσιάζει διαφορετικά επίπεδα διοικητικής οργάνωσης και διαφάνειας, η ποικιλομορφία αυτή συμβάλλει στη μεγαλύτερη εγκυρότητα των ευρημάτων.

Η κατανομή των ετών υπηρεσίας δείχνει την παρουσία τόσο λιγότερο έμπειρων όσο και ιδιαίτερα έμπειρων εκπαιδευτικών, γεγονός που επιτρέπει την καταγραφή διαφορετικών οπτικών ως προς τη λειτουργία της σχολικής μονάδας. Παράλληλα, το γεγονός ότι το 28,5% των συμμετεχόντων διαθέτει διοικητική εμπειρία αποτελεί σημαντικό ερμηνευτικό παράγοντα, καθώς τα άτομα αυτά είναι πιθανό να έχουν πιο άμεση γνώση των διαδικασιών λογοδοσίας και των μηχανισμών διαφάνειας.

Παρά τον περιορισμό της μη τυχαίας δειγματοληψίας, το δείγμα κρίνεται επαρκές για τη διερεύνηση των ερευνητικών ερωτημάτων στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο.

4.3 Ερευνητικά εργαλεία

Για τη συλλογή των δεδομένων της παρούσας έρευνας χρησιμοποιήθηκε δομημένο ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο, το οποίο σχεδιάστηκε και διανεμήθηκε μέσω της πλατφόρμας Google Forms. Η επιλογή του ερωτηματολογίου εντάσσεται στο πλαίσιο της ποσοτικής ερευνητικής προσέγγισης, καθώς επιτρέπει τη συστηματική καταγραφή και μέτρηση

μεταβλητών μέσω τυποποιημένων διαδικασιών, καθιστώντας δυνατή την ανάλυση σχέσεων μεταξύ μεταβλητών με τη χρήση στατιστικών τεχνικών (Creswell, 2009, p. 22).

Η δομή του εργαλείου οργανώθηκε με τρόπο που να ανταποκρίνεται άμεσα στις θεωρητικές έννοιες που αναπτύχθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, δηλαδή στη διαφάνεια, τη λογοδοσία και τη διοικητική διαφθορά. Ειδικότερα, το ερωτηματολόγιο περιλάμβανε τέσσερα διακριτά μέρη: α) δημογραφικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά, β) την κλίμακα Information Visibility Scale (IVS), γ) το Teachers' Professional Accountability Questionnaire (TPAQ) και δ) την Κλίμακα Αντιληπτής Διοικητικής Διαφθοράς.

Η επιλογή των εργαλείων βασίστηκε στη θεωρητική παραδοχή ότι η διαφάνεια και η λογοδοσία αποτελούν κρίσιμους μηχανισμούς περιορισμού της διαφθοράς στους εκπαιδευτικούς οργανισμούς, καθώς ενισχύουν τον έλεγχο, την πρόσβαση στην πληροφορία και τη θεσμική υπευθυνότητα (Hallak & Poisson, 2006, pp. 21-22; OECD, 2016, pp. 9-15).

4.3.1 Ερωτηματολόγιο δημογραφικών στοιχείων

Το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου αφορούσε τη συλλογή δημογραφικών και επαγγελματικών δεδομένων, όπως φύλο, ηλικία, επίπεδο σπουδών, σχέση εργασίας, θέση στη σχολική μονάδα, τύπος σχολικής μονάδας ΕΑΕ και έτη υπηρεσίας.

Η ενσωμάτωση των μεταβλητών αυτών δεν περιορίζεται στην περιγραφική αποτύπωση του δείγματος, αλλά συμβάλλει ουσιαστικά στην ερμηνευτική διάσταση της ανάλυσης, επιτρέποντας τη διερεύνηση διαφορών μεταξύ επιμέρους ομάδων συμμετεχόντων. Ιδιαίτερη σημασία έχει η διάκριση μεταξύ εκπαιδευτικών και διοικητικών στελεχών, δεδομένου ότι οι διαφορετικοί οργανωσιακοί ρόλοι συνεπάγονται διαφοροποιημένες αντιλήψεις και πρακτικές ως προς τη διοίκηση και τη λογοδοσία στις σχολικές μονάδες (Leithwood et al., 2004, p. 5).

4.3.2 Information Visibility Scale (IVS)

Η κλίμακα Information Visibility Scale χρησιμοποιήθηκε για τη μέτρηση της ορατότητας των οργανωσιακών πληροφοριών, ως βασικής λειτουργικής διάστασης της διαφάνειας. Η επιλογή της συνδέεται άμεσα με τη θεωρητική προσέγγιση που αναδεικνύει την πρόσβαση στην πληροφορία ως κρίσιμο μηχανισμό περιορισμού της αυθαίρετης διοίκησης και της πιθανότητας εμφάνισης φαινομένων διαφθοράς (ter Hoeven et al., 2021, pp. 6-11).

Η κλίμακα περιλαμβάνει 15 προτάσεις και οργανώνεται σε τρεις διαστάσεις: α) διαθεσιμότητα πληροφοριών (availability), β) θεσμική έγκριση ή εγκυρότητα της πληροφορίας (approval) και γ) προσβασιμότητα πληροφοριών (accessibility).

Οι απαντήσεις καταγράφηκαν σε πενταβάθμια κλίμακα Likert, επιτρέποντας την ποσοτικοποίηση των αντιλήψεων των συμμετεχόντων.

Στην παρούσα έρευνα, η συνολική αξιοπιστία της κλίμακας ήταν υψηλή (Cronbach's $\alpha = .90$), ενώ ιδιαίτερα υψηλές τιμές παρουσίασαν και οι επιμέρους διαστάσεις (έως $\alpha = .96$), γεγονός που υποδηλώνει ισχυρή εσωτερική συνοχή και ενισχύει την καταλληλότητα της κλίμακας για τη μέτρηση της οργανωσιακής διαφάνειας.

4.3.3 Teachers' Professional Accountability Questionnaire (TPAQ)

Για τη μέτρηση της επαγγελματικής λογοδοσίας χρησιμοποιήθηκε το Teachers' Professional Accountability Questionnaire, το οποίο αποτυπώνει την πολυδιάστατη φύση της λογοδοσίας στην εκπαίδευση, περιλαμβάνοντας ευθύνη απέναντι σε μαθητές/-τριες, γονείς, σχολείο, κοινωνία και επάγγελμα (Rahmatollahi & Mohamadi Zenouzagh, 2021, pp. 7-13).

Το εργαλείο αποτελείται από 29 προτάσεις και ευθυγραμμίζεται με τη σύγχρονη θεωρητική προσέγγιση της λογοδοσίας, σύμφωνα με την οποία η έννοια δεν περιορίζεται σε τυπικούς μηχανισμούς ελέγχου, αλλά συνδέεται με την ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου και τη λειτουργία της σχολικής οργάνωσης (Leithwood et al., 2004, p. 6).

Στην παρούσα μελέτη, η συνολική αξιοπιστία της κλίμακας ήταν εξαιρετικά υψηλή (Cronbach's $\alpha = .99$). Αν και το εύρημα αυτό ενισχύει την αξιοπιστία του εργαλείου, ενδέχεται να υποδηλώνει υψηλό βαθμό ομοιογένειας μεταξύ των ερωτήσεων, στοιχείο που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την ερμηνεία των αποτελεσμάτων.

4.3.4 Κλίμακα Αντιληπτής Διοικητικής Διαφθοράς

Η Κλίμακα Αντιληπτής Διοικητικής Διαφθοράς κατασκευάστηκε ειδικά για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας, με στόχο τη μέτρηση της αντιλαμβανόμενης πιθανότητας εμφάνισης αδιαφανών ή αθέμιτων διοικητικών πρακτικών στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ.

Η ανάπτυξη της βασίστηκε στη σχετική βιβλιογραφία, σύμφωνα με την οποία η διαφθορά στην εκπαίδευση εκδηλώνεται μέσω ευνοιοκρατίας, αδιαφανών διαδικασιών, άνισης εφαρμογής

κανόνων και ανεπαρκών μηχανισμών ελέγχου (Hallak & Poisson, 2007, pp. 55-64; Kyomugisha, 2025, pp. 1-5).

Η κλίμακα αποτελείται από 6 προτάσεις σε πενταβάθμια κλίμακα Likert, όπου υψηλότερες τιμές υποδηλώνουν αυξημένη αντιληπτή πιθανότητα εμφάνισης διοικητικής διαφθοράς.

Στην παρούσα έρευνα παρουσίασε πολύ υψηλή αξιοπιστία (Cronbach's $\alpha = .96$), γεγονός που υποδηλώνει ισχυρή εσωτερική συνοχή. Ωστόσο, δεδομένου ότι πρόκειται για αυτοσχέδιο εργαλείο, η χρήση του συνοδεύεται από περιορισμούς ως προς την εγκυρότητα και τη δυνατότητα γενίκευσης των αποτελεσμάτων, στοιχείο που λαμβάνεται υπόψη στην ερμηνεία των ευρημάτων.

4.4 Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Η συλλογή των δεδομένων της παρούσας έρευνας πραγματοποιήθηκε μέσω δομημένου ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου, το οποίο δημιουργήθηκε και διανεμήθηκε μέσω της πλατφόρμας Google Forms. Η επιλογή της συγκεκριμένης μεθόδου εντάσσεται στη λογική της ποσοτικής έρευνας, καθώς επιτρέπει τη συλλογή αριθμητικών δεδομένων μέσω τυποποιημένων εργαλείων και τη διερεύνηση σχέσεων μεταξύ μεταβλητών με τη χρήση στατιστικών τεχνικών (Creswell, 2009, p. 23).

Η χρήση ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου κρίθηκε ιδιαίτερα κατάλληλη, καθώς διευκολύνει την πρόσβαση των συμμετεχόντων, επιτρέπει τη γρήγορη και ευρεία διανομή του εργαλείου και υποστηρίζει την αυτοματοποιημένη καταγραφή των απαντήσεων σε μορφή άμεσα αξιοποιήσιμη για στατιστική επεξεργασία. Παράλληλα, η επιλογή αυτή ανταποκρίνεται στις σύγχρονες πρακτικές συλλογής δεδομένων σε έρευνες πεδίου που αφορούν επαγγελματικά ενεργούς πληθυσμούς.

Το ερωτηματολόγιο οργανώθηκε σε τέσσερις βασικές ενότητες: α) δημογραφικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά, β) κλίμακα Information Visibility Scale, γ) Teachers' Professional Accountability Questionnaire και δ) Κλίμακα Αντιληπτής Διοικητικής Διαφθοράς. Η διάρθρωση αυτή επέτρεψε τη συστηματική καταγραφή τόσο των χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων όσο και των βασικών μεταβλητών της έρευνας,

σύμφωνα με τον σχεδιασμό ποσοτικών ερευνών που βασίζονται σε δομημένα εργαλεία μέτρησης (Creswell, 2009, p. 29).

Πριν από την οριστική διανομή του εργαλείου πραγματοποιήθηκε πιλοτικός έλεγχος της λειτουργικότητας και της σαφήνειας των ερωτήσεων, ώστε να διασφαλιστεί η κατανόηση των διατυπώσεων και να περιοριστούν πιθανά σφάλματα μέτρησης. Η σαφήνεια των ερωτήσεων αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την εγκυρότητα των δεδομένων, καθώς επηρεάζει άμεσα την ποιότητα των απαντήσεων που παρέχουν οι συμμετέχοντες.

Η πρόσκληση συμμετοχής απευθύνθηκε σε εκπαιδευτικούς και διοικητικά στελέχη σχολικών μονάδων ΕΑΕ της Περιφέρειας Αττικής. Η διανομή του συνδέσμου πραγματοποιήθηκε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και ψηφιακών επαγγελματικών δικτύων. Ειδικότερα, η αποστολή του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε αρχικά προς τις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Περιφέρειας Αττικής μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Στη συνέχεια, μέσω των Διευθύνσεων, το ερωτηματολόγιο προωθήθηκε στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ και διανεμήθηκε στο εκπαιδευτικό προσωπικό από τις διευθύνσεις των σχολικών μονάδων. Η διαδικασία αυτή ενίσχυσε τη θεσμική αξιοπιστία της διανομής του ερωτηματολογίου, καθώς αυτό διανεμήθηκε μέσω επίσημων καναλιών προς τον πληθυσμό-στόχο της έρευνας. Η επιλογή αυτή συνδέεται με τη χρήση δειγματοληψίας ευκολίας, η οποία βασίζεται στην προσβασιμότητα και διαθεσιμότητα των συμμετεχόντων (Etikan et al., 2016, p. 2).

Η συμμετοχή στην έρευνα ήταν εθελοντική και χωρίς οποιοδήποτε αντάλλαγμα. Στην αρχική σελίδα του ερωτηματολογίου περιλαμβανόταν ενημερωτικό σημείωμα, στο οποίο παρουσιάζονταν ο σκοπός της έρευνας, η χρήση των δεδομένων για ακαδημαϊκούς σκοπούς και η διασφάλιση της ανωνυμίας και εμπιστευτικότητας. Οι συμμετέχοντες ενημερώνονταν ότι είχαν τη δυνατότητα αποχώρησης οποιαδήποτε στιγμή πριν την υποβολή των απαντήσεων, ενώ η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου θεωρήθηκε ως παροχή ενημερωμένης συναίνεσης.

Για τη διασφάλιση της ανωνυμίας δεν συλλέχθηκαν προσωπικά δεδομένα ταυτοποίησης, όπως ονοματεπώνυμο ή στοιχεία επικοινωνίας. Η διαδικασία ακολούθησε τις βασικές αρχές δεοντολογίας της κοινωνικής έρευνας, όπως ο σεβασμός της εθελοντικής συμμετοχής, η προστασία των προσωπικών δεδομένων και η εμπιστευτικότητα των απαντήσεων (Creswell, 2009, p. 11).

Μετά την ολοκλήρωση της συλλογής δεδομένων, οι απαντήσεις εξήχθησαν σε μορφή υπολογιστικού φύλλου και μεταφέρθηκαν στο λογισμικό IBM SPSS Statistics. Ακολούθησε έλεγχος πληρότητας, κωδικοποίηση μεταβλητών και προετοιμασία των δεδομένων για τη στατιστική ανάλυση.

Η διαδικασία συλλογής δεδομένων οργανώθηκε με τρόπο που να ανταποκρίνεται τόσο στις πρακτικές ανάγκες της έρευνας όσο και στις βασικές αρχές δεοντολογίας. Η ανώνυμη και εθελοντική συμμετοχή, η σαφής ενημέρωση των συμμετεχόντων και η προετοιμασία των δεδομένων για στατιστική ανάλυση συνέβαλαν στη διαμόρφωση αξιόπιστης εμπειρικής βάσης για την εξέταση των ερευνητικών ερωτημάτων.

4.5 Μέθοδοι στατιστικής ανάλυσης

Η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του λογισμικού IBM SPSS Statistics, το οποίο αποτελεί ένα από τα πλέον διαδεδομένα εργαλεία ανάλυσης ποσοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες. Η επιλογή του κρίθηκε κατάλληλη, καθώς επιτρέπει την εφαρμογή τόσο περιγραφικών όσο και επαγωγικών στατιστικών τεχνικών για τη διερεύνηση των σχέσεων μεταξύ των μεταβλητών της έρευνας.

Πριν από την κύρια ανάλυση πραγματοποιήθηκε προετοιμασία των δεδομένων, η οποία περιλάμβανε έλεγχο πληρότητας, κωδικοποίηση των μεταβλητών και μεταφορά των δεδομένων από το Google Forms στο SPSS. Στη συνέχεια εξετάστηκαν οι βασικές προϋποθέσεις εφαρμογής των παραμετρικών δοκιμών. Πριν από την εφαρμογή των παραμετρικών ελέγχων εξετάστηκαν η κανονικότητα των κατανομών, η ύπαρξη ακραίων τιμών και η γραμμικότητα των σχέσεων μεταξύ των μεταβλητών, προκειμένου να διασφαλιστεί η καταλληλότητα των επιλεγμένων στατιστικών τεχνικών. Δεδομένου του μεγέθους του δείγματος ($N = 123$), η χρήση παραμετρικών ελέγχων κρίθηκε αποδεκτή, λαμβάνοντας υπόψη το Κεντρικό Οριακό Θεώρημα, σύμφωνα με το οποίο οι κατανομές των μέσων όρων τείνουν να προσεγγίζουν την κανονικότητα σε επαρκώς μεγάλα δείγματα.

4.5.1 Περιγραφική στατιστική

Σε πρώτο στάδιο εφαρμόστηκε περιγραφική στατιστική ανάλυση, με στόχο την αποτύπωση των βασικών χαρακτηριστικών του δείγματος και των μεταβλητών της έρευνας.

Υπολογίστηκαν συχνότητες και ποσοστά για τις κατηγορικές μεταβλητές (π.χ. φύλο, ηλικία, ιδιότητα), ενώ για τις ποσοτικές μεταβλητές υπολογίστηκαν μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις. Η περιγραφική στατιστική επιτρέπει την αρχική κατανόηση της κατανομής των δεδομένων και αποτελεί απαραίτητο στάδιο πριν την εφαρμογή επαγωγικών στατιστικών τεχνικών.

4.5.2 Έλεγχος αξιοπιστίας εργαλείων

Η αξιοπιστία των ερευνητικών εργαλείων εξετάστηκε μέσω του δείκτη εσωτερικής συνοχής Cronbach's alpha, προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσο τα επιμέρους στοιχεία κάθε κλίμακας μετρούν με συνέπεια την αντίστοιχη θεωρητική έννοια. Ο έλεγχος πραγματοποιήθηκε για όλες τις κλίμακες της έρευνας. Τιμές του δείκτη άνω του 0.70 θεωρούνται γενικά αποδεκτές στη διεθνή βιβλιογραφία, ενώ υψηλότερες τιμές υποδηλώνουν ισχυρότερη εσωτερική συνοχή των εργαλείων.

4.5.3 Έλεγχοι συσχέτισης μεταβλητών

Για τη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ των βασικών μεταβλητών χρησιμοποιήθηκε ο συντελεστής συσχέτισης Pearson (Pearson's r), ο οποίος επιτρέπει την εκτίμηση της κατεύθυνσης και της έντασης της γραμμικής σχέσης μεταξύ ποσοτικών μεταβλητών. Η μέθοδος αυτή επιλέχθηκε καθώς ανταποκρίνεται στον συσχετιστικό χαρακτήρα της έρευνας και επιτρέπει τη διερεύνηση του βαθμού στον οποίο οι μεταβολές στις ανεξάρτητες μεταβλητές συνδέονται με μεταβολές στην εξαρτημένη μεταβλητή.

4.5.4 Έλεγχοι διαφορών μεταξύ ομάδων

Για τη διερεύνηση πιθανών διαφορών μεταξύ εκπαιδευτικών και διοικητικών στελεχών ως προς τις βασικές μεταβλητές της έρευνας χρησιμοποιήθηκε t-test ανεξάρτητων δειγμάτων. Πριν από την εφαρμογή του ελέγχου εξετάστηκε η ισότητα των διακυμάνσεων μέσω του Levene's Test, ώστε να διασφαλιστεί η καταλληλότητα της εφαρμογής του t-test. Η ανάλυση αυτή επιτρέπει τη σύγκριση των μέσων όρων μεταξύ δύο ανεξάρτητων ομάδων και συμβάλλει στη διερεύνηση διαφορών που σχετίζονται με τη διοικητική θέση των συμμετεχόντων. Λόγω της άνισης αριθμητικής κατανομής των δύο ομάδων, τα αποτελέσματα των συγκρίσεων ερμηνεύθηκαν με προσοχή.

4.5.5 Επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας

Σε όλες τις στατιστικές αναλύσεις υιοθετήθηκε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $p < .05$, το οποίο αποτελεί το καθιερωμένο όριο στις κοινωνικές επιστήμες για την απόρριψη της μηδενικής υπόθεσης. Η επιλογή αυτή μειώνει την πιθανότητα σφάλματος τύπου I, ενώ η ερμηνεία των αποτελεσμάτων βασίζεται τόσο στη στατιστική σημαντικότητα όσο και στη θεωρητική τους συνάφεια με το ερευνητικό πλαίσιο.

4.6 Ηθικά ζητήματα και δεοντολογία

Η διεξαγωγή της παρούσας έρευνας βασίστηκε στις θεμελιώδεις αρχές δεοντολογίας της κοινωνικής έρευνας, με στόχο τη διασφάλιση της προστασίας των συμμετεχόντων και της αξιοπιστίας των δεδομένων. Σύμφωνα με τη μεθοδολογική προσέγγιση του Creswell, τα ηθικά ζητήματα αποτελούν κρίσιμο παράγοντα που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και να προβλέπεται σε όλα τα στάδια της ερευνητικής διαδικασίας, από τον σχεδιασμό έως και τη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων (Creswell, 2009, pp. 16-17).

Στο πλαίσιο αυτό, η συμμετοχή στην έρευνα ήταν απολύτως εθελοντική και βασίστηκε στην αρχή της ενημερωμένης συναίνεσης. Οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν εκ των προτέρων για τον σκοπό της έρευνας, τη χρήση των δεδομένων αποκλειστικά για ακαδημαϊκούς σκοπούς, καθώς και για το δικαίωμά τους να αποχωρήσουν οποιαδήποτε στιγμή χωρίς καμία αρνητική συνέπεια.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη διασφάλιση της ανωνυμίας και της εμπιστευτικότητας των δεδομένων. Δεν συλλέχθηκαν προσωπικά στοιχεία ταυτοποίησης, ενώ τα δεδομένα αποθηκεύτηκαν σε ασφαλές περιβάλλον και χρησιμοποιήθηκαν αποκλειστικά για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης.

Τέλος, η ερευνητική διαδικασία σχεδιάστηκε με τρόπο που να αποφεύγεται οποιαδήποτε πιθανή ψυχολογική επιβάρυνση των συμμετεχόντων, ενώ η παρουσίαση των αποτελεσμάτων πραγματοποιείται με σεβασμό στην αντικειμενικότητα και χωρίς διαστρέβλωση των δεδομένων.

4.7 Μεθοδολογικοί περιορισμοί

Παρά τη μεθοδολογική οργάνωση της παρούσας έρευνας, ορισμένοι περιορισμοί πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την ερμηνεία των ευρημάτων.

Αρχικά, η χρήση δειγματοληψίας ευκολίας περιορίζει τη δυνατότητα γενίκευσης των αποτελεσμάτων στον συνολικό πληθυσμό των εκπαιδευτικών και διοικητικών στελεχών ΕΑΕ. Το δείγμα προήλθε αποκλειστικά από την Περιφέρεια Αττικής, γεγονός που ενδέχεται να μην αποτυπώνει πλήρως τις συνθήκες άλλων γεωγραφικών περιοχών.

Επιπλέον, η ανισομερής εκπροσώπηση μεταξύ εκπαιδευτικών και διοικητικών στελεχών μπορεί να επηρεάζει τα συγκριτικά αποτελέσματα, δεδομένου ότι οι δύο ομάδες δεν συμμετείχαν με ισοδύναμο αριθμό.

Ένας ακόμη περιορισμός αφορά τη χρήση αυτοαναφορικού ερωτηματολογίου, καθώς οι απαντήσεις βασίζονται στις υποκειμενικές αντιλήψεις των συμμετεχόντων και ενδέχεται να επηρεάζονται από κοινωνικά επιθυμητές απαντήσεις ή προσωπικές εμπειρίες.

Παράλληλα, η μελέτη έχει συσχετιστικό και μη πειραματικό χαρακτήρα, γεγονός που δεν επιτρέπει την εξαγωγή αιτιωδών συμπερασμάτων, αλλά μόνο τη διαπίστωση στατιστικών σχέσεων μεταξύ των μεταβλητών.

Τέλος, η χρήση αυτοσχέδιας κλίμακας για τη μέτρηση της αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς, παρότι παρουσίασε υψηλή αξιοπιστία, ενδέχεται να περιορίζει τη δυνατότητα άμεσης σύγκρισης των αποτελεσμάτων με αντίστοιχες έρευνες που έχουν χρησιμοποιήσει διαφορετικά ερευνητικά εργαλεία. Ωστόσο, το περιεχόμενο των ερωτήσεων διαμορφώθηκε βάσει της διεθνούς βιβλιογραφίας σχετικά με τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και τη διοικητική διαφθορά στην εκπαίδευση και αξιολογήθηκε ως προς την εννοιολογική συνάφεια και τη σαφήνεια των διατυπώσεων από ειδικούς στον χώρο της εκπαιδευτικής διοίκησης.

5. Στατιστική Ανάλυση και Αποτελέσματα της Έρευνας

5.1 Περιγραφικό Μέρος

Κοινωνικοδημογραφικά Χαρακτηριστικά

Ο πίνακας 1 παρουσιάζει τα κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων. Το δείγμα μας αποτελείτο από 123 εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε δομές ειδικής αγωγής. Το ηλικιακό εύρος των συμμετεχόντων ήταν από 20 έως άνω των 60 ετών.

Πίνακας 1.

Κοινωνικοδημογραφικά Χαρακτηριστικά των Συμμετεχόντων

	<i>n</i>	<i>%</i>
Φύλο		
Γυναίκα	80	65.0
Άνδρας	43	35.0
Ηλικιακή ομάδα		
20-30 ετών	16	13.0
31-40 ετών	38	30.9
41-50 ετών	45	36.6
51-60 ετών	22	17.9
Άνω των 60 ετών	2	1.6
Επίπεδο σπουδών		
Άλλο	3	2.4
Πτυχίο (ΑΕΙ-ΤΕΙ)	33	26.8
Μεταπτυχιακό Δίπλωμα	81	65.9
Διδακτορικό Δίπλωμα	6	4.9
Σχέση εργασίας		
Αναπληρωτής/-τρια	41	33.3
Μόνιμος/-η	77	62.6
Δόκιμος/-η	5	4.1
Ιδιότητα στη σχολική μονάδα		
Εκπαιδευτικός	106	86.2

Υποδιευθυντής / Υποδιευθύντρια	12	9.8
Διευθυντής / Διευθύντρια	5	4.1
Τύπος σχολικής μονάδας ΕΑΕ στην οποία υπηρετείτε		
Ειδικό Νηπιαγωγείο	12	9.8
Ειδικό Δημοτικό Σχολείο	25	20.3
Ειδικό Γυμνάσιο	21	17.1
Ειδικό Λύκειο	10	8.1
Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Ε.Ε.Ε.ΕΚ)	25	20.3
Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο-Λύκειο (ΕΝΕΕΓΥΛ)	27	22.0
Άλλο	3	2.4
Ετη συνολικής εκπαιδευτικής υπηρεσίας		
0-5 έτη	24	19.5
6-10 έτη	30	24.4
11-15 έτη	19	15.4
16-20 έτη	25	20.3
Πάνω από 21 έτη	25	20.3
Χρόνια υπηρεσίας σε σχολικές μονάδες ΕΑΕ		
0-5 έτη	31	25.2
6-10 έτη	30	24.4
11-15 έτη	33	26.8
16-20 έτη	12	9.8
Πάνω από 21 έτη	17	13.8
Έχετε ασκήσει ή ασκείτε διοικητικά καθήκοντα σε σχολική μονάδα;		
Όχι	88	71.5
Ναι	35	28.5

Κλίμακα Ορατότητας Πληροφοριών στον Οργανισμό / στη Σχολική Μονάδα (IVS)

Οι δείκτες κεντρικής τάσης για την Κλίμακα Ορατότητας Πληροφοριών στον Οργανισμό / στη Σχολική Μονάδα (IVS) παρουσιάζονται στον Πίνακα 2.

Πίνακας 2.

Δείκτες κεντρικής τάσης και διασποράς για την Κλίμακα Ορατότητας Πληροφοριών στον Οργανισμό / στη Σχολική Μονάδα (IVS)

	M.O	T.A
Κλίμακα Ορατότητας Πληροφοριών στον Οργανισμό / στη Σχολική Μονάδα	3.44	.90
($\alpha = .90$)		
Διαθεσιμότητα πληροφοριών (Availability) ($\alpha = .95$)	3.46	.99
1. Η σχολική μονάδα καταγράφει τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται στις συζητήσεις σχετικά με σημαντικές διοικητικές αποφάσεις.	3.46	1.02
2. Η σχολική μονάδα καταγράφει τα σημαντικά ζητήματα που αντιμετωπίζει.	3.50	1.06
3. Η σχολική μονάδα καταγράφει τις αποφάσεις που λαμβάνονται για σημαντικά οργανωσιακά ζητήματα.	3.47	1.03
4. Η σχολική μονάδα τηρεί αρχεία με πληροφορίες που σχετίζονται με σημαντικές διοικητικές αποφάσεις.	3.42	1.12
Έγκριση διάχυσης πληροφοριών (Approval) ($\alpha = .91$)	3.64	.89
5. Η σχολική μονάδα επιτρέπει την κοινοποίηση πληροφοριών όταν υπάρχουν συνέπειες από την απόκρυψή τους.	3.76	1.08
6. Η σχολική μονάδα κοινοποιεί πληροφορίες όταν υπάρχει νομική υποχρέωση να το πράξει.	3.98	.94
7. Η σχολική μονάδα επιτρέπει την κοινοποίηση πληροφοριών όταν αυτό επιβάλλεται από εξωτερικές πολιτικές	3.71	1.10
8. Η σχολική μονάδα κοινοποιεί πληροφορίες όταν αυτό έχει οφέλη για την κοινωνία.	3.29	1.07
9. Η σχολική μονάδα κοινοποιεί πληροφορίες όταν θεωρεί ότι είναι το σωστό να το πράξει.	3.47	1.01
Προσβασιμότητα πληροφοριών (Accessibility) ($\alpha = .96$)	3.27	.94
10. Η σχολική μονάδα προσδιορίζει ποια άτομα διαθέτουν συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικές με την εργασία.	3.10	1.02
11. Η σχολική μονάδα καθιστά σαφές πού μπορούν να βρεθούν οι σχετικές πληροφορίες.	3.30	1.06
12. Η σχολική μονάδα οργανώνει και καταγράφει τις πληροφορίες με σαφή τρόπο.	3.35	.98

13. Η σχολική μονάδα ταξινομεί τις πληροφορίες με τρόπο κατανοητό.	3.28	1.08
14. Η σχολική μονάδα παρέχει οδηγίες για το πώς μπορούν να ανακτηθούν σημαντικές πληροφορίες.	3.11	1.03
15. Η σχολική μονάδα διευκολύνει την αναζήτηση πληροφοριών.	3.46	1.03

Κλίμακα Επαγγελματικής Λογοδοσίας (Teachers' Professional Accountability Questionnaire)

Οι δείκτες κεντρικής τάσης για την Κλίμακα Επαγγελματικής Λογοδοσίας (Teachers' Professional Accountability Questionnaire) παρουσιάζονται στον Πίνακα 3.

Πίνακας 3.

Δείκτες κεντρικής τάσης και διασποράς για την Κλίμακα Επαγγελματικής Λογοδοσίας

	<i>M.O</i>	<i>T.A</i>
Κλίμακα Επαγγελματικής Λογοδοσίας ($\alpha = .99$)	3.29	.63
Λογοδοσία προς τους Μαθητές/-τριες ($\alpha = .93$)	3.32	.64
1. Βοηθώ τους μαθητές/-τριες να επιτύχουν τους εκπαιδευτικούς τους στόχους παρέχοντας όσο το δυνατόν περισσότερες μαθησιακές ευκαιρίες.	3.48	.62
2. Παρέχω στους μαθητές/-τριες τις πληροφορίες και το εκπαιδευτικό υλικό που χρειάζονται.	3.37	.73
3. Χρησιμοποιώ ποικίλες μεθόδους, τεχνικές και διδακτικούς πόρους για τη βελτίωση της επίδοσης των μαθητών/-τριών.	3.20	.77
4. Ενθαρρύνω τους μαθητές/-τριες να καλλιεργούν εργατικότητα και να βελτιώνουν τις αδυναμίες τους.	3.37	.69
5. Αξιολογώ την επίδοση των μαθητών/-τριών με αντικειμενικό τρόπο.	3.16	.80
Λογοδοσία προς τους γονείς / κηδεμόνες ($\alpha = .95$)	3.28	.67
6. Επιδεικνύω σεβασμό προς τους γονείς / κηδεμόνες	3.42	.67
7. Διατηρώ τακτική επικοινωνία με τους γονείς / κηδεμόνες για την πρόοδο των μαθητών/-τριών.	3.03	.86
8. Ακούω προσεκτικά τους γονείς / κηδεμόνες και τους βοηθώ σε ζητήματα που αφορούν τους μαθητές/-τριες.	3.41	.69
9. Αναπτύσσω σχέσεις εμπιστοσύνης και συνεργασίας με τους γονείς / κηδεμόνες.	3.40	.62
10. Συνεργάζομαι με τους γονείς / κηδεμόνες για τη βελτίωση της προόδου των μαθητών/-τριών.	3.20	.80

11. Παρέχω στους γονείς / κηδεμόνες καθοδήγηση για το πώς μπορούν να υποστηρίξουν τα παιδιά τους.	3.22	.85
Λογοδοσία προς το σχολείο ($\alpha = .92$)	3.31	.64
12. Συνεργάζομαι αποτελεσματικά με τη διοίκηση της σχολικής μονάδας.	3.11	.85
13. Είμαι συνεπής και πειθαρχημένος/-η ως προς την επαγγελματική μου συμπεριφορά.	3.45	.62
14. Προσπαθώ να διασφαλίζω ότι το σχολείο παρέχει υψηλής ποιότητας εκπαίδευση και επιτυγχάνει τους εκπαιδευτικούς του στόχους.	3.28	.74
15. Τηρώ τους κανόνες και τις αρχές λειτουργίας της σχολικής μονάδας.	3.37	.80
16. Διατηρώ επαγγελματική και αξιοπρεπή συμπεριφορά απέναντι στον/στη διευθυντή/-ντρια και στους/στις συναδέλφους.	3.53	.66
17. Παρέχω στη διοίκηση του σχολείου αναφορά για την πρόοδο των μαθητών/-τριών και για τις ανάγκες τους.	3.14	.81
Λογοδοσία προς την κοινωνία ($\alpha = .93$)	3.28	.64
18. Διδάσκω τους μαθητές/-τριες να ενεργούν σύμφωνα με τις ηθικές αξίες και τις πολιτισμικές αρχές της κοινωνίας.	3.47	.68
19. Ενθαρρύνω μαθητές/-τριες από κοινωνικά ή οικονομικά ευάλωτες ομάδες να συμμετέχουν ενεργά στην εκπαίδευση.	3.46	.69
20. Προσπαθώ να συμβάλλω στην καταπολέμηση της βίας, των διακρίσεων και άλλων κοινωνικών προβλημάτων.	3.29	.85
21. Συμμετέχω και συμβάλλω σε κοινωνικές δράσεις και δραστηριότητες.	2.88	.79
22. Συμβάλλω στην κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών/-τριών.	3.46	.62
23. Προσπαθώ να εξασφαλίσω ότι οι μαθητές/-τριες έχουν πρόσβαση σε σύγχρονους εκπαιδευτικούς πόρους και μέσα μάθησης.	3.13	.81
Λογοδοσία προς το επάγγελμα ($\alpha = .93$)	3.24	.65
24. Επιδιώκω τη δια βίου μάθηση, ώστε να διασφαλίζω τη συνεχή επαγγελματική μου ανάπτυξη.	3.44	.64
25. Συνεργάζομαι με συναδέλφους για τη βελτίωση της διδασκαλίας.	3.18	.84
26. Φροντίζω να διαθέτω επαρκείς γνώσεις και δεξιότητες για τη διδασκαλία μου.	3.40	.69

27. Συμβάλλω στην προαγωγή και αναβάθμιση του εκπαιδευτικού επαγγέλματος.	3.12	.84
28. Συμμετέχω σε σεμινάρια, επιμορφώσεις και προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης.	2.98	.80
29. Προσπαθώ να διατηρώ υψηλό επίπεδο ποιότητας στο εκπαιδευτικό έργο.	3.37	.67

Κλίμακα Αντιληπτής Διοικητικής Διαφθοράς

Οι δείκτες κεντρικής τάσης για την Κλίμακα Αντιληπτής Διοικητικής Διαφθοράς παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.

Πίνακας 4.

Δείκτες κεντρικής τάσης και διασποράς για την Κλίμακα Αντιληπτής Διοικητικής Διαφθοράς

	<i>M.O</i>	<i>T.A</i>
Κλίμακα Αντιληπτής Διοικητικής Διαφθοράς ($\alpha = .96$)	3.45	1.02
1. Στη σχολική μονάδα είναι πιθανό να εμφανιστούν διοικητικές πρακτικές που δεν είναι πλήρως διαφανείς.	3.38	1.14
2. Υπάρχει πιθανότητα να ληφθούν διοικητικές αποφάσεις που δεν βασίζονται σε αντικειμενικά κριτήρια.	3.47	1.12
3. Είναι πιθανό να εμφανιστούν φαινόμενα ευνοιοκρατίας ή προνομιακής μεταχείρισης.	3.53	1.18
4. Οι διαδικασίες λήψης διοικητικών αποφάσεων στη σχολική μονάδα δεν είναι πάντα πλήρως τεκμηριωμένες και διαφανείς.	3.44	1.10
5. Υπάρχει πιθανότητα ορισμένες διοικητικές διαδικασίες να μην εφαρμόζονται με τον ίδιο τρόπο για όλους.	3.43	1.14
6. Οι μηχανισμοί ελέγχου στη σχολική μονάδα δεν είναι πάντα επαρκείς για την αποτροπή αθέμιτων διοικητικών πρακτικών.	3.42	1.04

5.2 Επαγωγικό μέρος

Σχέση της ορατότητας πληροφοριών στον οργανισμό με την πρόληψη της αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ

Για τη διερεύνηση της συσχέτισης ανάμεσα στην ορατότητα των πληροφοριών στον οργανισμό με την πρόληψη της αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ έγιναν έλεγχοι συσχέτισης κατά Pearson (Πίνακας 5), αφού ελέγχθηκαν οι προϋποθέσεις

εφαρμογής του βρέθηκε ότι οι μεταβλητές ακολουθούν την κανονική κατανομή μέσω του κεντρικού οριακού θεωρήματος και, παράλληλα, είναι ποσοτικής μορφής (βλ. Παράρτημα).

Πίνακας 5.

Περιγραφική Στατιστική και Pearson Συσχετίσεις μεταξύ ορατότητας πληροφοριών και αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς

Μεταβλητή	<i>n</i>	1
1. Κλίμακα Αντιληπτής Διοικητικής Διαφθοράς	123	-
2. Κλίμακα Ορατότητας Πληροφοριών στον Οργανισμό / Σχολική Μονάδα	123	-.71***
3. Διαθεσιμότητα πληροφοριών	123	-.68***
4. Έγκριση διάχυσης πληροφοριών	123	-.69***
5. Προσβασιμότητα πληροφοριών	123	-.69***

*** $p < .001$. (two-tailed)

Βρέθηκε ότι για τους εκπαιδευτικούς η αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς σχετίζεται στατιστικά σημαντικά, αρνητικά και ισχυρά με την γενικότερη κλίμακα Ορατότητας Πληροφοριών στον Οργανισμό / Σχολική Μονάδα [$r(4,118) = -.71, p < .001$], όπως και με τις υποκλίμακες της αντίστοιχης κλίμακας. Συγκριμένα, σχετίζεται αρνητικά και ισχυρά με την Διαθεσιμότητα πληροφοριών [$r(4,118) = -.68, p < .001$], την Έγκριση διάχυσης πληροφοριών [$r(4,118) = -.69, p < .001$] και την Προσβασιμότητα πληροφοριών [$r(4,118) = -.69, p < .001$].

Σχέση της επαγγελματικής λογοδοσίας των εκπαιδευτικών με την πρόληψη της αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ

Για τη διερεύνηση της συσχέτισης ανάμεσα στην επαγγελματική λογοδοσία των εκπαιδευτικών με την πρόληψη της αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ έγιναν έλεγχοι συσχέτισης κατά Pearson (Πίνακας 6), αφού ελέγχθηκαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του βρέθηκε ότι οι μεταβλητές ακολουθούν την κανονική κατανομή μέσω του κεντρικού οριακού θεωρήματος και, παράλληλα, είναι ποσοτικής μορφής (βλ. Παράρτημα).

Πίνακας 6.

Περιγραφική Στατιστική και Pearson Συσχετίσεις μεταξύ επαγγελματικής λογοδοσίας των εκπαιδευτικών και αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς

Μεταβλητή	<i>n</i>	1
1. Κλίμακα Αντιληπτής Διοικητικής Διαφθοράς	123	-
2. Κλίμακα Επαγγελματικής Λογοδοσίας	123	-.73***
3. Λογοδοσία προς τους Μαθητές/-τριες	123	-.68***
4. Λογοδοσία προς τους γονείς / κηδεμόνες	123	-.70***
5. Λογοδοσία προς το σχολείο	123	-.74***
6. Λογοδοσία προς την κοινωνία	123	-.71***
7. Λογοδοσία προς το επάγγελμα	123	-.67***

*** $p < .001$. (two-tailed)

Βρέθηκε ότι για τους εκπαιδευτικούς η αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς σχετίζεται στατιστικά σημαντικά, αρνητικά και ισχυρά με την γενικότερη Κλίμακα Επαγγελματικής Λογοδοσίας [$r(6,116) = -.73, p < .001$], όπως και με τις υποκλίμακες της αντίστοιχης κλίμακας. Συγκριμένα, σχετίζεται αρνητικά και ισχυρά με την Λογοδοσία προς τους Μαθητές/-τριες [$r(4,118) = -.68, p < .001$], με την Λογοδοσία προς τους γονείς / κηδεμόνες [$r(4,118) = -.70, p < .001$], με την Λογοδοσία προς το σχολείο [$r(4,118) = -.74, p < .001$], με την Λογοδοσία προς την κοινωνία [$r(4,118) = -.71, p < .001$] και με την Λογοδοσία προς το επάγγελμα [$r(4,118) = -.67, p < .001$],

Διαφορές μεταξύ εκπαιδευτικών και διοικητικών στελεχών στην ορατότητα πληροφοριών και στη λογοδοσία

Έγιναν έλεγχοι t-test ανεξάρτητων δειγμάτων για να εξεταστεί εάν υπάρχουν διαφορές μεταξύ εκπαιδευτικών και διοικητικών στελεχών ως προς την ορατότητα πληροφοριών και στη λογοδοσία (Πίνακας 7). Έγιναν έλεγχοι των προϋποθέσεων εφαρμογής των ελέγχων και βρέθηκε ότι η ανεξάρτητη μεταβλητή είναι ποιοτική και δίτιμη, η εξαρτημένη μεταβλητή είναι ποσοτική. Σε καμία των περιπτώσεων δεν βρέθηκε να ικανοποιείται η προϋπόθεση της ισοδυναμίας των διακυμάνσεων που ελέγχθηκε μέσω του test Levene ($p < .05$).

Πίνακας 7.

T-τεστ ανεξάρτητων δειγμάτων και τιμές περιγραφικής στατιστικής για την διαφορά μεταξύ εκπαιδευτικών και διοικητικών στελεχών στην ορατότητα πληροφοριών και στη λογοδοσία

	Ιδιότητα				95% ΔΕ	t	df
	Εκπαιδευτικοί		Διοικητικά στελέχη				
	M	TA	M	TA			
Κλίμακα Ορατότητας Πληροφοριών στον Οργανισμό / στη Σχολική Μονάδα	3.28	.86	4.42	.36	-1.38, -.89	- 9.37***	51.50
Διαθεσιμότητα πληροφοριών	3.30	.96	4.45	.39	-1.42, -.88	- 8.57***	53.10
Έγκριση διάχυσης πληροφοριών	3.49	.86	4.56	.40	-1.32, -.81	- 8.34***	44.55
Προσβασιμότητα πληροφοριών	3.10	.89	4.29	.47	-1.48, .90	- 8.29***	37.50
Κλίμακα Επαγγελματικής Λογοδοσίας	3.18	.61	3.90	.24	-.88, -.54	- 8.44***	54.90
Λογοδοσία προς τους Μαθητές/-τριες	3.21	.63	3.94	.15	-.86, -.58	- 10.03** *	103.9
Λογοδοσία προς γονείς / κηδεμόνες	3.17	.65	3.94	.24	-.93, -.59	- 8.85***	62.13
Λογοδοσία προς το σχολείο	3.22	.63	3.89	.32	-.87, -.46	- 6.68***	38.53
Λογοδοσία προς την κοινωνία	3.19	.63	3.84	.31	-.85, -.45	- 6.63***	41.47
Λογοδοσία προς το επάγγελμα	3.14	.63	3.90	.21	-.91, -.59	- 9.41***	71.89

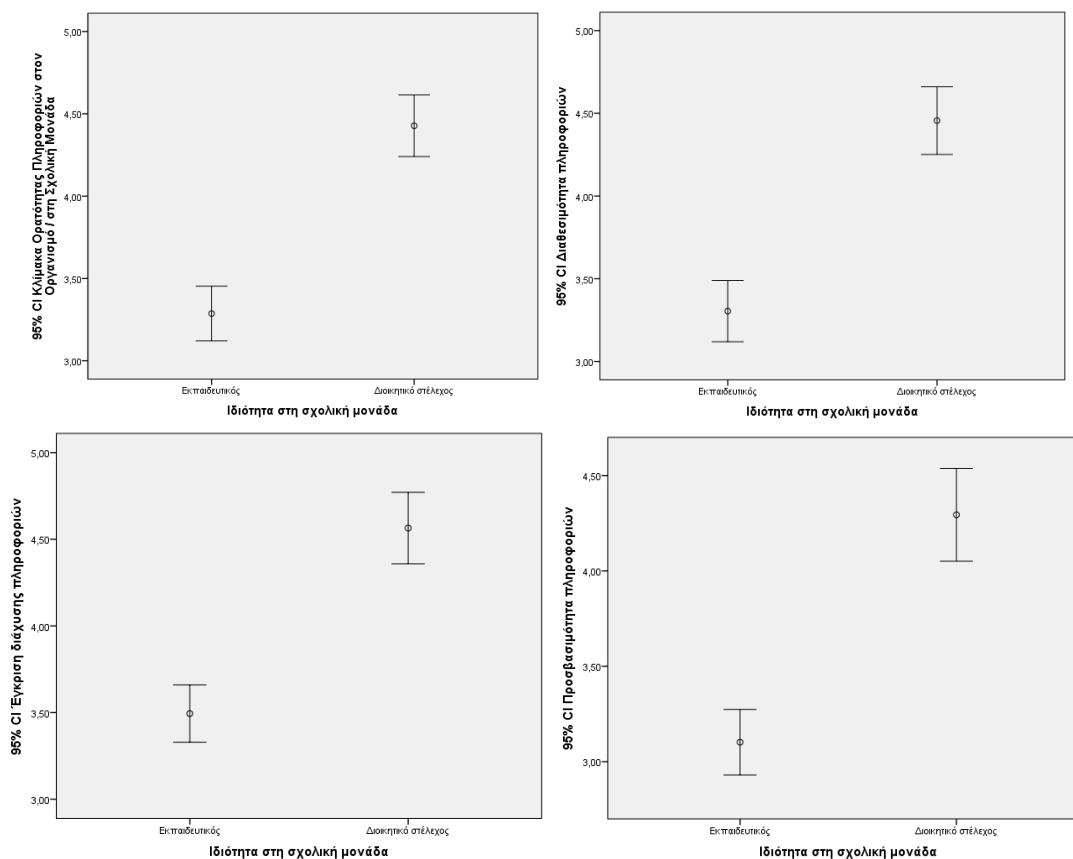
*** $p < .001$.

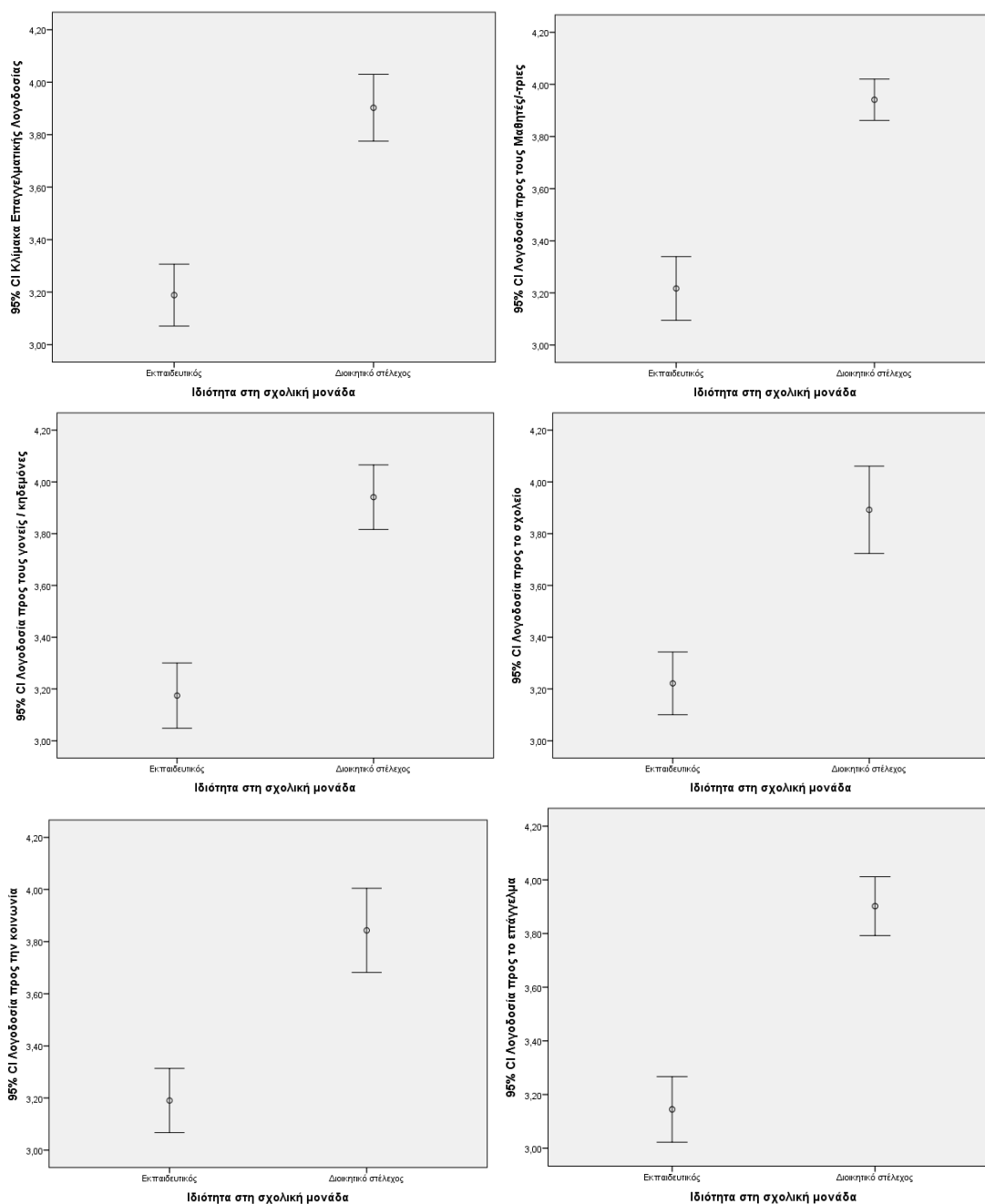
Τα αποτελέσματα των t -τεστ ανεξάρτητων δειγμάτων έδειξαν ότι τα διοικητικά στελέχη εμφάνισαν υψηλότερα σκορ σε όλες τις κλίμακες ορατότητας πληροφοριών και λογοδοσίας σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς. Συγκεκριμένα στην Κλίμακα Ορατότητας Πληροφοριών στον Οργανισμό / στη Σχολική Μονάδα [$t(51.50) = -9.37, p < .001$], στην Διαθεσιμότητα

πληροφοριών [$t(53.10) = -8.57, p < .001$], στην Έγκριση διάχυσης πληροφοριών [$t(44.55) = -8.34, p < .001$], στην Προσβασιμότητα πληροφοριών [$t(37.50) = -8.29, p < .001$], στην Κλίμακα Επαγγελματικής Λογοδοσίας [$t(54.90) = -8.44, p < .001$], στην Λογοδοσία προς τους Μαθητές/-τριες [$t(103.9) = -10.03, p < .001$], στην Λογοδοσία προς γονείς / κηδεμόνες [$t(62.13) = -8.85, p < .001$], στην Λογοδοσία προς το σχολείο [$t(38.53) = -6.68, p < .001$], στην Λογοδοσία προς την κοινωνία [$t(41.47) = -6.63, p < .001$] και στην Λογοδοσία προς το επάγγελμα [$t(71.89) = -9.41, p < .001$] (Σχήματα 1 έως 10).

Σχήματα 1 έως 10.

Σφάλμα Διαστήματος Εμπιστοσύνης για την κλίμακα Ορατότητας Πληροφοριών και Επαγγελματικής Λογοδοσίας ανάλογα με την ιδιότητα

Διαφορές μεταξύ εκπαιδευτικών και διοικητικών στελεχών ως προς την αντιληπτή διοικητική διαφθορά

Έγινε έλεγχος t-test ανεξάρτητων δειγμάτων για να εξεταστεί εάν υπάρχουν διαφορές μεταξύ εκπαιδευτικών και διοικητικών στελεχών ως προς την αντιληπτή διοικητική διαφθορά (Πίνακας 8). Έγιναν έλεγχοι των προϋποθέσεων εφαρμογής των ελέγχων και βρέθηκε ότι η ανεξάρτητη μεταβλητή είναι ποιοτική και δίτιμη, η εξαρτημένη μεταβλητή είναι ποσοτική. Βρέθηκε να ικανοποιείται η προϋπόθεση της ισοδυναμίας των διακυμάνσεων που ελέγχθηκε μέσω του test Levene ($p = .136$).

Πίνακας 8.

T-τεστ ανεξάρτητων δειγμάτων και τιμές περιγραφικής στατιστικής για την διαφορά μεταξύ εκπαιδευτικών και διοικητικών στελεχών ως προς την αντιληπτή διοικητική διαφθορά

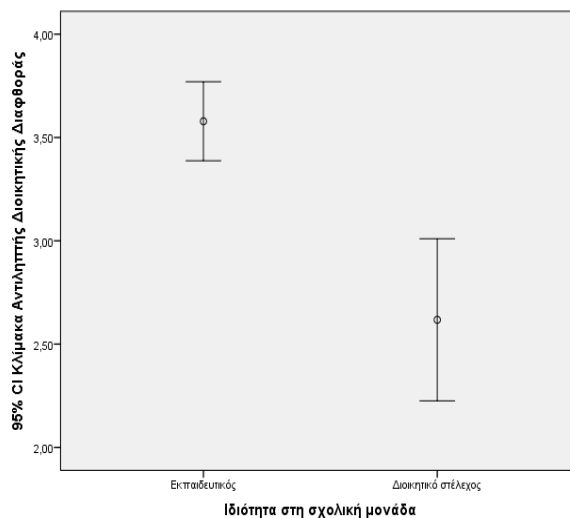
	Ιδιότητα				95% ΔΕ	t	df
	Εκπαιδευτικοί		Διοικητικά στελέχη				
	<i>M</i>	<i>TA</i>	<i>M</i>	<i>TA</i>			
Αντιληπτή διοικητική διαφθορά	3.58	1.00	2.61	.76	.46, .25	3.81***	121

*** $p < .001$.

Τα αποτελέσματα του τ-τεστ ανεξάρτητων δειγμάτων έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί εμφάνισαν υψηλότερα σκορ στην κλίμακα αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς σε σχέση με τα διοικητικά στελέχη [$t(121) = 3.81, p < .001$] (Σχήμα 11).

Σχήμα 11.

Σφάλμα Διαστήματος Εμπιστοσύνης για την κλίμακα Αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς ανάλογα με την ιδιότητα

6. Συζήτηση των αποτελεσμάτων

Στο παρόν κεφάλαιο συζητούνται και ερμηνεύονται τα ευρήματα της έρευνας σε συνάρτηση με τα ερευνητικά ερωτήματα και το θεωρητικό πλαίσιο της μελέτης.

6.1 Ορατότητα οργανωσιακών πληροφοριών και αντιληπτή διοικητική διαφθορά

Το πρώτο ερευνητικό ερώτημα της παρούσας έρευνας αφορούσε τον βαθμό στον οποίο η ορατότητα των οργανωσιακών πληροφοριών συμβάλλει στην πρόληψη ή στη μείωση της αντιληπτής πιθανότητας εμφάνισης φαινομένων διοικητικής διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι η συνολική ορατότητα πληροφοριών συνδέεται με ισχυρό και στατιστικά σημαντικό τρόπο με τη μειωμένη αντιληπτή διοικητική διαφθορά ($r = -.71, p < .001$). Αντίστοιχα, και οι τρεις επιμέρους διαστάσεις της ορατότητας πληροφοριών - η διαθεσιμότητα πληροφοριών, η έγκριση διάχυσης πληροφοριών και η προσβασιμότητα πληροφοριών - παρουσίασαν ισχυρές αρνητικές συσχετίσεις με την αντιληπτή διοικητική διαφθορά. Το εύρημα αυτό υποδηλώνει ότι όσο περισσότεροι οι επαγγελματίες των σχολικών μονάδων ΕΑΕ αντιλαμβάνονται πως οι πληροφορίες είναι διαθέσιμες, κοινοποιούνται με σαφήνεια και είναι εύκολα προσβάσιμες, τόσο μικρότερη θεωρούν την πιθανότητα εμφάνισης φαινομένων αδιαφάνειας, ευνοιοκρατίας ή κατάχρησης διοικητικής εξουσίας.

Παράλληλα, τα αποτελέσματα της περιγραφικής ανάλυσης έδειξαν ότι η συνολική ορατότητα πληροφοριών αξιολογήθηκε σε μέτρια προς σχετικά υψηλά επίπεδα ($M.O.=3,44$). Η υψηλότερη αξιολόγηση καταγράφηκε στην έγκριση διάχυσης πληροφοριών ($M.O.=3,64$), ενώ η χαμηλότερη στην προσβασιμότητα πληροφοριών ($M.O.=3,27$). Το εύρημα αυτό δείχνει ότι οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν την ύπαρξη μηχανισμών διαφάνειας στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ, χωρίς ωστόσο να θεωρούν ότι η πρόσβαση στις πληροφορίες είναι πάντοτε πλήρως ικανοποιητική. Επομένως, παρότι φαίνεται να έχουν αναπτυχθεί πρακτικές διάχυσης πληροφοριών, εξακολουθούν να υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης ως προς την εύκολη αναζήτηση, κατανόηση και αξιοποίησή τους από όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας.

Τα ευρήματα αυτά βρίσκονται σε συμφωνία με τις θεωρητικές προσεγγίσεις που αναπτύχθηκαν στο θεωρητικό μέρος της εργασίας. Σύμφωνα με τον Meijer (2013, pp. 431-433), η διαφάνεια συνδέεται με την ουσιαστική πρόσβαση των μελών ενός οργανισμού στις

πληροφορίες που αφορούν τις διαδικασίες και τις αποφάσεις του. Συμπληρωματικά, οι ter Hoeven et al. (2021, pp. 900-903) υποστηρίζουν ότι η ορατότητα πληροφοριών καθιστά περισσότερο ελέγξιμες τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, καθώς επιτρέπει στα μέλη του οργανισμού να γνωρίζουν ποιος λαμβάνει αποφάσεις, με ποια κριτήρια και με ποια διαδικασία. Υπό το πρίσμα αυτό, η ισχυρή αρνητική σχέση που καταγράφηκε στην παρούσα έρευνα ενισχύει τη θέση ότι η ορατότητα των πληροφοριών λειτουργεί ως σημαντικός μηχανισμός ενίσχυσης της διοικητικής διαφάνειας και περιορισμού των αδιαφανών πρακτικών στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ.

Τα ευρήματα του πρώτου ερευνητικού ερωτήματος αναδεικνύουν τη σημασία της ορατότητας των οργανωσιακών πληροφοριών ως παράγοντα ενίσχυσης της διοικητικής διαφάνειας στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ.

6.2 Επαγγελματική λογοδοσία των εκπαιδευτικών και αντιληπτή διοικητική διαφθορά

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα της παρούσας έρευνας αφορούσε τον βαθμό στον οποίο η επαγγελματική λογοδοσία των εκπαιδευτικών συμβάλλει στη μείωση της αντιληπτής πιθανότητας εμφάνισης φαινομένων διοικητικής διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι η επαγγελματική λογοδοσία συνδέεται με ιδιαίτερα ισχυρό και στατιστικά σημαντικό τρόπο με τη μειωμένη αντιληπτή διοικητική διαφθορά ($r = -.73$, $p < .001$). Πρόκειται για την ισχυρότερη συσχέτιση μεταξύ των βασικών μεταβλητών της έρευνας, γεγονός που αναδεικνύει τη σημασία της επαγγελματικής υπευθυνότητας των εκπαιδευτικών.

Η περιγραφική ανάλυση έδειξε ότι η συνολική επαγγελματική λογοδοσία αξιολογήθηκε σε σχετικά υψηλά επίπεδα ($M.O.=3,29$), ενώ παρόμοιες τιμές καταγράφηκαν και στις επιμέρους διαστάσεις της λογοδοσίας προς τους μαθητές/-τριες, τους γονείς και κηδεμόνες, το σχολείο και την κοινωνία. Το εύρημα αυτό δείχνει ότι οι συμμετέχοντες αντιλαμβάνονται τη λογοδοσία ως πολυδιάστατη επαγγελματική υποχρέωση που εκτείνεται στο σύνολο των σχέσεων ευθύνης του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος.

Η διαπίστωση αυτή βρίσκεται σε συμφωνία με τη θεωρητική προσέγγιση των Geletu και Mihiretie (2023, pp. 2-3), σύμφωνα με την οποία η λογοδοσία στην εκπαίδευση περιλαμβάνει διοικητικές, επαγγελματικές και κοινωνικές διαστάσεις. Παράλληλα, οι Rahmatollahi και

Mohamadi Zenouzagh (2021, pp. 14-16) υποστηρίζουν ότι η επαγγελματική λογοδοσία εκφράζεται μέσα από την ανάληψη ευθύνης, τη συνέπεια και τη δέσμευση των εκπαιδευτικών απέναντι στους μαθητές/-τριες, στο σχολείο και στην κοινωνία. Υπό αυτή την οπτική, η λογοδοσία δεν αποτελεί απλώς μηχανισμό ελέγχου, αλλά βασικό στοιχείο της επαγγελματικής ταυτότητας των εκπαιδευτικών.

Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας συμφωνούν με προηγούμενες μελέτες που έχουν δείξει ότι η ενίσχυση της λογοδοσίας και της οργανωσιακής διαφάνειας συνδέεται με χαμηλότερα επίπεδα αντιλαμβανόμενης διαφθοράς και μεγαλύτερη εμπιστοσύνη προς τη διοίκηση (Elghandour et al., 2021, pp. 19-21; Corrado et al., 2025, pp. 6-7).

Επιπλέον, όλες οι επιμέρους διαστάσεις της λογοδοσίας συσχετίστηκαν αρνητικά με την αντιληπτή διοικητική διαφθορά, εύρημα που μπορεί να ερμηνευθεί μέσα από τη διάκριση μεταξύ εξωτερικής και εσωτερικής λογοδοσίας που αναπτύχθηκε στο θεωρητικό πλαίσιο. Σύμφωνα με τους Ehren και Hwa (2025, pp. 2-4), η εξωτερική λογοδοσία βασίζεται σε θεσμικούς μηχανισμούς ελέγχου και αξιολόγησης, ενώ η εσωτερική λογοδοσία αναπτύσσεται στο εσωτερικό του οργανισμού και στηρίζεται στην επαγγελματική ευθύνη, στη συνεργασία και στην αυτοδέσμευση των μελών του. Αντίστοιχα, οι Gore et al. (2023, pp. 465-466) υποστηρίζουν ότι τα αποτελεσματικά εκπαιδευτικά συστήματα δεν βασίζονται αποκλειστικά σε εξωτερικούς ελέγχους, αλλά στην ανάπτυξη μιας κουλτούρας επαγγελματικής λογοδοσίας, η οποία στηρίζεται στην εμπιστοσύνη, στην επαγγελματική κρίση και στη συλλογική ευθύνη. Η ισχυρή αρνητική σχέση που καταγράφηκε στην παρούσα έρευνα φαίνεται να ενισχύει τη συγκεκριμένη προσέγγιση, υποδηλώνοντας ότι η εσωτερικευμένη αίσθηση επαγγελματικής ευθύνης λειτουργεί ως σημαντικός μηχανισμός περιορισμού της αντιληπτής πιθανότητας εμφάνισης διοικητικής διαφθοράς.

Τα ευρήματα αποκτούν ιδιαίτερη σημασία στην ΕΑΕ, καθώς η διαφάνεια και η λογοδοσία συνδέονται τόσο με τη διοικητική αποτελεσματικότητα όσο και με τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η διαφανής λήψη αποφάσεων, η δίκαιη κατανομή πόρων και η λογοδοσία προάγουν την ισότητα, τη συμπερίληψη και τη μη διάκριση, αρχές που κατοχυρώνονται από το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (Ν. 4074/2012). Συνεπώς, η ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ αποκτά σαφή δικαιωματική διάσταση.

6.3 Διαφορές μεταξύ εκπαιδευτικών και διοικητικών στελεχών ως προς την ορατότητα πληροφοριών, τη λογοδοσία και την αντιληπτή διοικητική διαφθορά

Το τρίτο ερευνητικό ερώτημα της παρούσας έρευνας αφορούσε τη διερεύνηση πιθανών διαφορών μεταξύ εκπαιδευτικών και διοικητικών στελεχών ως προς την ορατότητα πληροφοριών, την επαγγελματική λογοδοσία και την αντιληπτή διοικητική διαφθορά στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα διοικητικά στελέχη αξιολόγησαν σημαντικά υψηλότερα τόσο την ορατότητα πληροφοριών όσο και την επαγγελματική λογοδοσία, ενώ παράλληλα κατέγραψαν χαμηλότερα επίπεδα αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς σε σύγκριση με τους εκπαιδευτικούς.

Η διαφοροποίηση αυτή μπορεί να ερμηνευθεί πρωτίστως από τη διαφορετική οργανωσιακή θέση που κατέχουν οι δύο ομάδες. Τα διοικητικά στελέχη συμμετέχουν άμεσα στη λήψη αποφάσεων, στον συντονισμό του προσωπικού και στη διαχείριση διοικητικών διαδικασιών, γεγονός που τους επιτρέπει να έχουν πληρέστερη εικόνα των λειτουργιών της σχολικής μονάδας. Αντίθετα, οι εκπαιδευτικοί συμμετέχουν σε μικρότερο βαθμό στις διοικητικές διεργασίες και συχνά ενημερώνονται για αποφάσεις που έχουν ήδη ληφθεί. Ως αποτέλεσμα, οι δύο ομάδες αξιολογούν διαφορετικά τη διαφάνεια και τη λογοδοσία της σχολικής μονάδας.

Η ερμηνεία αυτή βρίσκεται σε συμφωνία με τη θεωρία της οργανωσιακής ορατότητας πληροφοριών. Σύμφωνα με τους ter Hoeven et al. (2021, pp. 899-903), η θέση των ατόμων μέσα στην οργανωσιακή δομή επηρεάζει σημαντικά το επίπεδο πληροφόρησης που διαθέτουν σχετικά με τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και τη λειτουργία του οργανισμού. Υπό αυτή την οπτική, οι διαφορές που καταγράφηκαν στην παρούσα έρευνα φαίνεται να αντανακλούν διαφορετικά επίπεδα πρόσβασης και εξοικείωσης με τις διοικητικές διαδικασίες, τα οποία επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο οι συμμετέχοντες αξιολογούν τη λειτουργία της σχολικής μονάδας.

Αντίστοιχα, οι διαφοροποιήσεις που παρατηρήθηκαν ως προς την επαγγελματική λογοδοσία μπορούν να συνδεθούν με τον διαφορετικό βαθμό θεσμικής ευθύνης που αναλαμβάνουν οι δύο ομάδες. Τα διοικητικά στελέχη είναι επιφορτισμένα με αρμοδιότητες που αφορούν τον προγραμματισμό, την εποπτεία και τον συντονισμό του εκπαιδευτικού έργου, γεγονός που ενδέχεται να ενισχύει την αντίληψη της προσωπικής και επαγγελματικής τους ευθύνης. Η διαπίστωση αυτή συνάδει με την προσέγγιση των Geletu και Mihiretie (2023, pp. 2-3), σύμφωνα με την οποία η λογοδοσία συνδέεται άμεσα με την ανάληψη συγκεκριμένων

επαγγελματικών και θεσμικών υποχρεώσεων στο πλαίσιο λειτουργίας των εκπαιδευτικών οργανισμών.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί κατέγραψαν υψηλότερα επίπεδα αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς σε σχέση με τα διοικητικά στελέχη. Το εύρημα αυτό δεν συνεπάγεται απαραίτητα ότι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν πως υπάρχουν εκτεταμένα φαινόμενα διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ. Είναι πιθανότερο να αντανakλά διαφορετικές αντιλήψεις σχετικά με τον βαθμό διαφάνειας των διαδικασιών και το επίπεδο συμμετοχής τους στη λήψη αποφάσεων. Όπως επισημαίνουν οι Hallak και Poisson (2006, pp. 21-22), όταν τα μέλη ενός οργανισμού δεν διαθέτουν επαρκή πληροφόρηση σχετικά με τον τρόπο λήψης των αποφάσεων, είναι πιθανότερο να αναπτύσσουν αμφιβολίες ή επιφυλάξεις ως προς τη δικαιοσύνη και την αμεροληψία των διοικητικών πρακτικών. Το εύρημα αυτό φαίνεται να προσφέρει μία εύλογη ερμηνεία για τις διαφοροποιήσεις που καταγράφηκαν μεταξύ των δύο ομάδων συμμετεχόντων.

Τα ευρήματα αναδεικνύουν τη σημασία της συμμετοχικότητας και της εσωτερικής επικοινωνίας για τη σύγκλιση των αντιλήψεων των μελών της σχολικής κοινότητας.

6.4 Διαφάνεια, λογοδοσία και πρόληψη της διοικητικής διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ: σύνθεση των ευρημάτων

Η σύνθεση των ευρημάτων της παρούσας έρευνας αναδεικνύει ότι η διαφάνεια και η επαγγελματική λογοδοσία αποτελούν δύο αλληλοσυμπληρούμενους μηχανισμούς πρόληψης της διοικητικής διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τόσο η ορατότητα των οργανωσιακών πληροφοριών όσο και η επαγγελματική λογοδοσία των εκπαιδευτικών συνδέονται με σημαντικά χαμηλότερα επίπεδα αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς, γεγονός που υποδηλώνει ότι η αποτελεσματική πρόληψη της διαφθοράς δεν εξαρτάται από έναν μόνο παράγοντα, αλλά από τον συνδυασμό θεσμικών και επαγγελματικών μηχανισμών που ενισχύουν τη διαφάνεια, τον έλεγχο και την υπεύθυνη άσκηση των καθηκόντων.

Υπό το πρίσμα της βιβλιογραφίας, τα ευρήματα της παρούσας έρευνας επιβεβαιώνουν ότι η διαφθορά στους εκπαιδευτικούς οργανισμούς δεν αποτελεί αποκλειστικά αποτέλεσμα ατομικών συμπεριφορών, αλλά συνδέεται στενά με τα χαρακτηριστικά του οργανωσιακού

περιβάλλοντος και τον τρόπο με τον οποίο οργανώνονται οι διαδικασίες διοίκησης και λήψης αποφάσεων. Οι Hallak και Poisson (2006, pp. 21-22) υποστηρίζουν ότι η έλλειψη διαφάνειας, η περιορισμένη πρόσβαση στην πληροφορία και οι αδύναμοι μηχανισμοί λογοδοσίας δημιουργούν συνθήκες που ευνοούν την ανάπτυξη πρακτικών διαφθοράς στον χώρο της εκπαίδευσης. Αντίθετα, η ύπαρξη ορατών διοικητικών διαδικασιών, προσβάσιμων πληροφοριών και σαφών μηχανισμών ευθύνης συμβάλλει στον περιορισμό αδιαφανών ή αυθαίρετων πρακτικών. Η διαπίστωση αυτή συνάδει με τις σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις που αντιμετωπίζουν τη διαφάνεια και τη λογοδοσία ως αλληλένδετες διαστάσεις της χρηστής διοίκησης. Σύμφωνα με τον Meijer (2013, pp. 431-433), η διαφάνεια αποκτά ουσιαστικό περιεχόμενο όταν οι πληροφορίες είναι πραγματικά προσβάσιμες και κατανοητές από τα μέλη του οργανισμού, ενώ οι Ehren και Hwa (2025, pp. 2-4) επισημαίνουν ότι η λογοδοσία είναι αποτελεσματική όταν ενσωματώνεται στην επαγγελματική κουλτούρα και δεν περιορίζεται σε τυπικές διαδικασίες ελέγχου. Υπό αυτή την οπτική, η διαφάνεια και η λογοδοσία λειτουργούν συμπληρωματικά, ενισχύοντας την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών πρόληψης της διοικητικής διαφθοράς.

Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει το γεγονός ότι η επαγγελματική λογοδοσία εμφάνισε ισχυρότερη συσχέτιση με τη μειωμένη αντιληπτή διοικητική διαφθορά σε σχέση με την ορατότητα πληροφοριών. Το εύρημα αυτό υποδηλώνει ότι, παρότι η ύπαρξη διαφανών διαδικασιών αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τη χρηστή διοίκηση, η αποτελεσματικότητά τους εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από τη στάση και τη συμπεριφορά των ανθρώπων που καλούνται να τις εφαρμόσουν. Η διαπίστωση αυτή βρίσκεται σε συμφωνία με την προσέγγιση των Gore et al. (2023, pp. 465-466), σύμφωνα με την οποία τα αποτελεσματικά εκπαιδευτικά συστήματα δεν βασίζονται αποκλειστικά σε μηχανισμούς εξωτερικού ελέγχου, αλλά στην ανάπτυξη επαγγελματικής υπευθυνότητας, συνεργασίας και συλλογικής δέσμευσης απέναντι στους σκοπούς του οργανισμού.

Η πρόληψη της διοικητικής διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ προϋποθέτει τη συνδυαστική λειτουργία πρακτικών διαφάνειας, ουσιαστικών μηχανισμών λογοδοσίας και συμμετοχικών διαδικασιών διοίκησης που ενισχύουν την εμπιστοσύνη και την υπευθυνότητα. Υπό το πρίσμα αυτό, η διαφάνεια και η λογοδοσία αποτελούν θεμελιώδεις πυλώνες χρηστής διοίκησης και ισότιμης εκπαιδευτικής λειτουργίας.

7. Περιορισμοί της έρευνας

Παρά τη συμβολή της παρούσας έρευνας στη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ διαφάνειας, επαγγελματικής λογοδοσίας και αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ, ορισμένοι μεθοδολογικοί περιορισμοί θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την ερμηνεία των αποτελεσμάτων.

Αρχικά, το δείγμα της έρευνας αποτελούνταν από 123 συμμετέχοντες που υπηρετούσαν σε σχολικές μονάδες ΕΑΕ της Περιφέρειας Αττικής. Παρότι το μέγεθος του δείγματος κρίθηκε επαρκές για την εφαρμογή των στατιστικών αναλύσεων που πραγματοποιήθηκαν, η γεωγραφική συγκέντρωση των συμμετεχόντων σε μία μόνο περιφέρεια περιορίζει τη δυνατότητα γενίκευσης των ευρημάτων στο σύνολο των σχολικών μονάδων ΕΑΕ της χώρας. Επομένως, τα αποτελέσματα θα πρέπει να ερμηνεύονται με προσοχή, καθώς οι συνθήκες λειτουργίας και τα οργανωσιακά χαρακτηριστικά ενδέχεται να διαφοροποιούνται μεταξύ διαφορετικών γεωγραφικών περιοχών.

Ένας δεύτερος περιορισμός αφορά τη μέθοδο δειγματοληψίας που χρησιμοποιήθηκε. Η επιλογή των συμμετεχόντων πραγματοποιήθηκε με δειγματοληψία ευκολίας και βασίστηκε στην εθελοντική συμμετοχή μέσω ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου. Αν και η συγκεκριμένη μέθοδος διευκόλυνε την πρόσβαση στον πληθυσμό-στόχο και την ταχεία συλλογή δεδομένων, δεν εξασφαλίζει πλήρη αντιπροσωπευτικότητα του πληθυσμού. Επιπλέον, δεν μπορεί να αποκλειστεί η πιθανότητα αυτοεπιλογής των συμμετεχόντων (self-selection bias), καθώς είναι πιθανό να ανταποκρίθηκαν περισσότερο άτομα με αυξημένο ενδιαφέρον για ζητήματα διοίκησης, διαφάνειας και λογοδοσίας.

Επιπρόσθετα, η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε αποκλειστικά μέσω ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου αυτοαναφοράς. Παρότι η μέθοδος αυτή αποτελεί ιδιαίτερα διαδεδομένη πρακτική στις κοινωνικές και εκπαιδευτικές έρευνες, οι απαντήσεις των συμμετεχόντων ενδέχεται να επηρεάζονται από υποκειμενικές αντιλήψεις, προσωπικές εμπειρίες ή την τάση παροχής κοινωνικά επιθυμητών απαντήσεων. Κατά συνέπεια, οι απαντήσεις αποτυπώνουν τον τρόπο με τον οποίο οι συμμετέχοντες αντιλαμβάνονται τα εξεταζόμενα φαινόμενα και όχι απαραίτητα την αντικειμενική τους διάσταση.

Ένας ακόμη περιορισμός σχετίζεται με τη φύση της υπό μελέτη μεταβλητής της διοικητικής διαφθοράς. Η έρευνα δεν διερεύνησε πραγματικά ή καταγεγραμμένα περιστατικά διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ, αλλά την αντιληπτή πιθανότητα εμφάνισής τους. Ως εκ τούτου,

τα ευρήματα αντανakλούν τις εκτιμήσεις και τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων σχετικά με την ύπαρξη συνθηκών που ενδέχεται να ευνοούν φαινόμενα διοικητικής διαφθοράς και όχι την πραγματική έκταση του φαινομένου. Η διάκριση αυτή είναι σημαντική, καθώς οι αντιλήψεις μπορεί να επηρεάζονται από παράγοντες όπως οι προσωπικές εμπειρίες, το επίπεδο ενημέρωσης ή η θέση που κατέχει κάθε άτομο μέσα στον οργανισμό.

Τέλος, η παρούσα μελέτη βασίστηκε σε διατομεακό (cross-sectional) ερευνητικό σχεδιασμό, καθώς τα δεδομένα συλλέχθηκαν σε μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Κατά συνέπεια, τα αποτελέσματα αποτυπώνουν τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας και δεν επιτρέπουν τη διερεύνηση μεταβολών σε βάθος χρόνου. Επιπλέον, παρότι εντοπίστηκαν στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις μεταξύ της ορατότητας πληροφοριών, της επαγγελματικής λογοδοσίας και της αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς, ο ερευνητικός σχεδιασμός δεν επιτρέπει την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων ως προς την ύπαρξη σχέσεων αιτιότητας μεταξύ των μεταβλητών.

Παρά τους παραπάνω περιορισμούς, η παρούσα έρευνα συμβάλλει στην κατανόηση ενός σχετικά περιορισμένου μελετημένου πεδίου, όπως είναι η διοίκηση των σχολικών μονάδων ΕΑΕ, και προσφέρει χρήσιμα εμπειρικά δεδομένα σχετικά με τον ρόλο της διαφάνειας και της επαγγελματικής λογοδοσίας στη διαμόρφωση αντιλήψεων για τη διοικητική διαφθορά.

8. Προτάσεις για μελλοντική έρευνα και πρακτικές εφαρμογές

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται προτάσεις που προκύπτουν από τα ευρήματα και τους περιορισμούς της παρούσας έρευνας. Αρχικά διατυπώνονται κατευθύνσεις για μελλοντική ερευνητική διερεύνηση των ζητημάτων της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της διοικητικής διαφθοράς στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ. Στη συνέχεια προτείνονται πρακτικές εφαρμογές που μπορούν να αξιοποιηθούν για την ενίσχυση της διαφανούς, αποτελεσματικής και συμμετοχικής διοίκησης των σχολικών μονάδων.

8.1 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας αναδεικνύουν πεδία που χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης.

Αρχικά, κρίνεται σκόπιμη η επανάληψη της έρευνας σε μεγαλύτερο και περισσότερο αντιπροσωπευτικό δείγμα, το οποίο να περιλαμβάνει σχολικές μονάδες ΕΑΕ από διαφορετικές γεωγραφικές περιφέρειες της χώρας. Μια τέτοια προσέγγιση θα επέτρεπε την πληρέστερη διερεύνηση πιθανών διαφοροποιήσεων που σχετίζονται με τα ιδιαίτερα οργανωσιακά και διοικητικά χαρακτηριστικά κάθε περιοχής.

Επιπλέον, θα είχε ενδιαφέρον η πραγματοποίηση συγκριτικών μελετών μεταξύ σχολικών μονάδων ΕΑΕ και σχολικών μονάδων γενικής εκπαίδευσης, προκειμένου να διερευνηθεί κατά πόσο οι σχέσεις μεταξύ διαφάνειας, λογοδοσίας και αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς διαφοροποιούνται ανάλογα με το εκπαιδευτικό πλαίσιο στο οποίο λειτουργεί η σχολική μονάδα.

Παράλληλα, η αξιοποίηση ποιοτικών ή μικτών ερευνητικών προσεγγίσεων θα μπορούσε να συμβάλει στην εις βάθος κατανόηση των μηχανισμών μέσω των οποίων η διαφάνεια και η λογοδοσία επηρεάζουν τη διοικητική λειτουργία των σχολείων. Η πραγματοποίηση συνεντεύξεων ή ομάδων εστίασης με εκπαιδευτικούς, μέλη ΕΕΠ, μέλη ΕΒΠ και διοικητικά στελέχη θα μπορούσε να αναδείξει εμπειρίες και πρακτικές που δεν είναι εύκολο να καταγραφούν μέσω τυποποιημένων ερωτηματολογίων.

Τέλος, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ανάπτυξη διαχρονικών (longitudinal) ερευνών, οι οποίες θα επιτρέψουν τη μελέτη των μεταβολών που παρατηρούνται στις αντιλήψεις των

επαγγελματιών της εκπαίδευσης σε βάθος χρόνου και θα συμβάλουν στην καλύτερη κατανόηση των σχέσεων μεταξύ οργανωσιακών χαρακτηριστικών και διοικητικής διαφθοράς.

8.2 Πρακτικές εφαρμογές και προτάσεις για τη διοίκηση των σχολικών μονάδων ΕΑΕ

Με βάση τα ευρήματα της παρούσας έρευνας, διατυπώνονται ορισμένες πρακτικές προτάσεις για την ενίσχυση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της αποτελεσματικής διοίκησης στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ.

Αρχικά, κρίνεται αναγκαία η περαιτέρω ενίσχυση των μηχανισμών διαφάνειας στο επίπεδο της σχολικής μονάδας. Δεδομένου ότι η ορατότητα των οργανωσιακών πληροφοριών αναδείχθηκε στην παρούσα έρευνα ως σημαντικός παράγοντας που συνδέεται με χαμηλότερα επίπεδα αντιληπτής διοικητικής διαφθοράς, η συστηματική ενημέρωση του προσωπικού σχετικά με τις διοικητικές αποφάσεις, τις διαδικασίες κατανομής αρμοδιοτήτων, τη διαχείριση των διαθέσιμων πόρων και τον προγραμματισμό των δράσεων του σχολείου αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Η ενίσχυση της ορατότητας των πληροφοριών μπορεί να περιορίσει την αβεβαιότητα και να ενισχύσει την εμπιστοσύνη προς τη διοίκηση. Οι πληροφορίες πρέπει να είναι διαθέσιμες, προσβάσιμες και κατανοητές από όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας.

Παράλληλα, τα διοικητικά στελέχη μπορούν να υιοθετήσουν περισσότερο συμμετοχικές μορφές διοίκησης, ενισχύοντας τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών, των μελών ΕΕΠ και των μελών ΕΒΠ στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Η ενεργός συμμετοχή του προσωπικού μπορεί να ενισχύσει την αποδοχή των αποφάσεων και να συμβάλει στη διαμόρφωση κοινής αντίληψης για τη λειτουργία της σχολικής μονάδας.

Επιπλέον, τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν την επαγγελματική λογοδοσία ως τον ισχυρότερο παράγοντα που συνδέεται με τη μειωμένη αντιληπτή διοικητική διαφθορά ($r = -.73$, $p < .001$). Για τον λόγο αυτό, κρίνεται σκόπιμη η ανάπτυξη δράσεων επιμόρφωσης που να εστιάζουν στις αρχές της επαγγελματικής δεοντολογίας, της υπευθυνότητας, της διαφάνειας και της λογοδοσίας. Η καλλιέργεια κοινών αξιών και επαγγελματικών προτύπων μπορεί να ενισχύσει τη δέσμευση των μελών του προσωπικού απέναντι στους στόχους του σχολείου και να συμβάλει στη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος αμοιβαίου σεβασμού και συνεργασίας.

Ιδιαίτερη έμφαση θα μπορούσε επίσης να δοθεί στη δημιουργία σταθερών διαδικασιών εσωτερικής επικοινωνίας και ανατροφοδότησης. Η τακτική ανταλλαγή πληροφοριών, η δυνατότητα διατύπωσης προτάσεων και προβληματισμών και η ενίσχυση του διαλόγου μεταξύ διοίκησης και προσωπικού μπορούν να συμβάλουν στην έγκαιρη αντιμετώπιση δυσλειτουργιών και στην ενδυνάμωση της οργανωσιακής συνοχής.

Τέλος, οι αρμόδιοι φορείς εκπαιδευτικής διοίκησης μπορούν να υποστηρίξουν τις σχολικές μονάδες ΕΑΕ μέσω της ανάπτυξης κατευθυντήριων οδηγιών και καλών πρακτικών που αφορούν τη διαφάνεια και τη λογοδοσία στη σχολική διοίκηση. Η συστηματική υποστήριξη των διοικητικών στελεχών και η διάχυση επιτυχημένων πρακτικών μεταξύ των σχολικών μονάδων μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία ενός περισσότερο διαφανούς, συμμετοχικού και αποτελεσματικού διοικητικού περιβάλλοντος.

Οι παραπάνω προτάσεις μπορούν να ενισχύσουν τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την αποτελεσματική διοίκηση στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ, συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός περισσότερο οργανωμένου, συμμετοχικού και λειτουργικού σχολικού περιβάλλοντος.

9. Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Alessandro, M., Lagomarsino, B. C., Scartascini, C., Streb, J., & Torrealday, J. (2021). Transparency and trust in government: Evidence from a survey experiment. *World Development*, 138, Article 105223. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2020.105223>
- Alif, K. P., & Ahmad, M. (2023). The implementation of school financial management to improve quality of education. *Jurnal Kepemimpinan dan Kepengurusan Sekolah*, 8(2), 131-141. <https://ejurnal.stkip-pessel.ac.id/index.php/kp/article/view/123>
- Amani, N. U. (2025). The role of governance in public education. *Research Invention Journal of Research in Education*, 5(2), 72-77. <https://doi.org/10.59298/RIJRE/2025/527277>
- Ardigó, A. I., & Chêne, M. (2017). *Corruption in education services*. Transparency International. <https://knowledgehub.transparencycdn.org/topic-guides/Topic-Guide-Corruption-in-Education.pdf>
- Atukunda, L. (2025). Transparency and accountability in school governance. *IDOSR Journal of Banking, Economics and Social Sciences*, 10(1), 8-14. <https://www.idosr.org/wp-content/uploads/2025/07/IDOSR-JBESS-P2.pdf>
- Bąkowski, P., & Voronova, S. (2017). Corruption in the European Union: Prevalence of corruption, and anti-corruption efforts in selected EU Member States. European Parliamentary Research Service. 1-85.
- Cassano, R. (2017). Transparency and social accountability in school management. *Symphonya. Emerging Issues in Management*, 2, 19-30. <https://doi.org/10.4468/2017.2.03cassano>
- Cheng, X. J., & Moses, K. (2016). *Promoting transparency through information: A global review of school report cards*. UNESCO, International Institute for Educational Planning. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000246358>
- Corrado, G., Corrado, L., & Marazzi, F. (2025). Transparency reduces bribery by shaping beliefs in a public goods experiment with corruption opportunities. *Scientific Reports*, 15(1), Article 21165. <https://doi.org/10.1038/s41598-025-05011-2>
- Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (3rd ed.). Sage. https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_609332/objava_105202/fajlovi/Creswell.pdf
- Ehren, M., & Baxter, J. (Eds.). (2021). *Trust, accountability and capacity in education system reform*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429344855>

- Ehren, M., & Hwa, Y.-Y. (2025). The multilevel context of teacher accountability: Findings from low- and high-performing schools in South Africa. *Teaching and Teacher Education*, 163, 105076, 1-13. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2025.105076>
- Elghandour, I., Burdescu, R., Kay, K. M., Samad, Z., Hasnain, Z., Mustafa, T., Mukhtarova, Q., Andriamarofara, H., Peixoto, T. C., Rajenarison, L. H., Rakotoarivony, R. A., & Rasoamahanina, S. L. (2021). *Management, transparency, and accountability in the education sector in Madagascar: Key findings and recommendations from an empirical study of public officials, school directors, and teachers* (Report No. AUS0002459). World Bank. <http://documents.worldbank.org/curated/en/804681643004549168>
- Etikan, I., Musa, S. A., & Alkassim, R. S. (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5(1), 1-4. <https://doi.org/10.11648/j.ajtas.20160501.11>
- Fazekas, M., Sberna, S., & Vannucci, A. (2022). The extra-legal governance of corruption: Tracing the organization of corruption in public procurement. *Governance*, 35(4), 1139-1161. <https://doi.org/10.1111/gove.12648>
- Fernandez, E. D. (2025). Transparency and governance in self-implementing secondary schools. *Journal of Interdisciplinary Perspectives*, 3(9), 324-331. <https://doi.org/10.69569/jip.2025.516>
- Fu, J. S., & Wang, R. (2024). Multiple pathways to organizational legitimacy: Information visibility, organizational listening, and cross-sector partnerships. *Public Relations Review*, 50(4), Article 102484. <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2024.102484>
- Gaspar, M. R., Gabriel, J. P., Manuel, M. B., Ladrillo, D. S., Gabriel, E. R., & Gabriel, A. G. (2022). Transparency and accountability of managing school financial resources. *Journal of Public Administration and Governance*, 12(2), 102-115. <https://doi.org/10.5296/jpag.v12i2.20146>
- Geletu, G. M., & Mihiretie, D. M. (2023). Professional accountability and responsibility of learning communities of practice in professional development versus curriculum practice in classrooms: Possibilities and pathways. *International Journal of Educational Research Open*, 4, Article 100223. <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2022.100223>
- Gore, J., Rickards, B., & Fray, L. (2023). From performative to professional accountability: Re-imagining ‘the field of judgment’ through teacher professional development.

- Journal of Education Policy*, 38(3), 452-473.
<https://doi.org/10.1080/02680939.2022.2080274>
- Graycar, A., & Sidebottom, A. (2012). Corruption and control: A corruption reduction approach. *Journal of Financial Crime*, 19(4), 384-399.
<https://doi.org/10.1108/13590791211266377>
- Gusnardi, Riadi, R. M., & Hendripides. (2021). School financial management based on accountability and transparency. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 13(2), 538-550. <https://doi.org/10.9756/INT-JECSE/V13I2.211091>
- Hallak, J. & Poisson, M. (2006). *Governance in education: Transparency and accountability*. UNESCO, International Institute for Educational Planning.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000148766>
- Hallak, J., & Poisson, M. (2007). *Corrupt schools, corrupt universities: What can be done?* UNESCO, International Institute for Educational Planning.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000150259>
- Hoy, W. K., & Tarter, C. J. (2004). Organizational justice in schools: No justice without trust. *International Journal of Educational Management*, 18(4), 250-259.
<https://doi.org/10.1108/09513540410538831>
- Hughes-McLure, S. (2022). Follow the money. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 54(7), 1299-1322. <https://doi.org/10.1177/0308518X221103267>
- Jakobsen, M. (2014). Review of the book *Institutions and organizations: Ideas, interests, and identities* (4th ed.), by W. R. Scott. *The Copenhagen Journal of Asian Studies*, 32(2), 136-138. <https://doi.org/10.22439/cjas.v32i2.4764>
- Kyomugisha, A. T. (2025). The impact of corruption on educational systems. *Eurasian Experiment Journal of Humanities and Social Sciences*, 7(2), 134-140.
https://www.researchgate.net/publication/392620929_The_Impact_of_Corruption_on_Educational_Systems
- Leithwood, K., Louis, K. S., Anderson, S., & Wahlstrom, K. (2004). *How leadership influences student learning*. The Wallace Foundation.
https://www.researchgate.net/publication/246390375_How_Leadership_Influences_Student_Learning
- Marquette, H., & Peiffer, C. (2015). *Corruption and collective action*. University of Birmingham (DLP Research Paper). <https://www.cmi.no/publications/5544-corruption-and-collective-action>

- McCusker, R. (2006). *Review of anti-corruption strategies* (Technical and Background Paper No. 23). Australian Institute of Criminology.
<https://www.aic.gov.au/sites/default/files/2020-05/tbp023.pdf>
- Meijer, A. J. (2013). Understanding the complex dynamics of transparency. *Public Administration Review*, 73(3), 429-439. <https://doi.org/10.1111/puar.12032>
- Meriç, E., & Öz, H. (2025). School transparency as a predictor of organizational trust. *BMC Psychology*, 13(1), Article 1383. <https://doi.org/10.1186/s40359-025-03776-9>
- Mifsud, D., & Wilkins, A. (2025). A systematic review of school governance literature between 2000 and 2023. *Leadership and Policy in Schools*, 1-23.
<https://doi.org/10.1080/15700763.2025.2539791>
- Mudey, M. H., & Arshad, R. (2026). *Perceived transparency, accountability, and responsiveness as drivers of corruption prevention in local government: Evidence from Somalia*, 1-29. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-7251860/v1>
- Obizue, M. N., Olowu, S. B., & Ogbonna, H. (2025). Corruption in school administration: Ethical challenges and management implications in public education. *International Journal of Humanities, Economic Development and Contemporary Studies*, 1(2), 251-265. <https://journals.iempsglobal.org/index.php/IJHEDCS/article/view/131>
- Ordofa, B., & Asgedom, A. (2022). School accountability and its relationship with learning outcomes: A systematic literature review. *Social Sciences & Humanities Open*, 6(1), Article 100358. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2022.100358>
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2018). *Integrity of education systems: A methodology for sector assessment*.
<https://doi.org/10.1787/ef327353-en>
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2017). *Corruption prevention in the education, extractive and police sectors in Eastern Europe and Central Asia*. <https://doi.org/10.1787/8ad8b5e8-en>
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2013). *Synergies for better learning: An international perspective on evaluation and assessment*.
<https://doi.org/10.1787/9789264190658-en>
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2020). *OECD public integrity handbook*. <https://doi.org/10.1787/ac8ed8e8-en>

- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2026). *Anti-corruption and integrity outlook 2026: Greece*. https://www.oecd.org/en/publications/anti-corruption-and-integrity-outlook-2026_0c8910f8-en/greece_6624e706-en.html
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2024). *OECD survey on drivers of trust in public institutions - 2024 results: Building trust in a complex policy environment*. <https://doi.org/10.1787/9a20554b-en>
- Öztuzcu Küçükberber, R., & Balkar, B. (2021). Teacher accountability for teacher occupational professionalism: The effect of accountability on occupational awareness with the mediating roles of contribution to organization, emotional labor and personal development. *Journal on Efficiency and Responsibility in Education and Science*, 14(3), 167-179. <https://doi.org/10.7160/eriesj.2021.140304>
- Pandey, P., Goyal, S., & Sundararaman, V. (2008). *Public participation, teacher accountability, and school outcomes: Findings from baseline surveys in three Indian states* (Policy Research Working Paper No. 4777). World Bank. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-4777>
- Parcerisa, L., & Pagès, M. (2025). Making sense of testing: Teachers' interpretations of accountability instruments in disadvantaged school settings. *Education Inquiry*, 1-20. <https://doi.org/10.1080/20004508.2025.2488156>
- Persson, A., Rothstein, B., & Teorell, J. (2013). Why anticorruption reforms fail: Systemic corruption as a collective action problem. *Governance*, 26(3), 449-471. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0491.2012.01604.x>
- Plikšnys, A., Kopnicka, S., Hrynevych, L., & Palicarsky, C. (2009). *Transparency in education in Eastern Europe*. UNESCO, International Institute for Educational Planning. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000186429>
- Putra, K. A. U., & Suryanawa, I. K. (2022). The effect of accountability and transparency on effectiveness of government school operational assistance funds management. *European Journal of Business and Management Research*, 7(4), 108-115. <https://doi.org/10.24018/ejbmr.2022.7.4.1364>
- Rahmatollahi, M., & Mohamadi Zenouzagh, Z. (2021). Designing and validating an evaluation inventory for assessing teachers' professional accountability. *Language Testing in Asia*, 11(1), Article 11. <https://doi.org/10.1186/s40468-021-00128-3>
- Rodelas, I. M. M. (2025). Enhancing transparency and accountability of school operations through capacity building mechanisms and operational practices. *International*

- Journal of Multidisciplinary Research and Publications*, 8(1), 407-421.
<https://ijmrmap.com/wp-content/uploads/2025/07/IJMRAP-V8N1P79Y25.pdf>
- Rodrigues, C., Neto-Mendes, A., Santos, M., & Gouveia, A. (2025). Mapping problems and approaches in educational governance: A systematic literature review. *Education Sciences*, 15(8), Article 1048. <https://doi.org/10.3390/educsci15081048>
- Salvioni, D. M., & Cassano, R. (2017). School governance, accountability and performance management. *International Journal of Financial Research*, 8(2), 176-181.
<https://doi.org/10.5430/ijfr.v8n2p176>
- Spanou, C., & Lampropoulou, M. (2022). *Transparency policy in Greece: From citizen empowerment to anticorruption and open data* (Working Paper No. 115/2022). Hellenic Foundation for European and Foreign Policy (ELIAMEP).
<https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2022/01/Working-Paper-115-Transparency-final-1.pdf>
- Sutherland, E. H. (1944). "Is 'White collar Crime' Crime?" *American Sociological Review. Annual Meeting Papers*, 10(2), 132-139.
- ter Hoeven, C. L., Stohl, C., Leonardi, P., & Stohl, M. (2021). Assessing organizational information visibility: Development and validation of the information visibility scale. *Communication Research*, 48(6), 895-927.
<https://doi.org/10.1177/0093650219877093>
- Towers, N., Perry, P., & Chen, R. (2013). Corporate social responsibility in luxury manufacturer supply chains: An exploratory investigation of a Scottish cashmere garment manufacturer. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 41(11/12), 961-972. <https://doi.org/10.1108/IJRDM-05-2013-0100>
- Transparency International. (2009). *Corruption in the education sector* (Working Paper No. 04/2009). https://files.transparencycdn.org/images/WP234_April_2009.pdf
- Transparency International. (2013). *Global corruption report: Education*. Routledge.
https://transparency.bg/wp-content/uploads/2021/07/Global_Corruption_Report_EDUCATION_2013_1_compressed.pdf
- Uhl, A., Herrmann, C., & Treiber, K. H. (2025). Corruption: A situational action view. *Theory and Society*, 54, 161-184. <https://doi.org/10.1007/s11186-024-09590-3>

- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2017). *Global Education Monitoring Report. Accountability in education: Meeting our commitments*. <https://doi.org/10.54676/VVRO7638>
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (n.d.a). *Module 1: What is corruption and why should we care?* https://grace.unodc.org/grace/uploads/documents/academics/Anti-Corruption_Module_1_What_Is_Corruption_and_Why_Should_We_Care.pdf
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (n.d.b). *Module 2: Corruption and good governance* https://grace.unodc.org/grace/uploads/documents/academics/Anti-Corruption_Module_2_Corruption_and_Good_Governance.pdf
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (n.d.c). *Module 4: Public sector corruption* https://grace.unodc.org/grace/uploads/documents/academics/Anti-Corruption_Module_4_Public_Sector_Corruption.pdf
- Wallenius, T., Juvonen, S., Hansen, P., & Varjo, J. (2018). Schools, accountability and transparency-Approaching the Nordic school evaluation practices through discursive institutionalism. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 4(3), 133-143. <https://doi.org/10.1080/20020317.2018.1537432>
- Αλόσκοφης, Ο. (2019). Η κοινωνική έρευνα της εγκληματικότητας των ισχυρών. Στο Σ. Βιδάλη, Ν. Κ. Κουλούρης και Χ. Παπαχαράλαμπος, (Επιμ.), *Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα*. Αθήνα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. σσ. 87-109
- Βιδάλη, Σ. (2018). Οι αλήθειες του εγκληματολογικού λόγου: Αντιφάσεις, περιορισμοί και προβλήματα στη θεώρηση του «εγκληματικού ζητήματος». Στο Β. Αρτινοπούλου, Σ. Βιδάλη, Σ. Γεωργούλας, Ο. Θεμελή, Ν. Κ. Κουλούρης & Γ. Παπανικολάου (Επιμ.), *Εξουσίες, επιστημονική ουδετερότητα και εγκληματολογικός λόγος: 50 χρόνια Howard Becker "Whose side are we on?"* (Πρακτικά πρώτου συνεδρίου της Ελληνικής Εταιρείας Μελέτης του Εγκλήματος και του Κοινωνικού Ελέγχου, Αθήνα, 24-27 Μαΐου 2016). 9-29.
- Βιδάλη, Σ. (2024). *Εξωνομικοί παράγοντες που επιδρούν στην αποκάλυψη και αντιμετώπιση της διαφθοράς στο σύστημα απονομής ποινικής δικαιοσύνης, οι συνέπειές τους και οι δυνατότητες υπέρβασής τους*. Εισήγηση στο σεμινάριο «Καταπολέμηση της διαφθοράς σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα», Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργιών, 19-20 Μαρτίου 2024. 1-17.

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2021). *Έκθεση του 2021 για το κράτος δικαίου: Η κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση* (COM(2021) 700 final). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0700>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2024). *Έκθεση του 2024 για το κράτος δικαίου: Κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα* (SWD(2024) 808 final). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/ALL/?uri=CELEX:52024SC0808>
- Κατσαρός, Ι. (2008). *Οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης*. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. http://www.pi-schools.gr/programs/epim_stelexoi/epim_yliko/book3.pdf
- Νόμος 3861/2010, *Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο «Πρόγραμμα Διαύγεια» και άλλες διατάξεις*, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ Α' 112/13.07.2010).
- Νόμος 4074/2012. *Κύρωση της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες*, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ Α' 88/11.4.2012).
- Νόμος 4823/2021. *Αναβάθμιση του σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις*, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ Α' 136/03.08.2021).
- Παπαχρήστος, Κ., & Ζαρκαδούλας, Ν. (2021). *Διοίκηση στην Εκπαίδευση: Από Διοικητικό Οργανισμό στο Σχολείο ως Οργανισμός και Κοινότητα Μάθησης*. Αιακός. https://dipe-anatol.att.sch.gr/wp-content/uploads/2022/10/Dioikese_sten_Ekpaideuse_Apo_Dioiketiko_Organismo_sto_Scholeio.pdf
- Ράικος, Δ. (2006). *Δημόσια Διοίκηση και Διαφθορά από την σκοπιά του Διοικητικού Δικαίου*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα
- Σταμούλη, Ε. (2018). Ποινική Δικαιοσύνη και εξουσίες: το παράδειγμα του οργανωμένου εγκλήματος. Στο Β. Αρτινοπούλου, Σ. Βιδάλη, Σ. Γεωργούλας, Ό. Θεμελή, Ν. Κ. Κουλούρης & Γ. Παπανικολάου (Επιμ.), *Εξουσίες, επιστημονική ουδετερότητα και εγκληματολογικός λόγος: 50 χρόνια Howard Becker "Whose side are we on?"* (Πρακτικά πρώτου συνεδρίου της Ελληνικής Εταιρείας Μελέτης του Εγκλήματος και του Κοινωνικού Ελέγχου, Αθήνα, 24-27 Μαΐου 2016). 276-294.

Υπ. Απόφαση 9950/ΓΔ5/2023, *Ρύθμιση ειδικότερων και λεπτομερειακών θεμάτων σχετικά με την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και των μελών Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού και Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και τη διαδικασία διενέργειάς της*, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ Β΄ 388/27.01.2023).

Φυτράκης, Ε. (2010). *Τα ελεγκτικά σώματα της Δημόσιας Διοίκησης. Θεωρία-Νομοθεσία-Νομολογία*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

10. Παράρτημα Α: Στατιστικοί Πίνακες και Αποτελέσματα Αναλύσεων SPSS

Case Processing Summary

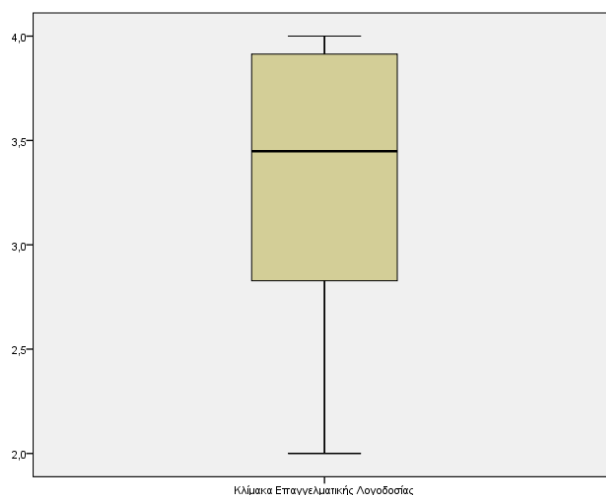
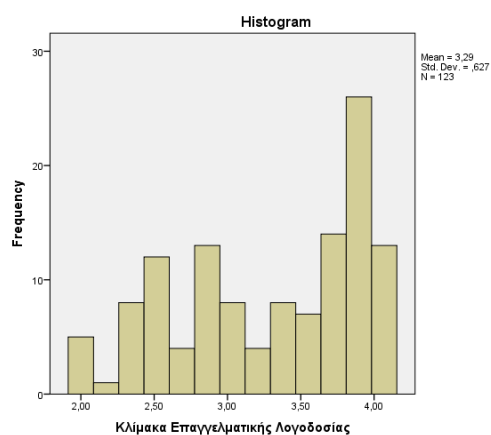
	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Κλίμακα Επαγγελματικής Λογοδοσίας	123	100,0%	0	0,0%	123	100,0%
Λογοδοσία προς τους Μαθητές/-τριες	123	100,0%	0	0,0%	123	100,0%
Λογοδοσία προς τους γονείς / κηδεμόνες	123	100,0%	0	0,0%	123	100,0%
Λογοδοσία προς το σχολείο	123	100,0%	0	0,0%	123	100,0%
Λογοδοσία προς την κοινωνία	123	100,0%	0	0,0%	123	100,0%
Λογοδοσία προς το επάγγελμα	123	100,0%	0	0,0%	123	100,0%

Tests of Normality

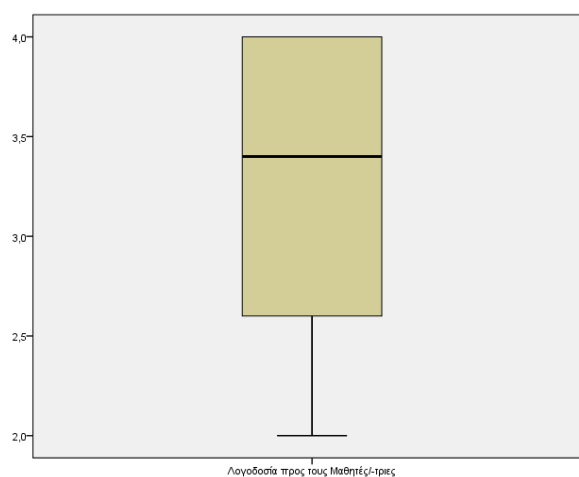
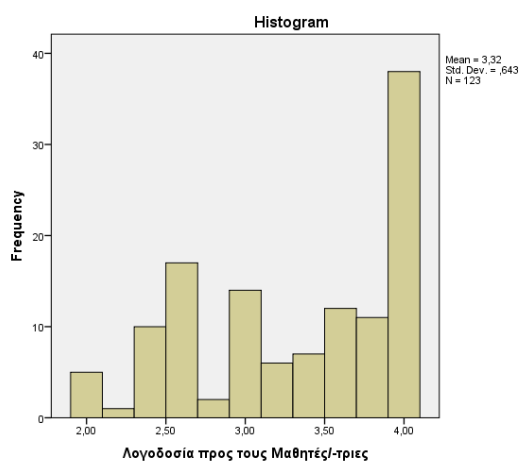
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Κλίμακα Επαγγελματικής Λογοδοσίας	,152	123	,000	,894	123	,000
Λογοδοσία προς τους Μαθητές/-τριες	,172	123	,000	,871	123	,000
Λογοδοσία προς τους γονείς / κηδεμόνες	,168	123	,000	,880	123	,000
Λογοδοσία προς το σχολείο	,164	123	,000	,883	123	,000
Λογοδοσία προς την κοινωνία	,195	123	,000	,879	123	,000
Λογοδοσία προς το επάγγελμα	,182	123	,000	,887	123	,000

a. Lilliefors Significance Correction

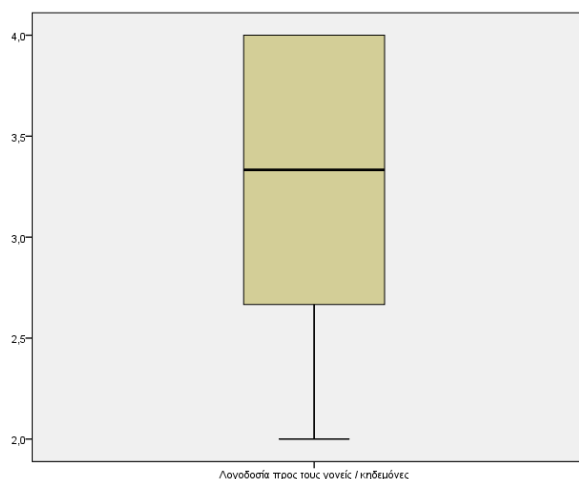
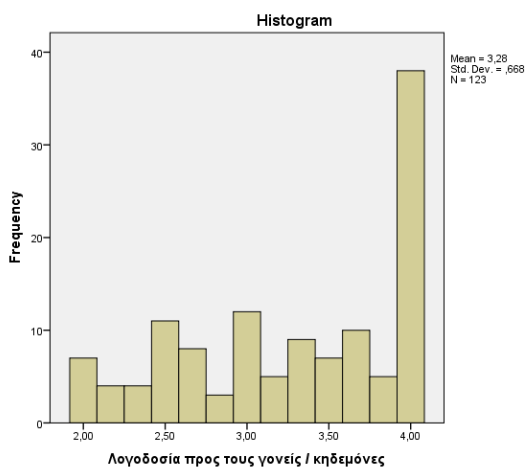
Κλίμακα Επαγγελματικής Λογοδοσίας

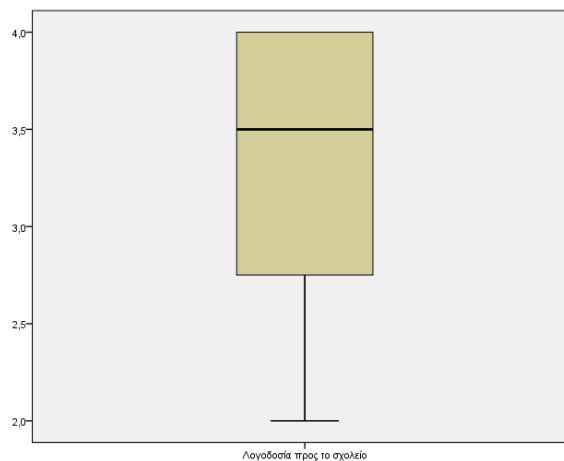
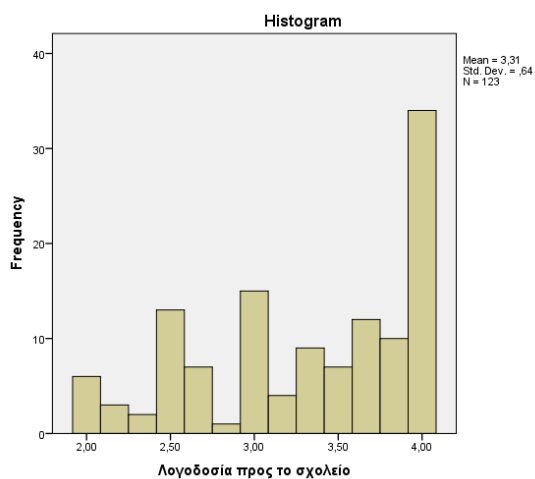
Λογοδοσία προς τους Μαθητές/-τριες

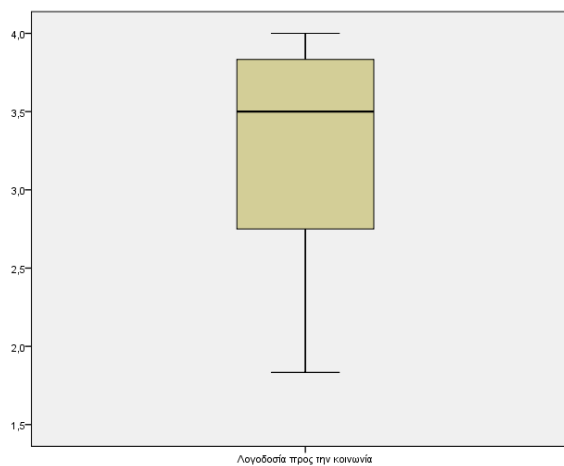
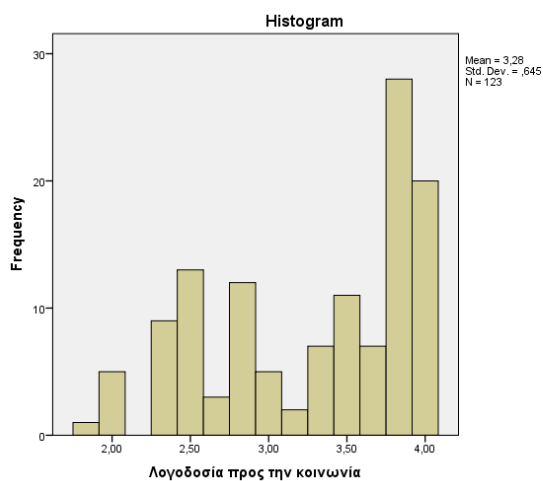
Λογοδοσία προς τους γονείς / κηδεμόνες

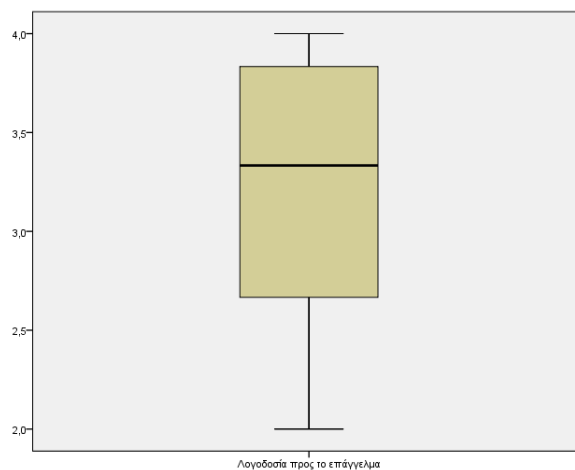
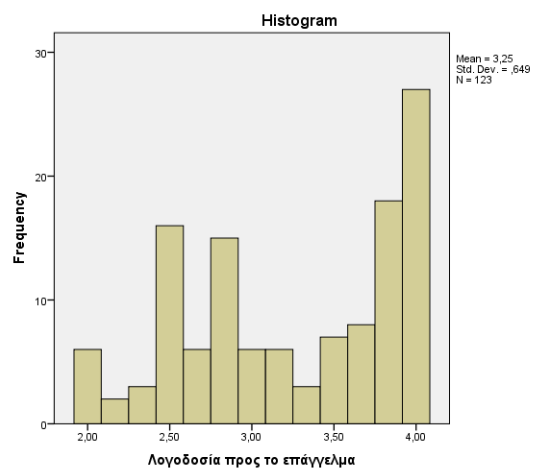
Λογοδοσία προς το σχολείο

Λογοδοσία προς την κοινωνία

Λογοδοσία προς το επάγγελμα

Correlations

		Correlations				
		Κλίμακα Αντιληπτής Διοικητικής Διαφθοράς	Κλίμακα Ορατότητας Πληροφοριών στον Οργανισμό / στη Σχολική Μονάδα	Διαθεσιμότητα πληροφοριών	Έγκριση διάχυσης πληροφοριών	Προσβασιμότητα πληροφοριών
Κλίμακα Αντιληπτής Διοικητικής Διαφθοράς	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	1 123	-,714** ,000 123	-,680** ,000 123	-,693** ,000 123	-,690** ,000 123
Κλίμακα Ορατότητας Πληροφοριών στον Οργανισμό / στη Σχολική Μονάδα	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,714** ,000 123	1 ,000 123	,950** ,000 123	,956** ,000 123	,977** ,000 123
Διαθεσιμότητα πληροφοριών	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,680** ,000 123	,950** ,000 123	1 ,000 123	,856** ,000 123	,901** ,000 123
Έγκριση διάχυσης πληροφοριών	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,693** ,000 123	,956** ,000 123	,856** ,000 123	1 ,000 123	,902** ,000 123
Προσβασιμότητα πληροφοριών	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,690** ,000 123	,977** ,000 123	,901** ,000 123	,902** ,000 123	1 ,000 123

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		Correlations						
		Κλίμακα Αντιληπτής Διοικητικής Διαφθοράς	Κλίμακα Επαγγελματικής Λογοδοσίας	Λογοδοσία προς τους Μαθητές/-τριες	Λογοδοσία προς τους γονείς / κηδεμόνες	Λογοδοσία προς το σχολείο	Λογοδοσία προς την κοινωνία	Λογοδοσία προς το επάγγελμα
Κλίμακα Αντιληπτής Διοικητικής Διαφθοράς	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	1 123	-,725** ,000 123	-,677** ,000 123	-,699** ,000 123	-,742** ,000 123	-,710** ,000 123	-,668** ,000 123
Κλίμακα Επαγγελματικής Λογοδοσίας	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,725** ,000 123	1 ,000 123	,967** ,000 123	,961** ,000 123	,979** ,000 123	,962** ,000 123	,959** ,000 123
Λογοδοσία προς τους Μαθητές/-τριες	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,677** ,000 123	,967** ,000 123	1 ,000 123	,906** ,000 123	,940** ,000 123	,910** ,000 123	,923** ,000 123
Λογοδοσία προς τους γονείς / κηδεμόνες	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,699** ,000 123	,961** ,000 123	,906** ,000 123	1 ,000 123	,934** ,000 123	,894** ,000 123	,900** ,000 123
Λογοδοσία προς το σχολείο	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,742** ,000 123	,979** ,000 123	,940** ,000 123	,934** ,000 123	1 ,000 123	,942** ,000 123	,912** ,000 123
Λογοδοσία προς την κοινωνία	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	-,710** ,000	,962** ,000	,910** ,000	,894** ,000	,942** ,000	1	,895** ,000

	N	123	123	123	123	123	123	123
Λογοδοσία προς το επάγγελμα	Pearson Correlation	-,668**	,959**	,923**	,900**	,912**	,895**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	
	N	123	123	123	123	123	123	123

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Explore

Ιδιότητα στη σχολική μονάδα

Case Processing Summary

		Cases					
		Valid		Missing		Total	
	Ιδιότητα στη σχολική μονάδα	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Κλίμακα Ορατότητας Πληροφοριών στον Οργανισμό / στη Σχολική Μονάδα	Εκπαιδευτικός	106	100,0%	0	0,0%	106	100,0%
	Διοικητικό στέλεχος	17	100,0%	0	0,0%	17	100,0%
Διαθεσιμότητα πληροφοριών	Εκπαιδευτικός	106	100,0%	0	0,0%	106	100,0%
	Διοικητικό στέλεχος	17	100,0%	0	0,0%	17	100,0%
Έγκριση διάχυσης πληροφοριών	Εκπαιδευτικός	106	100,0%	0	0,0%	106	100,0%
	Διοικητικό στέλεχος	17	100,0%	0	0,0%	17	100,0%
Προσβασιμότητα πληροφοριών	Εκπαιδευτικός	106	100,0%	0	0,0%	106	100,0%
	Διοικητικό στέλεχος	17	100,0%	0	0,0%	17	100,0%
Κλίμακα Επαγγελματικής Λογοδοσίας	Εκπαιδευτικός	106	100,0%	0	0,0%	106	100,0%
	Διοικητικό στέλεχος	17	100,0%	0	0,0%	17	100,0%
Λογοδοσία προς τους Μαθητές/-τριες	Εκπαιδευτικός	106	100,0%	0	0,0%	106	100,0%
	Διοικητικό στέλεχος	17	100,0%	0	0,0%	17	100,0%
Λογοδοσία προς τους γονείς / κηδεμόνες	Εκπαιδευτικός	106	100,0%	0	0,0%	106	100,0%
	Διοικητικό στέλεχος	17	100,0%	0	0,0%	17	100,0%
Λογοδοσία προς το σχολείο	Εκπαιδευτικός	106	100,0%	0	0,0%	106	100,0%
	Διοικητικό στέλεχος	17	100,0%	0	0,0%	17	100,0%
Λογοδοσία προς την κοινωνία	Εκπαιδευτικός	106	100,0%	0	0,0%	106	100,0%
	Διοικητικό στέλεχος	17	100,0%	0	0,0%	17	100,0%
Λογοδοσία προς το επάγγελμα	Εκπαιδευτικός	106	100,0%	0	0,0%	106	100,0%
	Διοικητικό στέλεχος	17	100,0%	0	0,0%	17	100,0%

Descriptives

	Ιδιότητα στη σχολική μονάδα	Statistic	Std. Error
Κλίμακα Ορατότητας Πληροφοριών στον Οργανισμό / στη Σχολική Μονάδα	Εκπαιδευτικός	Mean	3,2868
		95% Confidence Interval for Mean	3,1207
		Lower Bound	3,4529
		Upper Bound	
		5% Trimmed Mean	3,2684
		Median	3,2000
		Variance	,744
		Std. Deviation	,86254
		Minimum	1,13
		Maximum	5,00
		Range	3,87
		Interquartile Range	1,48
		Skewness	,196
		Kurtosis	-,831
	Διοικητικό στέλεχος	Mean	4,4275
		95% Confidence Interval for Mean	4,2405
		Lower Bound	4,6144
		Upper Bound	
		5% Trimmed Mean	4,4379
		Median	4,5333
		Variance	,132
		Std. Deviation	,36367
		Minimum	3,67
		Maximum	5,00
		Range	1,33
		Interquartile Range	,63
		Skewness	-,401
		Kurtosis	-,533
Διαθεσιμότητα πληροφοριών	Εκπαιδευτικός	Mean	3,3042
		95% Confidence Interval for Mean	3,1188
		Lower Bound	3,4897
		Upper Bound	
		5% Trimmed Mean	3,2930
		Median	3,0000

		Variance	,927	
		Std. Deviation	,96301	
		Minimum	1,00	
		Maximum	5,00	
		Range	4,00	
		Interquartile Range	1,50	
		Skewness	,294	,235
		Kurtosis	-,864	,465
Διοικητικό στέλεχος		Mean	4,4559	,09643
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	4,2515	
		Upper Bound	4,6603	
	5% Trimmed Mean		4,4510	
	Median		4,5000	
	Variance		,158	
	Std. Deviation		,39760	
	Minimum		4,00	
	Maximum		5,00	
	Range		1,00	
	Interquartile Range		,75	
	Skewness		,009	,550
	Kurtosis		-1,639	1,063
Έγκριση διάχυσης πληροφοριών	Εκπαιδευτικός	Mean	3,4943	,08355
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	3,3287
			Upper Bound	3,6600
		5% Trimmed Mean		3,4883
		Median		3,6000
		Variance		,740
		Std. Deviation		,86021
		Minimum		1,40
		Maximum		5,00
		Range		3,60
		Interquartile Range		1,60
		Skewness		,144
		Kurtosis		-,917
	Διοικητικό στέλεχος	Mean	4,5647	,09737
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	4,3583
			Upper Bound	4,7711
		5% Trimmed Mean		4,6052
		Median		4,6000
		Variance		,161
		Std. Deviation		,40147

		Minimum	3,40	
		Maximum	5,00	
		Range	1,60	
		Interquartile Range	,50	
		Skewness	-1,566	,550
		Kurtosis	3,673	1,063
Προσβασιμότητα πληροφοριών	Εκπαιδευτικός	Mean	3,1022	,08655
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound Upper Bound	2,9306 3,2738
		5% Trimmed Mean	3,0755	
		Median	3,0000	
		Variance	,794	
		Std. Deviation	,89104	
		Minimum	1,00	
		Maximum	5,00	
		Range	4,00	
		Interquartile Range	1,37	
		Skewness	,407	,235
		Kurtosis	-,460	,465
	Διοικητικό στέλεχος	Mean	4,2941	,11480
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound Upper Bound	4,0507 4,5375
		5% Trimmed Mean	4,3268	
		Median	4,5000	
		Variance	,224	
		Std. Deviation	,47335	
		Minimum	3,00	
		Maximum	5,00	
		Range	2,00	
		Interquartile Range	,67	
		Skewness	-1,196	,550
		Kurtosis	2,187	1,063
Κλίμακα Επαγγελματικής Λογοδοσίας	Εκπαιδευτικός	Mean	3,1887	,05957
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound Upper Bound	3,0706 3,3068
		5% Trimmed Mean	3,2092	
		Median	3,2759	
		Variance	,376	
		Std. Deviation	,61332	
		Minimum	2,00	
		Maximum	4,00	

Διοικητικό στέλεχος	Range		2,00	
	Interquartile Range		1,10	
	Skewness		-,276	,235
	Kurtosis		-1,200	,465
	Mean		3,9026	,06004
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	3,7754	
		Upper Bound	4,0299	
	5% Trimmed Mean		3,9493	
	Median		3,9655	
	Variance		,061	
	Std. Deviation		,24753	
	Minimum		2,97	
	Maximum		4,00	
	Range		1,03	
	Interquartile Range		,07	
	Skewness		-3,811	,550
	Kurtosis		15,074	1,063
Λογοδοσία προς τους Μαθητές/-τριες	Mean		3,2170	,06167
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	3,0947	
		Upper Bound	3,3393	
	5% Trimmed Mean		3,2405	
	Median		3,2000	
	Variance		,403	
	Std. Deviation		,63493	
	Minimum		2,00	
	Maximum		4,00	
	Range		2,00	
	Interquartile Range		1,20	
	Skewness		-,219	,235
	Kurtosis		-1,265	,465
Διοικητικό στέλεχος	Mean		3,9412	,03744
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	3,8618	
		Upper Bound	4,0205	
	5% Trimmed Mean		3,9680	
	Median		4,0000	
	Variance		,024	
	Std. Deviation		,15435	
	Minimum		3,40	
	Maximum		4,00	
	Range		,60	
	Interquartile Range		,00	

			Skewness	-3,107	,550	
			Kurtosis	10,261	1,063	
Λογοδοσία προς τους γονείς / κηδεμόνες	Εκπαιδευτικός	Mean	3,1745	,06348		
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	3,0487		
			Upper Bound	3,3004		
		5% Trimmed Mean		3,1939		
		Median		3,2500		
		Variance		,427		
		Std. Deviation		,65359		
		Minimum		2,00		
		Maximum		4,00		
		Range		2,00		
		Interquartile Range		1,21		
		Skewness		-,248	,235	
		Kurtosis		-1,201	,465	
	Διοικητικό στέλεχος	Mean	3,9412	,05882		
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	3,8165		
			Upper Bound	4,0659		
		5% Trimmed Mean		3,9902		
		Median		4,0000		
		Variance		,059		
		Std. Deviation		,24254		
		Minimum		3,00		
		Maximum		4,00		
		Range		1,00		
		Interquartile Range		,00		
		Skewness		-4,123	,550	
		Kurtosis		17,000	1,063	
Λογοδοσία προς το σχολείο	Εκπαιδευτικός	Mean	3,2217	,06121		
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	3,1003		
			Upper Bound	3,3431		
		5% Trimmed Mean		3,2463		
		Median		3,3333		
		Variance		,397		
		Std. Deviation		,63024		
		Minimum		2,00		
		Maximum		4,00		
		Range		2,00		
		Interquartile Range		1,17		
		Skewness		-,364	,235	
		Kurtosis		-1,071	,465	

Διοικητικό στέλεχος		Mean	3,8922	,07950
		95% Confidence Interval for Mean	3,7236	
		Lower Bound		
		Upper Bound	4,0607	
		5% Trimmed Mean	3,9542	
		Median	4,0000	
		Variance	,107	
		Std. Deviation	,32777	
		Minimum	2,67	
		Maximum	4,00	
		Range	1,33	
		Interquartile Range	,00	
		Skewness	-3,690	,550
		Kurtosis	14,175	1,063
Λογοδοσία προς την κοινωνία	Εκπαιδευτικός	Mean	3,1903	,06209
		95% Confidence Interval for Mean	3,0671	
		Lower Bound		
		Upper Bound	3,3134	
		5% Trimmed Mean	3,2131	
		Median	3,3333	
		Variance	,409	
		Std. Deviation	,63929	
		Minimum	1,83	
		Maximum	4,00	
		Range	2,17	
		Interquartile Range	1,33	
		Skewness	-,332	,235
		Kurtosis	-1,239	,465
	Διοικητικό στέλεχος	Mean	3,8431	,07626
		95% Confidence Interval for Mean	3,6815	
		Lower Bound		
		Upper Bound	4,0048	
		5% Trimmed Mean	3,8998	
		Median	3,8333	
		Variance	,099	
		Std. Deviation	,31441	
		Minimum	2,67	
		Maximum	4,00	
		Range	1,33	
		Interquartile Range	,17	
		Skewness	-3,641	,550
		Kurtosis	14,240	1,063
Εκπαιδευτικός		Mean	3,1447	,06168

Λογοδοσία προς το επάγγελμα		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	3,0224	
			Upper Bound	3,2669	
		5% Trimmed Mean		3,1607	
		Median		3,0000	
		Variance		,403	
		Std. Deviation		,63499	
		Minimum		2,00	
		Maximum		4,00	
		Range		2,00	
		Interquartile Range		1,33	
		Skewness		-,086	,235
		Kurtosis		-1,308	,465
	Διοικητικό στέλεχος	Mean		3,9020	,05165
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	3,7925	
			Upper Bound	4,0114	
		5% Trimmed Mean		3,9374	
		Median		4,0000	
		Variance		,045	
		Std. Deviation		,21294	
		Minimum		3,17	
		Maximum		4,00	
		Range		,83	
		Interquartile Range		,17	
		Skewness		-2,936	,550
		Kurtosis		9,479	1,063

T-Test

Group Statistics

	Ιδιότητα στη σχολική μονάδα	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Κλίμακα Ορατότητας Πληροφοριών στον Οργανισμό / στη Σχολική Μονάδα	Εκπαιδευτικός	106	3,2868	,86254	,08378
	Διοικητικό στέλεχος	17	4,4275	,36367	,08820
Διαθεσιμότητα πληροφοριών	Εκπαιδευτικός	106	3,3042	,96301	,09354
	Διοικητικό στέλεχος	17	4,4559	,39760	,09643
Έγκριση διάχυσης πληροφοριών	Εκπαιδευτικός	106	3,4943	,86021	,08355
	Διοικητικό στέλεχος	17	4,5647	,40147	,09737
Προσβασιμότητα πληροφοριών	Εκπαιδευτικός	106	3,1022	,89104	,08655
	Διοικητικό στέλεχος	17	4,2941	,47335	,11480
Κλίμακα Επαγγελματικής Λογοδοσίας	Εκπαιδευτικός	106	3,1887	,61332	,05957
	Διοικητικό στέλεχος	17	3,9026	,24753	,06004
Λογοδοσία προς τους Μαθητές/-τριες	Εκπαιδευτικός	106	3,2170	,63493	,06167
	Διοικητικό στέλεχος	17	3,9412	,15435	,03744
Λογοδοσία προς τους γονείς / κηδεμόνες	Εκπαιδευτικός	106	3,1745	,65359	,06348
	Διοικητικό στέλεχος	17	3,9412	,24254	,05882
Λογοδοσία προς το σχολείο	Εκπαιδευτικός	106	3,2217	,63024	,06121
	Διοικητικό στέλεχος	17	3,8922	,32777	,07950
Λογοδοσία προς την κοινωνία	Εκπαιδευτικός	106	3,1903	,63929	,06209
	Διοικητικό στέλεχος	17	3,8431	,31441	,07626
Λογοδοσία προς το επάγγελμα	Εκπαιδευτικός	106	3,1447	,63499	,06168
	Διοικητικό στέλεχος	17	3,9020	,21294	,05165

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Κλίμακα Ορατότητας Πληροφοριών στον Οργανισμό /	Equal variances assumed	15,697	,000	-5,362	121	,000	-1,14066	,21275	-1,56184	-,71947

στη Σχολική Μονάδα	Equal varianc es not assume d			- 9,377	51,504	,000	-1,14066	,12165	- 1,3848 2	- ,8965 0
Διαθεσιμότητα πληροφοριών	Equal varianc es assume d	16,57 3	,00 0	- 4,851	121	,000	-1,15164	,23740	- 1,6216 3	- ,6816 5
	Equal varianc es not assume d			- 8,572	53,105	,000	-1,15164	,13434	- 1,4210 8	- ,8821 9
Έγκριση διάχυσης πληροφοριών	Equal varianc es assume d	16,95 1	,00 0	- 5,030	121	,000	-1,07037	,21280	- 1,4916 6	- ,6490 7
	Equal varianc es not assume d			- 8,342	44,555	,000	-1,07037	,12830	- 1,3288 5	- ,8118 8
Προσβασιμότητα πληροφοριών	Equal varianc es assume d	8,911	,00 3	- 5,382	121	,000	-1,19192	,22147	- 1,6303 8	- ,7534 6
	Equal varianc es not assume d			- 8,290	37,507	,000	-1,19192	,14377	- 1,4830 9	- ,9007 4
Κλίμακα Επαγγελματικής Λογοδοσίας	Equal varianc es assume d	33,76 4	,00 0	- 4,725	121	,000	-,71396	,15111	- 1,0131 1	- ,4148 0
	Equal varianc es not assume d			- 8,442	54,906	,000	-,71396	,08457	- ,88346	- ,5444 6

Λογοδοσία προς τους Μαθητές/-τριες	Equal varianc es assumed	41,560	,000	-4,666	121	,000	-,72420	,15522	-1,03150	-,41689
	Equal varianc es not assumed			-10,038	103,984	,000	-,72420	,07214	-,86726	-,58113
Λογοδοσία προς τους γονείς / κηδεμόνες	Equal varianc es assumed	32,357	,000	-4,770	121	,000	-,76665	,16073	-1,08485	-,44844
	Equal varianc es not assumed			-8,858	62,131	,000	-,76665	,08655	-,93964	-,59365
Λογοδοσία προς το σχολείο	Equal varianc es assumed	21,185	,000	-4,284	121	,000	-,67046	,15652	-,98032	-,36060
	Equal varianc es not assumed			-6,682	38,535	,000	-,67046	,10033	-,87348	-,46744
Λογοδοσία προς την κοινωνία	Equal varianc es assumed	33,878	,000	-4,121	121	,000	-,65289	,15843	-,96654	-,33923
	Equal varianc es not assumed			-6,639	41,473	,000	-,65289	,09834	-,85142	-,45435
Λογοδοσία προς το επάγγελμα	Equal varianc es assumed	36,662	,000	-4,859	121	,000	-,75731	,15586	-1,06587	-,44874

Equal variances not assumed			- 9,414	71,897	,000	-,75731	,08044	- ,91767	- ,59694
--------------------------------------	--	--	------------	--------	------	---------	--------	-------------	-------------

NPar Tests

Mann-Whitney Test

Ranks				
	Ιδιότητα στη σχολική μονάδα	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Κλίμακα Ορατότητας Πληροφοριών στον Οργανισμό / στη Σχολική Μονάδα	Εκπαιδευτικός	106	55,67	5901,00
	Διοικητικό στέλεχος	17	101,47	1725,00
	Total	123		
Διαθεσιμότητα πληροφοριών	Εκπαιδευτικός	106	56,37	5975,50
	Διοικητικό στέλεχος	17	97,09	1650,50
	Total	123		
Έγκριση διάχυσης πληροφοριών	Εκπαιδευτικός	106	56,03	5939,50
	Διοικητικό στέλεχος	17	99,21	1686,50
	Total	123		
Προσβασιμότητα πληροφοριών	Εκπαιδευτικός	106	55,73	5907,50
	Διοικητικό στέλεχος	17	101,09	1718,50
	Total	123		
Κλίμακα Επαγγελματικής Λογοδοσίας	Εκπαιδευτικός	106	55,30	5861,50
	Διοικητικό στέλεχος	17	103,79	1764,50
	Total	123		
Λογοδοσία προς τους Μαθητές/-τριες	Εκπαιδευτικός	106	56,08	5944,00
	Διοικητικό στέλεχος	17	98,94	1682,00
	Total	123		
Λογοδοσία προς τους γονείς / κηδεμόνες	Εκπαιδευτικός	106	55,76	5910,50
	Διοικητικό στέλεχος	17	100,91	1715,50
	Total	123		
Λογοδοσία προς το σχολείο	Εκπαιδευτικός	106	56,12	5949,00
	Διοικητικό στέλεχος	17	98,65	1677,00
	Total	123		
Λογοδοσία προς την κοινωνία	Εκπαιδευτικός	106	56,34	5972,00
	Διοικητικό στέλεχος	17	97,29	1654,00
	Total	123		
Λογοδοσία προς το επάγγελμα	Εκπαιδευτικός	106	55,77	5911,50
	Διοικητικό στέλεχος	17	100,85	1714,50
	Total	123		

Test Statistics^a

	Κλίμακα Ορατότητας Πληροφοριών στον Οργανισμό / στη Σχολική Μονάδα	Διαθεσιμότητα πληροφοριών	Έγκριση διάχυσης πληροφοριών	Προσβασιμότητα πληροφοριών	Κλίμακα Επαγγελματικής Λογοδοσίας	Λογοδοσία προς τους Μαθητές/-τριες	Λογοδοσία προς τους γονείς / κηδεμόνες	Λογοδοσία προς το σχολείο	Λογοδοσία προς την κοινωνία	Λογοδοσία προς το επάγγελμα
Man n-Whitney U	230,000	304,500	268,500	236,500	190,500	273,000	239,500	278,000	301,000	240,500
Wilcoxon W	5901,000	5975,500	5939,500	5907,500	5861,500	5944,000	5910,500	5949,000	5972,000	5911,500
Z	-4,922	-4,396	-4,664	-4,882	-5,215	-4,688	-4,929	-4,627	-4,441	-4,886
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

a. Grouping Variable: Ιδιότητα στη σχολική μονάδα

T-Test

Group Statistics

	Ιδιότητα στη σχολική μονάδα	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Κλίμακα Αντιληπτής Διοικητικής Διαφθοράς	Εκπαιδευτικός	106	3,5786	,99369	,09652
	Διοικητικό στέλεχος	17	2,6176	,76323	,18511

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Κλίμακα Αντιληπτής Διοικητικής Διαφθοράς	Equal variances assumed	2,251	,136	3,806	121	,000	,96097	,25248	,46113	1,46081
	Equal variances not assumed			4,603	25,594	,000	,96097	,20876	,53152	1,39041

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.